

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chelmski, wiadomości potocznych Wiktor Ułma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcina 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 486

Poznań, wtorek dnia 21 października 1930

Rok XXV

Eljasz Kirszbraun do Józefa Piłsudskiego

Stosunki Żydów z „sanacją“ były zawsze bardzo żałyte. Żydzi wielokrotnie oświadczały, że poparli zamach w r. 1926, a rząd pomajowym udzielał stałej i efektywnej pomocy. Nawzajem obóz rządowy konsekwentnie szukał poparcia wśród Żydów. Może najplastyczniej fakt ten zaczął się uwidaczniać w dyplomacji polskiej, wśród której element żydowski po maju 1926 zaczął gwałtownie wzrastać. Delegacje polskie na sesje Ligi Narodów są obecnie tak bogato przyozdobione elementem izraelskim, że zaczyna to razić nawet niektóre młodsze elementy wśród „sanacji“.

A poza tem B. B. było pierwszym stronnictwem polskiem, które na listach swych już w r. 1928 postawiło Żydów, jako przedstawicieli ludności żydowskiej. Jednym z posłów żydowskich, w ten sposób wybranych do poprzedniego Sejmu, był p. Eljasz Kirszbraun.

Obecnie półrządowa agencja „Iskra“ ogłasza komunikat z dosłownym przytoczeniem listów, jakie wymienili b. poseł p. Walery Sławek z b. posem Eljaszem Kirszbraunem, jak również list, wystosowany przez p. Kirszbrauna do p. Piłsudskiego.

W liście do p. Kirszbrauna p. Sławek, jako prezes B. B., prosi go o możliwość ponownego postawienia jego kandydatury na liście prorządowej, „ceniąc wysoko — jak dodaje — nasz, oparty na wzajemnej lojalności, stosunek w pracy politycznej, który według mego (p. Sławka) przekonania, był znaczącym krokiem, zbliżającym nas do należytego współżycia między państwem polskiem a ludnością żydowską.“

Na list ten odpowiedział p. Kirszbraun, że, choć przewlekła choroba sercowa nie pozwala mu skorzystać z „zaofiarowanego zaszczytu“, to jednak „dziękując za wyrażone mu przez p. Sławka „słowa uznania“, zapewnia go, iż prowadzi będzie „w dalszym ciągu w miarę sił i możliwości zapoczątkowaną w roku 1928 podczas wyborów do ciała ustawodawczych akcję polityczną“. List kończy niezwykle kompletne elementy pod adresem p. Sławka.

Oprócz tego jednak p. Kirszbraun uważał za właściwe przesłać obszernie pismo do p. Piłsudskiego. Pismo to tak plastycznie uwypukla stosunek Żydów do Józefa Piłsudskiego i tak świetnie wyraża nadzieje, jakie przywiązuje żydostwo do rządów pomajowych, że uważamy za wskazane przytoczyć w całości list, który brzmi:

„Cześć Panie Marszałku! Oczy wszystkich zwrócone są ku Panu Komendantowi. Bierz władzę i prowadź Polskę do świetlanej przyszłości“.

„Tak zakończyłem przemówienie swoje 12 lat temu na konferencji stronnictw politycznych, którą Pan Marszałek zwołał do pałacu Kronenberga i na którą i ja miałem zaszczyt być zaproszony jako przedstawiciel Żydów — ortodoksów.“

„Stałem wówczas do pracy nad rozbudową odzyskanej Polski początkowo jako członek rady miejskiej, a w roku 1922 jako poseł do Sejmu Rzeczypospolitej.“

„W 1928 r., nie chcąc z punktu widzenia wyższej racji stanu przysięgać do bloku mniejszości narodowych, szukałem dla idei zgodnego współżycia obywateli Żydów z Polakami oparcia w stronnictwie polskiem. Rozumie się,

Straszna katastrofa kopalniana w Alsdorf w Niemczech

Eksplozja składnicy dynamitu w głębokości 200 metrów — Przystępnie 200 zabitych

Berlin, 21. 10. (Tel. wł.) Z Akwizgranu donoszą: w szybie Wilhelm kopalni Anna należącej do spółki Eschweiler Bergwerksverein w Alsdorf nastąpiła rano o godz. 7.20 wielka eksplozja. Przy ogłuszającej detonacji wystrzelił ogromny płomień, a gdy dym opadł, urządzenia kopalni przedstawiały obraz zupełnego zniszczenia.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa eksplozja miała miejsce w składnicy dynamitu położonej w głębokości 200 metrów. Zabudowania kopalniane na powierzchni zostały zupełnie zniszczone, wieża windowa zawałiła się tak, że z

Zgłiszczą i gruzy w promieniu kilku kilometrów — Pod ziemią oczekuje ratunku 300—400 górników

Akwizgran, 21. 10. (Tel. wł.) — Straszna w swych skutkach eksplozja w kopalni Anna w Alsdorf wywołała w całym zagłębiu przemysłowym wstrząsające wrażenie. Na miejsce wypadku spieszą tłumy, wśród nich zrozpaczone rodziny nieszczęśliwych cfiar. Narazie nawet w przybliżeniu nie można określić rozmiarów nieszczęścia.

Już na kilka kilometrów od miejsca katastrofy widać ślady eksplozji, które w miarę zbliżania się stają się coraz wyraźniejsze. Wszystkie urządzenia techniczne na powierzchni, domy administracyjne, wieże wodne itp. leżą w

Dotąd wydobyto 50 zabitych i rannych — 450 m. pod ziemią górniczy jeszcze żyją

Berlin, 21. 10. (Tel. wł.) Według wiadomości, które otrzymał departament górnictwa w pruskim ministerstwie handlu oddziały ratownicze po kilkugodzinnej pracy zdołały wjechać do kopalni. Jest uzasadniona nadzieja,

górnika znajdującymi się w kopalni niema żadnego połączenia. Szyby w domach położonych w odległości kilku kilometrów wyleciały, dachy domów bliżej położonych zostały zerwane. Wszystkie strażnice ogniowe jak i oddziały sanitarne z okolicy pospieszyły na miejsce wypadku. Liczbę zabitych określa się na około 200. Narazie oddziały ratownicze usiłują dostać się do zasypanych przez podziemne przejście z kopalni Anna I., podczas gdy inni wydobywają ofiary katastrofy z pod gruzów domów administracyjnych.

gruzach. Pod głównym domem administracyjnym znajdowała się składnica benzolu, który także eksplodował, wysadzając dom w powietrze. W chwili eksplozji znajdowało się w domu administracyjnym 30 urzędników, którzy leżeli pod gruzami. Dotychczas wydobyto kilku zabitych i rannych. Z pod gruzów biura technicznego wydobyto dotychczas 3 zabitych i kilku rannych. W chwili eksplozji znajdowało się w szybie 300 do 400 górników, czyli cała załoga przedpołudniowa i część załogi nocnej.

że górnicy zajęci w niższych pokładach nie są zagrożeni. Liczby ofiar nawet w przybliżeniu nie można narazie określić. Załogi wszystkich sąsiednich kopalń zostały natychmiast po eksplozji (Ciąg dalszy na stronie 3-ciej)

„1) dopuszczanie obywateli Żydów przy przyjmowaniu do pracy pracowników fizycznych i umysłowych i kierowanie się w tych wypadkach względami rzeczowymi, a nie narodowościowymi lub wyznaniowymi.

„2) Wprowadzenie pewnych ulg przez nowelizację ustawy o odpowiedzialności niedzielnym, która boleśnie daje się we znaki Żydom, świętującym zgodnie z nakazem religii naszej od tysięcy lat soboty i święta żydowskie.

„3) Ostateczne zmycie hańby, ciężającej na ludności żydowskiej w postaci ustawowych ograniczeń jako smutnej pamiątki po rządach carskich. W tej mierze zaznaczyć należy, że Bezpartyjny Blok już dwukrotnie głosował w sejmie za zniesieniem tych ograniczeń.

„4) Uporządkowanie stosunków w gminach wyznaniowych — po myśli tych, dla których gmina wyznaniowa jest instytucją li tylko wyznaniową, a nie trybuną polityczną, potrzebną do wygłaszania demagogicznych przemówień.

„5) Przyczynienie się wysokim autorytetem Pana Marszałka do faktycznego zrównania prawa obywateli Żydów.

„Wierzę niezachwianie, iż Ten, który całe życie i wszystkie swe siły poświęcił dla odzyskania niepodległości wspólnej nam drogiej ojczyzny, Ten, który nie szczędził sił swych dla obrony granic Rzeczypospolitej w chwili najcięższej, gdy wróg nam w oczy zajrzał; Ten, który otoczony jest ze strony ludzi, dbających o jutro Polski aureolą czci i posłuszeństwa; Ten, który otrzymał do kryształicznie czystych rąk berło Pierwszego Marszałka Polski; Ten, który obecnie sprawuje urząd Szefa Rządu — Marszałek Józef Piłsudski nie odmówi Swojej pomocy — w myśl wyszczególnionych wyżej postulatów i autorytetem Swoim wprowadzi w czyn to, co jest słuszne, według praw Boskich i ludzkich.

„Razc przyjąć, Panie Marszałku, najszersze zapewnienia całkowitego oddania i wyrazy najgłębszej czci.
(—) Eljasz Kirszbraun“.

Czytelnikom swym nie potrzebuje mi zwracać uwagi na czołobitny, pełen zachwytu i wdzięczności ton listu p. Eljasza Kirszbrauna. A przecież wiadomo, że Żydzi niczego za darmo nie robią, ani nie piszą. P. Kirszbraun, korzystając też z zaproszenia p. Sławka, natychmiast wysunął postulat żydowski, licząc na ich załatwienie. Między temi postulatami znajduje się sprawa zniesienia na rzecz Żydów wypoczynku niedzielnego, co jest wyraźną prowokacją całej katolickiej Polski i co ma pozatem na celu uszkodzenie polskiego i katolickiego kupiectwa oraz rzemiosła.

Czy b. poseł z listy B. B. może liczyć na pomyślne załatwienie swoich postulatów? Odpowiedzi każą się domyślić fakty, że p. Sławek zaprasza tak czule p. Kirszbrauna na listę B. B., że na liście tej znaleźli się inni Żydzi, jak Uszer Mendelsohn, Wiślicki, Incberg, ostatecznie, że „sanacyjna“ „Iskra“ ogłosiła w całej rozciągłości tłustym drukiem listy i warunki p. Kirszbrauna.

Zbankrutowany w społeczeństwie polskiem obóz pomajowy szuka w okresie wyborczym specjalnego poparcia Żydów, o czym świadczyły wyprawy p. Hołówni na Kresy. Żydzi tego poparcia chętnie mu udziela, ale za zapłatą, o jakiej pisał do p. Piłsudskiego p. Kirszbraun.

Dlatego też, jeżeli społeczeństwo polskie i katolickie nie chce dopuścić do zrealizowania postulatów p. Kirszbrauna musi nie dopuścić do zwycięstwa listy nr. 1, a wraz z nią do zwycięstwa pp. Mendelschnów, Wiślickich i Incbergów.

że nie mogłem zwrócić się w stronę tych, skąd wieje duch szowinizmu i antysemityzmu. Postanowiłem tedy zapukać do drzwi tych, którzy nie stanowią partji politycznej w ścisłym tego słowa znaczeniu, a raczej obozu zespalającego przedstawicieli wszystkich sfer społeczeństwa. Uważałem, że tylko tą drogą uda się usunąć istniejące, niestety, przesady w stosunku do narodu żydowskiego, oraz że w ten sposób przysłużyć się wedle najlepszej mej woli sprawie żydowskiej i państwu polskiemu.

„Z całą lojalnością stwierdzić muszę, iż drzwi, do których zapukałem rozwarły się dla mnie na oścież i przyjęty został przez wiernych pomocników Twoich, Panie Marszałku, pp. prof. Bartla, ptk. Sławka i ptk. Becka z całym zrozumieniem ważności sprawy. Doznałem braterskiego przyjęcia, jako równy przez równych. Zrozumiałem, że czynem tym działamy na dobro państwa i jego obywateli, oraz na rzecz podniesienia moralności społecznej, dążąc do budowania państwa polskiego na zgodnym współżyciu wszystkich, a nie na krzywdzie poszczególnych grup społecznych, narodowościowych, czy wyznaniowych.

„Akcja polityczna w czasie wyborów do ciała ustawodawczych w roku 1928, prowadzona przez czynniki, grupujące się pod Twoim, Panie Marszałku sztandarem, dała dowód, że nie wszyscy w Polsce hołdują zasadzie eliminowania z pracy państwowej części obywateli polskich tylko dlatego, że należą do innej narodowości.

„Umieszczając nazwiska obywateli Żydów na wspólnej liście obok nazwisk najbardziej zasłużonych obywateli Po-

laków, co stało się faktem jedynie za zgodą i wolą Pana Marszałka, raz na zawsze wskazałeś, Panie Marszałku, obecnemu i przyszłym pokoleniom, że należy z przesadami i szowinizmem zerwać.

„Niezmierznie żałuję, że w chwili obecnej, złożony ciężką chorobą serca, nie mogę skorzystać z uczynionego mi ze strony czeigodnego prezesa klubu B. B. W. R. ptk. Sławka zaszczytu stanięcia do wyborów na liście B. B. W. R. Pozwalam sobie jednak zapewnić Pana Marszałka, że z chwilą, gdy Bóg Wszechmogący siły mi przywróci i Pan Marszałek będzie uważał za wskazane z moich skromnych usług dla państwa i jego obywateli skorzystać, — na pierwszy Jego zew jestem cały do dyspozycji Pana Marszałka, zachowując całkowicie niezachwiany stosunek do niego i do jego obozu.

„Przerywając ze względów odemnie niezależnych — na czas — chcę wierzyć, przejściowy — pracę społeczno-polityczną, czując obowiązek sumienia, jako dotychczasowy rzecznik interesów moich współwyznawców, których dotąd reprezentowałem, oddać w najgodniejszej ręce Twojej, Panie Marszałku, jako kierownika nawy państwowej, leżące mi na sercu sprawy żydowskie, które, mojem przekonaniem, dadzą się w znacznej mierze załatwić niektórymi posunięciami odpowiednich resortów rządowych bez najmniejszej konieczności naruszania równowagi budżetu. Zaznaczyć muszę, że obecny kryzys gospodarczy szczególnie odczuwa żydostwo, jako element przemysłowo-handlowy.

„Potrzeby Żydów sprowadzają się według mego przekonania do następujących dezzyderatów:

4 Lista narodowa staje do wyborów, aby wywalczyć narodowi polskiemu prawo gospodarza we własnym państwie 4

Rozgrywka w Reichstagu

Większość 82 głosów przeciwko dyktaturze

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Berlin, 19 października.

Ubiegły tydzień rozpoczął się rozbianiem szyb przez płatnych i ochotniczych zwolenników dyktatury. Prasa europejska i amerykańska przekonana była, iż parlamentaryzm w Niemczech dogorywa, gdy tymczasem zwycięstwo rządu dość znaczną większością wykazało zrównoważenie i zrozumienie interesów Niemiec ze strony poważnej części Reichstagu.

Pierwszym znakiem uspokojenia umysłów był wybór Loebego i znaczna większość głosów, którą pobili on kandydata nacjonalistów Scholza. Z tą chwilą utworzył się niejako blok przeciwko dyktaturze i dalszym dyskredytującym powagę Niemiec ekscesom — blok, zapewniający rządowi dostateczną ilość stronników przy nadchodzącym głosowaniu. Nie ulega wątpliwości, iż ze strony nacjonalistów czyniono usilne starania, aby doprowadzić razem z innemi stronnictwami „burżuazyjnemi“ do wspólnego frontu przeciw „marxistom“ jednak ekscesy uliczne nie mogły w tych wysiłkach dopomóc. Niezręczne wystąpienie hr. Reventlowa, który krytykując stanowisko biskupa Moguncji w stosunku do nacjonalistów oświadczył, iż „młodzież katolicka kościół opuści“, było rządowi również bardzo na rękę.

Najpoważniejszym bezsprzecznie chwilowym sukcesem parlamentarnej hitlerowców było mowa, wygłoszona przez pos. Strassera. Robiła ona na członkach Reichstagu jak i wśród szczerze zapelnionych galerii duże wrażenie. Strasser ma dobry organ głosowy, świetnie opanowuje temat, mówi z umiarkowaniem. Przemówienie jego skierowane było nie tyle przeciwko osobie kanclerza, ile przeciwko składowi jego gabinetu. Ostro wystąpił przeciwko gen. Groenerowi za co został przez przewodniczącego, własnego towarzysza partyjnego, Stöhra przywołany do porządku. Po dzikich, a czasami nieco dziecinnych wystąpieniach nacjonalistów, mowa Strassera skierowała dyskusję na poważniejsze i godniejsze uwagi tory.

Stanowisko socjalnych demokratów nigdy jasnym nie było. Świadomi są oni jednak odpowiedzialności i solidaryzując się bez entuzjazmu z Brüningiem oddają usługę parlamentaryzmowi niemieckiemu. Zapewne, iż można nazwać wczorajsze wypadki manewrem podwójnym, a mianowicie:

marszem socjalnych demokratów z lewa na prawo, oraz cofnięciem się rządu na zgóry przygotowaną, na lewo położoną „linję Brüninga“. Nie ulega również wątpliwości, iż zrazili sobie oni ekstremistów, którzy wynik głosowania przyjęli na prawicy okrzykiem „Deutschland erwache!“ a na lewicy śpiewem międzynarodówki. Mimo wszystko większość socjaldemokratów okazała w danej chwili wyrobienie polityczne, chociaż nie wszyscy jej reprezentanci w Reichstagu za rządem głosowali.

Ze wczoraj zwyciężył zdrowy rozsądek nad dyktaturą, na którą sobie dzisiaj Niemcy pozwolić nie mogą, to nie ulega wątpliwości. Doskonałemu mówcy, jakim okazał się był Strasser przeciwstawił rząd człowieka zupełnie innego typu, a mianowicie kanclerza Brüninga. Obecny sternik niemieckiej nawy państwowej przemawia przede wszystkim do rozsądku — i dla tego nie ma właściwie gorących zwolenników. Poincaré łączy w sobie wymowę, apel do rozsądku i posunięta do ostateczności logikę argumentacji. Brüning przypomina nieco francuskiego męża stanu, lecz brak mu prawie zupełnie wymowy i tego co anglosasi nazywają „popular appeal“. Gdy pragnie tym czy innym zwrotem urozmaicić swe suche przemówienie wydaje się niezręcznym. Kanclerz odznacza się również niesłychanym spokojem, niezbędnym wobec zakąskiego zachowania się nacjonalistów i komunistów. Nie ma jednak szerokiego gestu Stresemanna, a robi raczej wrażenie matematyka, który rozwiązuje publicznie trudne i zawiąskie zadanie.

Głosowanie wczorajsze po jedenaściodziesięciu debatach, nie pozbawionych gwałtownych incydentów i żywej wymiany słów, będzie dla wielu niespodzianką. Opifija publiczna szczególnie anglosaska przyzwyczaiła się do myślenia, iż tam gdzie są awantury, tam i dyktatura jest niedaleką. W rzeczywistości parlamentaryzm niemiecki nie był w zeszłym tygodniu poważnie zagrożony, gdyż sprawy ekonomiczne, w których Niemcy są zależne od zagranicy, a szczególnie od Ameryki, ucierpliały znacznie na eksperymencie, przeciwko któremu międzynarodowa finansjera ostro się zastrzegła, wywołując ostrzegawcze, gwałtowne niżki giełdowe.

M. N.

około niego grupują się szerokie żywioły inteligencji w całej Polsce: studenci, średni właściciele, wolni zawodowcy i duchowieństwo. Pomiędzy jego przedstawicielami wymienia przedewszystkiem Romana Dmowskiego i nazywa go „jednym z twórców dzisiejszej Polski“; dalej Romana Rybarskiego „przebiegłego bojownika w auli parlamentu“; Stanisława Kozickiego „jednego z najkompetentniejszych pisarzy polskich w zakresie polityki zagranicznej“; Stanisława Strońskiego „najsilniejszego polemistę, jakiego ma prasa polska, człowieka rozległej wiedzy“; Adolfa Nowaczyńskiego „dziennikarza i pisarza jasnego i świetnego“.

Wojciecha Korfańskiego nazywa „trybunem Górnego Śląska, którego akcja zawdzięcza Polska w przeważnej części przyłączenie prawie całej strefy przemysłowej“.

Z pośród polityków lewicowych wymienia Jana Dąbskiego, „którego niedawno napadła i pobiła grupa oficerów piłsudczyków w uniformie“; dalej Ignacego Daszyńskiego, o którym pisze, że do niedawna był jednym z najwierniejszych towarzyszy marszałka, dziś partja socjalistyczna, której twórcą był Piłsudski, stoi na czele lewicowego bloku opozycyjnego.

W drugiej korespondencji z dnia 11 b. m. autor zastanawia się nad stosunkiem Piłsudskiego do reformy konstytucji i podnosi, że Piłsudski po zamachu stanu w 1926 r. i jeszcze później mógł być przeprowadzić daleko idącą reformę konstytucyjną, a ludność byłaby ją przyjęła. Tymczasem ciągle kryzysy i zmiany rządu rozczarowały i zmęczyły wszystkich. Widocznie, jeśli Piłsudski nie zdobył się na ten krok, to tylko dlatego, by przede wszystkim umocnić swą władzę w wojsku i w administracji. „Wojsko i policja — pisze — są bardzo silnym narzędziem w jego ręku“. Uczyniwszy to, mógł Piłsudski swych przeciwników żyć i pogardzać nimi. Co myśli obecnie o reformie konstytucyjnej „trudno dociec, bo dotąd nie ogłosił żadnego programu, a dotychczasowe czteroletnie precedensy miały jedynie na celu ugruntowanie jego władzy“. Z tego zaś co można wnosić t. j. na podstawie wywiadów Piłsudskiego, Sejm w jego przekonaniu ma współpracować z rządem, a nie kontrolować. Projekt zaś reformy konstytucyjnej bloku rządowego — dodaje korespondent — nie można nazwać projektem, ale improwizacją. Co do projektu reformy konstytucyjnej, z którym wystąpiła prawica narodowa, to korespondent twierdzi nieścisłe, że projekt ten kładzie głównie nacisk na politykę zagraniczną. Poza to podnosi, że prawica zwalcza Piłsudskiego, ale „w zakresie polityki wewnętrznej i ona jest antyparlamentarna“. Nie dodaje atoli, że prawica przedewszystkiem walczy o praworządność.

Co do aresztowań na wielką skalę, to stwierdza, że mają one na celu przygotowanie terenu wyborczego, jakkolwiek organa rządowe oświadczają, że tak nie jest.

Wreszcie stwierdza, że trudno zorientować się pośród tylu sprzeczności. Lud polski reaguje powojem. „Jedno nie ulega wątpliwości t. j. że marszałek Piłsudski za wszelką cenę i wbrew wszelkiej sile chciałby utrzymać się przy władzy“.

Jeszcze w pierwszej korespondencji wskazywał autor na generała Sikorskiego, „którego wielu uważa za człowieka

najbliższej przyszłości, za człowieka jutra“ i dodaje, że nie należy on do żadnej partji, ale jest prawicowcem i tym, „który rywalizuje z marszałkiem o zaszczyt zwycięstwa nad bolszewikami w 1920 r.“.

Na ogół z wywodów korespondenta, czytelnik obcy odnosi wrażenie, że Piłsudski i jego obóz nie tyle walczą o reformę konstytucji i wzmocnienie państwa, ile o utrzymanie się przy władzy.

S. M.

Wyrok uwalniający

W numerze 527 (wydanie poranne) z dnia 14 listopada 29 r. zamieściliśmy artykuł p. t. „Prawda“ a umowa polityczna i finansowa pomiędzy b. woj. Borkowskim i N. P. R.“. Artykuł ten został skonfiskowany, a odpowiedzialnego red. p. Edmunda Rakowskiego prokurator pociągnął do odpowiedzialności z art. 131. W pierwszej instancji sprawa została załatwiona pomyślnie dla oskarżonego ze względu na brak znamion przestępstwa z wyżej wymienionego paragrafu. Prokurator wniósł odwołanie, przyczem oskarżenie zostało rozszerzone. Rozprawie w sądzie okręgowym przewodniczył sędzia dr. Droszcz, oskarżał prokurator Konieczny. Oskarżonego bronił adw. dr. Sł. Celichowski.

Zaraz na początku rozprawy obrońca zaczął oskarżenie z szeregu względów. Przedewszystkiem stwierdził, że czynu oskarżonego żadną miarą nie można podciągnąć pod par. 131, albowiem w inkryminowanym artykule niema mowy o zozydaniu instytucji, a tylko został skrytykowany b. wojewoda, jako urzędnik. To też zastosowanie par. 131 jest niedopuszczalne. Następnie p. dr. Celichowski postawił wniosek o powołanie szeregu świadków na potwierdzenie informacji zawartych w artykule. Sąd po krótkiej naradzie wniosek ten odrzucił. Z kolei zabrał głos prokurator, podkreślając, że inkryminowany artykuł posiada znamiona przestępstwa z par. 131 i wnosi o ukaranie. Obrońca powtórnie wykazał, że o zastosowaniu par. 131 mowy być nie może, albowiem w danym wypadku chodzi tylko o krytykę urzędnika, co nie można uważać za zozydanie urzędzenia państwowego. Krytyka i zahydzenie to dwa różne pojęcia.

Sąd przychylił się do wywodów obrońcy i oskarżonego uwolnił. (t. r.)

Urzednicy mają także dosyc „sanacji“

G n i e z n o, 20 października

W ubiegłą niedzielę, na sali „Weneci“ odbyło się zebranie przedwyborcze B. B. Zebrało się około 300 słuchaczy, przybyłych przeważnie bądź z ciekawości, bądź na nakaz.

Zebrańce zgalił niejaki Obst, zarządca folwarku zakładu psychiatrycznego Dziekanka. Zagajający podał zebrany do wiadomości porządek obrad zebrania i wymienił nazwiska przybyłych prelegentów pp. Idzikowskiego z Warszawy i Wilka z Poznania. Następnie oświadczył w tonie dyktatorskim, że po wygłoszonych referatach nastąpi dyskusja, która nie może trwać dłużej, jak 3 minuty — „a kto się do tego nie zastępuje, zostanie wyrzucony z sali, choćby przemocą“.

Po tej zapowiedzi nastąpiła wśród zebranych urzędników zrozumiała konsternacja i oczywiście oburzenie.

Po jałowych gadaninach obu prelegentów w wolnych głosach zabierali głos pp. Antoszak i Frankowski, ostro krytykując wywody mówców. Publiczność solidaryzowała się żywo z nimi. Wówczas przewodniczący p. Obst zażądał milczenia — a gdy to nie nastąpiło, zeszedł z trybuny między wiecowników i odezwał się w te słowa: „Kto mi jeszcze pysk otworzy, tego każę wyrzucić z sali“.

Na sali powstało znów oburzenie i jeśli nie zarcagowano silnie, to dlatego, że wśród zebranych były przeważnie osoby zależne (urzednicy).

Odpowiedzią na brutalne i niesłychane wystąpienie p. Obstę będzie wynik głosowania wśród sfer urzędniczych, które mają też już dosyc „sanacji“.

„Corriere della Sera“ o położeniu w Polsce

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Rzym, 19 października.

To, co się dzieje w Polsce, zaczyna coraz większy znajdować odgłos w świecie. Opinia publiczna oraz rządy zagraniczne zdają sobie dobrze sprawę z przełomu, w jaki wchodzi Europa. Polska jest sąsiadką Niemiec hitlerowskich, które wyłoniły się z ostatnich wyborów i albo będzie zdolna powstrzymać nacisk neoimperjalizmu germańskiego i przeciwstawić mu się zwycięsko, albo też wejdzie w okres upadku i nowych rozbiorów. Aby podjąć wielkiemu dziejowemu zadaniu musi być skonsolidowaną wewnętrznie. Od najbliższych wyborów zależy, czy i w jakim stopniu konsolidacja ta nastąpi. Pytanie to narzuca się obecnie obserwatorowi w związku z wynikiem wyborów niemieckich, które dały wynik jasny i niedwuznaczny. Oto punkt wyjścia artykułu, względnie berlińskiej korespondencji, „Corriere della Sera“ o położeniu wewnętrznym Polski.

Zauważywszy na wstępie, że Piłsudski rządził niemal dyktatorsko, że jest „wrogiem parlamentaryzmu“ i że dał tego dowody „w gwałtownej walce, jaką on i jego współpracownicy prowadzili przeciwko parlamentowi“ stwierdza, że dzisiejsze walki stronnictw przypominają swą gwałtownością dawne polskie dzieje. Nieścisła jest uwa-

ga autora, że Sejm, reagując „sabotował“ wszystkie przedłożenia rządowe, bo wiadomo, że tylko od rządu zależała spokojna współpraca z Sejmem a sprawa się rozbiła o kontrolę nad budżetem.

Poczem korespondent przechodzi do charakterystyki stronnictw i ludzi, która jest wcale obiektywna i interesująca. O bloku współpracy z rządem mówi, że jest to „ugrupowanie o niepewnych tendencjach i niepewnym programie... złożone z ludzi z wręcz przeciwnych stronnictw, złączonych w bezwzględnej wierności dla polityki marszałka“. Częścią przeważającą i „szczególnie wyrazistą“ bloku są pulkownicy: Sławek, Matuszewski, Beck, Świński, Długoszewski. Tego ostatniego określa jako „jedną z najbardziej charakterystycznych figur stolicy, typ muszkietera i eksmedyka“. Oni to stanowią bezpośrednie otoczenie premjera.

Z opozycji uważa, za najważniejszą grupę Stronnictwo Narodowe i przypomina, że z jego łona wyszedł paryski Komitet Narodowy, „który tak znaczną rolę odegrał w odbudowaniu państwa polskiego“. Korespondent stwierdza, że Stronnictwo Narodowe „ma bardzo solidne podstawy intelektualne“, że pod względem wyborczym jest najsilniejsze w Wielkopolsce, ale

Zaparcie i obstrukcję chroniczną

usuwa się, zażywając sól owocową Karposal.

Cena zł. 4.00.

Sposób użycia załączony.

KARPOSAL Karpinskiego

Ksiądz z Ch. D. kandyduje obok Żyda wbrew zakazowi arcybiskupa?

Warszawa, 21. 10. (Tel. wł.) Ks. prof. Szydelski ze Lwowa, który z ramienia Chrześcijańskiej Demokracji (u nas Katol. Bloku Lud.) staje na lwowskiej liście „sanacyjnej” razem z Żydem Jaegerem, ogłasza w prasie „sanacyjnej” pismo, że kandyduje. (w)

Od redakcji: Przypominamy doniesienie, że ks. arcybiskup Twardowski we Lwowie zakazał kandydować ks. Szydelskiemu. Zachowanie się ks. prof. Szydelskiego nabiera cech skandalu publicznego. Powróćmy do tej sprawy.

Straszna katastrofa kopalniana w Alsdorf w Niemczech

(Ciąg dalszy ze strony 1-szej) zji wycofane, gdyż zachodzi obawa, że wskutek silnego wstrząsu mogą nastąpić osunięcia się ziemi.

Akwizgran, 21. 10. (Tel. wł.) Do

Dalsze wiadomości z terenu katastrofy — Sejm pruski uczcił pamięć ofiar

Akwizgran, 21. 10. godz. 14 min. 40. (Tel. wł.) Rozmiary katastrofy w kopalni Anna II nie przedstawiają się tak groźnie, jak początkowo przypuszczano, gdyż siła eksplozji wyładowała się w górę. Do godziny 11.30 stwierdzono 25 zabitych, przeważnie górników, którzy po ukończeniu pracy nocnej myli się w laźniach. Rannych bardzo ciężko jest 30; o 150 górnikach nie ma narazie jeszcze wiadomości.

Do pokładu, w którym wydarzyło się nieszczęście, dotary oddziały ratownicze przez kopalnie Marja i Anna II.

Akwizgran, 21. 10. (Tel. wł.) O rozmiarach katastrofy górniczej trudno sobie wyrobić jakiegoś zdanie, gdyż wiadomości są bardzo sprzeczne. We-

godziny 10.30 wydobyto 50 zabitych i rannych. Z górnikami pracującymi w głębokości 450 metrów zdołano nawiązać porozumienie telefoniczne dowiadując się w ten sposób, że jeszcze żyją.

dług komunikatu policyjnego wydobyto do godz. 12.15 w południe 30 zabitych i 60 ciężko rannych. Liczby lekko rannych nawet w przybliżeniu nie można w chwili obecnej podać.

Według obiegających wiadomości, których nie można sprawdzić, w kopalni ma się znajdować jeszcze około 200 górników. Jako ogromne szczęście należy zanotować fakt, że wentylacja przez eksplozję nie została uszkodzona. Zabici rekrutują się z pośród przysypianych.

Berlin, 21. 10. (Tel. wł.) Sejm pruski pod wrażeniem strasznej katastrofy w kopalni w Alsdorf, rozpoczął swe obrady uczczeniem pamięci ofiar nieszczęścia.

Lappowcy oddają się dobrowolnie w ręce sprawiedliwości

Drugi pochód na Helsingfors

Helsingfors, 20. 10. (Tel. wł.) W niedzielę, odbył się drugi pochód lappowców na Helsingfors.

Kossula zawiadomił wszystkich lappowców, którzy uważają się za winnych ostatnich porwań komunistów, aby przybyli do Helsingforsu i zgłosili się do władz.

W wyniku tego wezwania od samego rana w dniu dzisiejszym pociągami i samochodami zaczęli przybywać ze wszystkich stron kraju lappowcy. Ogółem przybyło około 1 000 ludzi.

Zebrał się oni na jednym z placów, gdzie przywódca lappowców Kossula oświadczył:

„Zebrałiśmy się po to, aby wydać uczestników porwań komunistów. Sumienie nie pozwala nam wskazywać jednostki, jesteśmy wszyscy winni i należy się dobrowolnie zgłosić do władz. W tym celu należy wybrać delegację, która uda się do władz i złoży odpowiednie oświadczenie. Równocześnie wszyscy obecni mogą podpisać deklarację solidarności, ci zaś, którzy są przeciwni wnioskowi, mogą opuścić salę, jak również i dziennikarze”.

Na sali pozostali wszyscy, z wyjątkiem 5 czy 6 dziennikarzy, którzy wyszli.

Delegacja, złożona z 20 osób, udała się do gmachu ministerstwa spraw wewnętrznych.

Delegacja udała się następnie do ministra spraw wewnętrznych i Kossula wystąpił z przemówieniem, w którym oświadczył, że rząd nie dość energicznie zwalcza ruch komunistyczny w kraju, co spowodowało, że niektórzy z pośród członków organizacji pozwolili sobie na czynny nielegalny. Obecnie gotowi są oni ponieść przewidzianą przez ustawę karę, domagając się jednak, aby rząd bardziej energicznie ścigał komunistów, dążących do obalenia niepodległości Finlandii.

Minister spraw wewnętrznych odpowiedział, że sędziowie wezmą niewątpliwie pod uwagę pobudki patriotyczne lappowców i dlatego, też wszyscy winni porwania lappowcy, powinni bezpośrednio zgłosić się do swoich władz na prowincji.

Przeciw traktatowi wersalskiemu

Prowokacyjne wnioski hitlerowców na posiedzeniu komisji spraw zagranicznych

Berlin, 20. 10. (PAT) Dziś o godzinie 3-ciej popołudniu zebrała się komisja spraw zagranicznych Reichstagu na pierwsze swe posiedzenie. Przewodniczył poseł frakcji hitlerowskiej dr. Frick. Komisja liczy 28 członków — w tem 14-tu reprezentantów stronnictw, pozostających w bezwzględnej opozycji do rządu. Stronnictwa, które popierają rząd liczą również 14 przedstawicieli — w tem socjal-demokraci 7-tu. Na porządku dziennym znajdowało się sprawozdanie ministra Cur-

tiusa o sesji Ligi Narodów. Poza tem porządek dzienny obejmował szereg wniosków, zgłoszonych w Reichstagu przez stronnictwa opozycyjne, m. in. wniosek hitlerowców, wzywający rząd do podjęcia kroków, celem obalenia Traktatu Wersalskiego i planu Younga, wnioski chrześcijańsko - społecznym i Landvolku o nawiązanie z mocarstwami wierzyielskimi rokowań w sprawie rewizji planu Younga i wniosek frakcji gospodarczej w sprawie ogłoszenia moratorium.

Landvolk przeciw odroczeniu sesji Reichstagu

Berlin, 20. 10. (PAT). Frakcja parlamentarna Landvolku uchwaliła dziś rezolucję, protestującą przeciwko odroczeniu sesji Reichstagu. Rezolucja zwraca się do prezydenta Hindenburga z żądaniem niezwłocznego zwołania Reichstagu. Motywy żądania przedłożył na przewodniczący frakcji prezydentowi Hindenburgowi na specjalnej audjencji oraz kanclerzowi Rzeszy. Rezolucja podkreśla, że Reichstag w czasie ostatnich obrad plenarnych

nie załatwił szeregu ważnych postulatów, wysuniętych przez koła agrarne. Na dzisiejszym posiedzeniu frakcji domagano się z wielu stron rekonstrukcji obecnego rządu, wskazując na zaletność gabinetu Brüninga od socjal-demokratów. Obecny gabinet — zaznaczyli mówcy — nie jest zdolny do przeprowadzenia postulatów Landvolku w zakresie polityki zagranicznej i gospodarczej.

Zgon Włodzimierza Perzyńskiego

Warszawa, 21. 10. (Tel. wł.) Dziś rano zmarł w Warszawie Włodzimierz Perzyński, najświetniejszy współczesny komedjopisarz.

Ch. D. a obóz narodowy i „centrolew”

Na łamach „Dziennika Bydgoskiego” pp. dr Trzciniński ze Świerkówca i Tylczyński z Poznania składają oświadczenie, które potwierdza to, cośmy pisali, a mianowicie, że ci przedstawiciele Chrześcijańskiej Demokracji namawiali Stronnictwo Narodowe na stworzenie bloku wyborczego z „centrolewem” i z Ch. D. — Czyli, że prasa Ch. D. p. Teski, przecząc kilkakrotnie naszemu doniesieniu, piła nieprawdę.

W innych szczegółach zawiera oświadczenie pp. Trzcinińskiego i Tylczyńskiego nieścisle, a nawet błędne informacje, ale to już rzeczy drugorzędne, przy których nie warto się zatrzymywać.

Czy zapisałeś się na członka wspierającego Komitetu Floty Narodowej. Wkładka 1 zł rocznie. Conto P. K. O. 30.

Zapisz się a spełnisz swój obywatelski obowiązek

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.95 $\frac{1}{4}$ zł; w Gdańsku na Warszawę 8.921 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu płacił dziś za 100 marek niem. w dewizach 212.02 do 212.32 zł, gotówką 211.62 zł; za 100 guldenów gd. w dewizach 172.98 zł do 173.24 zł, gotówką 172.64 zł.

TARGOWISKO MIEJSKIE

Urządowe sprawozdanie targowe Komisji notowania cen.

Poznań, 21. 10. 1930 r.

Spędzono: wołów 85, buhajów 180, krów 377, świń 2279, cieląt 645, owiec 185; razem 3751 zwierząt.

Płacono za 100 kg. żywej wagi za: (Ceny loco Targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi).

BYDŁO:

Woły:
Pełnomięsiste wytuczane nieoprzegane . . . . . 134—144
Mięsiste tuczone młodsze do lat 3 . . . . . 116—128
Mięsiste tuczone starsze . . . . . 100—114
Miernie odżywione . . . . . 090—098

Buhaje:
Wytuczane pełnomięsiste . . . . . 116—128
Tuczone mięsiste . . . . . 108—112
Nietuczane, dobrze odżywione starsze . . . . . 096—104
Miernie odżywione . . . . . 080—090

Krowy:
Wytuczane pełnomięsiste . . . . . 134—140
Tuczone mięsiste . . . . . 120—130
Nietuczane, dobrze odżywione . . . . . 100—110
Miernie odżywione . . . . . 070—080

Jalowice:
Wytuczane pełnomięsiste . . . . . 136—146
Tuczone mięsiste . . . . . 120—128
Nietuczane, dobrze odżywione . . . . . 100—110
Miernie odżywione . . . . . 088—096

Młodzież:
Dobrze odżywione . . . . . 080—090
Miernie odżywione . . . . . 076—080

Cielęta:
Najprzedniejsze cielęta wytuczane . . . . . 160—170
Tuczone cielęta . . . . . 140—150
Dobrze odżywione . . . . . 126—136
Miernie odżywione . . . . . 100—120

OWCE:

Wytuczane pełnomięsiste jagnięta i młodsze skopy . . . . . 146—150
Tuczone starsze skopy i maciorci . . . . . 120—130
Dobrze odżywione . . . . . 110—130

ŚWINIE (TUCZNIKI):
Pełnomięsiste od 120 do 150 kg żywej wagi . . . . . 156—160
Pełnomięsiste od 100 do 120 kg żywej wagi . . . . . 150—154
Pełnomięsiste od 80 do 100 kg żywej wagi . . . . . 144—148
Mięsiste świnie ponad 80 kg żywej wagi . . . . . 130—140
Maciory i późne kastraty . . . . . 130—140
Świnie bekonowe . . . . . 144—148

Przebieg targu bardzo spokojny. — 110 świń z Lublina wagi ponad 150 kg. płacono 172—190 zł za 100 kg.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 21. 10. 1930 r.

Przebieg dzisiejszego zebrania giełdowego był naogół spokojny przy tendencji niezmienniej.

Na rynku papierów procent. robiono transakcje 5 proc. pożyczk. konwers. po 50%, zaś 5 proc. premj. dolarowe handlowane

po 58,50 w oddaniu, natomiast płacono za 4 proc. pożyczk. inwestycyjną 101.— Z pap. lokacyjnych Pozn. Ziem. Kredyt. oddawano 8 proc. listy dolarowe (stare) po 92,50 proc., również 8 proc. listy amortyzacyjne były w zaoferowaniu po 92 proc., lecz bez nabywców. 4 proc. listy zast. konwert. handlowano po 39 proc. w transakcjach, natomiast 6 proc. listy żytnie poszukiwano po 18.— (za 1 ctr. mtr.).

Z akcji bankowych wzgl. przemysłowych kwalifikował się jedynie do notowania Bank Polski, za który płacono 151.—

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu).
5% Pożyczka konwersyjna 50.— +
8% dolarowe listy Pozn. Ziemstwa Kred. 92,50 O.
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 39.— +

(Kurs w złotych)

6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kred. 18.— P.
5% Pożyczka premjowa serja II 58,50 O.
4% Premj. Pożyczka inwestyc. 101.— P.

Akcje bankowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję).
Bank Polski I em. 151.— P.
Tendencja bez zmiany.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 21. 10. 1930 r.

Waluty Gotówka

Dolary St. Zjedn. tr.: 8.95—8.94, sp.: 8.96, kup.: 8.92.

Dewizy:

	trans.	sprzed	kup.
Belgja	124,43	124,74	124,12
Nowy Jork	8,911	8,931	8,891
Nowy Jork kabel	8,92	8,94	8,90
Londyn	43,36	43,47	43,25
Paryż	35,02	35,11	34,93
Szwajcaria	173,19	173,62	172,76
Wiedeń	125,81	126,12	125,50
Włochy	46,72	46,84	46,60
Berlin	212,68		

Tendencja niejednolita.

Papiery wartościowe i obligacje.

4% pożyczk. inwest. 101,10 102,50
5% pożyczk. premj. dol. 57,50
5% pożyczk. konw. 52,00
3% pożyczk. bud. 50,00

Akcje w złotych:

Bank Polski . . . . . 0,00—155,00
Lilpop . . . . . 0,00—22,50
Modrzejów . . . . . 0,00—7,50

Tendencja utrzymana.

Komentarz.

Z papierów państw. słabsza 5 proc. pożyczk. konw., mocniejsza inwestycyjna. Dla listów zast. tendencja mocniejsza, dla akcji utrzymana. Bank Polski mocniejszy. Lilpop i Modrzejów utrzymane. Ruch mały.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1 000 kg. reszta za 100 kg.

Berlin, 21. 10. 1930 r.

Pszenica march od st. załad 75—76 kg . . . . . 223,00—225,00
Tendencja spokojna.
Żyto march od stacji załad 70—71 kg . . . . . 145,00—147,00
Tendencja słabsza.
Żyto meklemb 70—71 kg cif Berlin sprzed. . . . . 0,00—154,00
Tendencja słabsza.
Jęczmień march brow. od st. załadowania . . . . . 154,00—210,00
Tendencja spokojna.
Jęczmień pastewny i przemysłowy . . . . . 165,00—178,00
Tendencja spokojna.
Owies march od st. załad. 142,00—155,00
Tendencja słabsza.
Mąka pszenna . . . . . 27,00—35,00
Tendencja stała.
Mąka żytnia przemiał do 60% Tendencja słabsza. . . . . 23,60—26,75
Ospa pszenna . . . . . 7,25—7,75
Tendencja spokojna.
Ospa żytnia . . . . . 6,75—7,25
Tendencja spokojna.
Groch Victoria . . . . . 28,00—32,00
Groch pastewny . . . . . 19,00—21,00
Peluska . . . . . 19,00—20,00
Bób polny . . . . . 17,00—18,00
Wyka . . . . . 18,50—20,50
Makuch rzepakowy . . . . . 9,10—9,60
Makuch lniany . . . . . 15,00—15,20
Wytłoki suche paryt. Berlin 5,20—5,60
Śróć Soja . . . . . 12,60—13,10
Słoma żytnia pras. drut. . . . . 0,70—0,90
Słoma pszenna pras. drut. . . . . 0,60—0,70
Słoma owsiana pras. drut. . . . . 0,75—0,90
Słoma jęczm. pras. drut. . . . . 0,65—0,80
Tendencja spokojna.
Słoma żytnia dl. wiąz. . . . . 0,85—1,05
Słoma żytnia pras. sznur. . . . . 0,80—0,95
Słoma psz. pras. sznur. . . . . 0,70—0,80
Sieczka . . . . . 1,50—1,65
Siano zwykłe handl. I pokos . . . . . 1,50—1,80
Siano zwykłe handl. II pokos . . . . . 1,20—1,50
Siano dobre I pokos . . . . . 2,05—2,25
Siano dobre II pokos . . . . . 1,65—2,00
Lucerna luźna . . . . . 2,90—3,30
Tymoteusz luźny . . . . . 2,80—3,20
Siano koniczynowe II pokos . . . . . 2,60—3,00
Siano mielitz luźne (Warta) . . . . . 1,65—1,85
Siano mielitz luźne (Havel) . . . . . 1,20—1,50

Ogólna tendencja spokojna.

Notowania złotego w Berlinie

z dnia 21. 10. 1930 r.

Wyplaty na Warszawę . . . . . 46,925—47,125
Noty wielkie . . . . . 46,875—47,275

Anglja a Palestyna

Rząd brytyjski balansuje między Żydami a Arabami

London, 20. 10. (PAT). (Reuter) Rząd brytyjski ogłosił deklarację polityczną, przedstawiającą w sposób jasny zamiar rządu administrowania Palestyną zgodnie z treścią mandatu, udzielonego przez Ligę Narodów. Deklaracja zaznacza między innymi: Niecelowe jest, aby przywódcy żydowscy nalegali na rząd brytyjski, by dostosował on swą politykę w sprawie emigracji i osadnictwa do tendencji najbardziej nieprzejednanego odłamu sjonistów; zbytecznym jest również podtrzymywanie przez przywódców arabskich ich żądania, dotyczące konstytucji, która postawiłaby rząd brytyjski wobec niemożliwości sprostanienia podwójnym zobowiązaniom, a mianowicie wobec Żydów i Nieżydów, podczas gdy celem rządu jest obrona interesów zarówno jednej jak i drugiej strony,

Sjonisci z tego mocno niezadowoleni

London, (PAT). W kołach sjonistycznych panuje wielkie wzburzenie z powodu raportu Hope Simpsona w sprawie Palestyny. W raporcie tym koła sjonistyczne widzą zamiar wycofania się rządu brytyjskiego z zobowiązań, przyjętych w deklaracji Balfoura, gdyż wstrzymanie emigracji i wprowadzenie organu ustawodawczego na podstawie status quo daje zgóry taką przewagę Arabom, że w ogóle imigracja Żydów będzie nieaktualna nawet w dalszej przyszłości. Grupa rewizjonistyczna sjonistów pod wodzą Żabotyń-

zgodnie z zobowiązaniami, wynikającymi z przyjęcia mandatu. Rząd brytyjski — głosi dalej deklaracja — zamierza stworzyć radę ustawodawczą, stosownie do oświadczenia Churchilla z r. 1922. W skład tej rady ma wejść Wysoki Komisarz, 10 członków urzędowych i 12-tu nieurzędowych.

Stosunki w Palestynie doszły do punktu krytycznego i jedynie jaknajściślej współpraca między rządem a przywódcami żydowskimi i arabskimi może zapobiec sytuacji, która postawiłaby obie strony wobec niebezpieczeństwa. Rząd wzywa Arabów, ażeby uznali istniejące fakty, Żydów zaś, ażeby pogodzili się z koniecznością czynienia ustępstw w zakresie programu niezależnych separatystów, dotyczącego ogniska żydowskiego.

skiego żąda ustąpienia Jewish Agency, której polityka uległości jest powodem wystąpienia brytyjskiego. Oczekiwana jest dymisja przewodniczącego Jewish Agency Weizmana. Fakt ogłoszenia obecnie raportu Simpsona, będącego w sprzeczności ze stanowiskiem, zajętem przez ministra Hendersona w Genewie wobec komisji mandatowej, dowodzi, zdaniem sjonistów, iż rząd brytyjski pragnie za wszelką cenę pozyskać świat muzułmański, celem zdobycia sojusznika wobec Hindusów na konferencji „Okrągłego Stołu”.

Drugie sprostowanie min. Staniewicza

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

Wilno, w październiku
W nr. 472 „Kurjera Poznańskiego” z dn. 13 października r. b. ukazało się sprostowanie p. ministra reform rolnych Staniewicza, mające być odpowiedzią na korespondencję p. t. „Jeszcze o Pikiliszkach”, zamieszczoną w nr. 454 „Kurjera Poznańskiego” z dn. 2 b. m.

Przypominamy naszym czytelnikom, że korespondencja ta była odpowiedzią na pierwsze „sprostowanie” ministra Staniewicza co do wiadomości dotyczących transakcji nabycia przez p. J. Piłsudskiego ośrodka majątku Świątnicki oraz zamiany tej posiadłości na majątek Piekieliszki.

Już tamto pierwsze sprostowanie, jak to mieliśmy możność stwierdzić, niczego nie prostuje, lecz wręcz przeciwnie od a do z potwierdza dane przez nas na łamach „Kurjera Poznańskiego” przytoczone.

Analogicznie przedstawia się sprawa „sprostowania nr. 2”. Minister Staniewicz nie tylko niczego nie prostuje, lecz w drugim sprostowaniu popada w sprzeczność z tem, co uroczyście stwierdzał w sprostowaniu nr. 1.

Mianowicie, w sprostowaniu drugim powiada p. minister, że cena przy nabyciu przez p. J. Piłsudskiego ośrodka majątku Świątnicki była ustalona, tak jak i innych sprzedawanych przez Okręgowy Urząd Ziemiński działek ściśle według artykułów 27, 28, 32, 41 i 44 Dekretu nr. 213 Naczelnego Wodza Wojsk Litwy Środkowej z dn. 6 kwietnia 1921 r. Na dowód słuszności swego twierdzenia p. minister Staniewicz podaje cztery przykłady, wymieniając dwie osoby prywatne, znane ze swych poglądów narodowych oraz dwie instytucje społeczne, przyczem dyskretnie przemilcza, kto występował z ramienia T-wa „Caritas”, natomiast przy Stowarzyszeniu Nauczycielstwa cytuje nazwiska osób, które między innymi, wchodziły w skład tego Stowarzyszenia. Naturalnie są to nazwiska osób znanych ze swych poglądów narodowych, przez co najwidoczniej chciał p. minister wskazać, że również i narodowcy nabywali „majątki” w sposób, który w artykułach naszych potępialiśmy.

Chętnie podejmujemy rzuconą przez p. ministra rękawicę.

Zaczynamy od przypomnienia tego co p. minister napisał w swym pierwszym sprostowaniu: „Tu dodam, że Pan Marszałek Piłsudski w swoim czasie nie zechciał skorzystać z przysługujących Mu, jako zasłużonemu wojskowemu praw do bezpłatnego nadziała, natomiast nabył w roku 1922 za gotówkę ośrodek Świątnicki, placąc istniejące wówczas i powszechnie przyjęte w obrocie ziemią ceny...”

Tuż obok prawie znajdujemy zdanie o „osobistej bezinteresowności Pana Marszałka Piłsudskiego, znanej całemu Narodowi”.

Gdyby więc obecnie p. minister Sta-

niewicz napisał wprost, że p. Piłsudski skorzystał z praw, przysługujących mu na mocy dekretu nr. 213, byłoby może wszystko w porządku. Ale skoro mówi się o „nabyciu za gotówkę”, o „niekorzystaniu z przysługujących praw” i o „znanej bezinteresowności”, to powoływać się na dekret istotnie nie wypada.

Rzecz jasną dla każdego jest, że ceny działek sprzedawanych na mocy dekretu o osadnictwie, nie można uważać za „powszechnie przyjęte”.

Możemy poinformować p. ministra reform rolnych, że ceny te wahały się w okresie 1922 — 1923 r. od 20 do 50, a nawet i 100 dolarów za 1 hektar. Przyczem te 20 dolarów płacono w takich powiatach, jak wilejski, a więc nie pod Wilnem, tylko nad granicą bolszewicką i za ziemie zaledwie żytnio - kartoflaną, a nie piękne ośrodki w odległości 15 czy 20 klm. od Wilna. Ceny dekretowe były wyjątkiem, z którego korzystali tylko nieliczni.

To też śmiało mogliśmy napisać, że rolnicy wileńscy nie pamiętają podobnych cen. P. minister Staniewicz wymienił kilka nazwisk, ale bynajmniej nie rolników, tylko paru księży i nauczycieli, z których n. b. pp. Fedorowicz, Engiel i księży Ellert i Olszański działali w imieniu organizacji społecznej. — Przecież nie możemy uznać za „rolników” ani Stowarzyszenia Nauczycielstwa, ani T-wa „Caritas”.

Osoby wymienione przez p. ministra nie zawsze więc działały w imieniu własnym, a zechce p. minister przyznać, że co innego nabył jedno czy dwa hektarowe działki dla jakiegoś nauczyciela, czy nauczycielki, którzy n. b. nie deklamują o swej bezinteresowności i ofiarności i nie zarzucają nikomu chciwości („pieniędzy, pieniędzy...”), a co innego nabył za grosze piękny majątek z pałacem, parkiem i jeziorami.

Zresztą większość z wymienionych przez ministra Staniewicza osób po dzień dzisiejszy własnych działek, ani majątków ziemskich nie posiada i rolnictwem się nie zajmuje. Prawdziwi rolnicy, twierdzimy to w dalszym ciągu, podobnych do Świątnicko - Piekieliskiej transakcji nie pamiętają.

Nie można więc na jednej płaszczyźnie stawiać sprawy Piekieliszek, Borek czy Mal ze sprawą działek w Bujwidziskach, tak, jak nie można utożsamiać nabywców tych majątków z towarzystwem „Caritas” lub Stowarzyszeniem Nauczycielstwa. P. K o w n a c k i.

Czy złożyłeś już ofiarę na pomnik Najów. Serca Pana Jezusa w Poznaniu? Niech każdy ofiaruje choć drobną sumę, a stanie szybko dzieło wspaniałe na cześć Serca Pana Jezusa upiększając wjazd do miasta. Ofiary prosimy składać do Redakcji Gazet, Banków i P. K. O. nr. 267 470

„Waszym armjom zawdzięczam wolność swej ojczyzny”

Dokument p. Piłsudskiego

Od najpospolitszych zarzutów, skierowanych przeciw obozowi narodowemu ze strony obozu p. Piłsudskiego, należy twierdzenie, iż obóz narodowy czyto w ogóle przypisuje odbudowanie państwa polskiego zwycięstwu sprzymierzonych w wojnie z Niemcami, czyto przecenia znaczenie tego czynnika dla naszego wskrzeszenia państwowego. Bardzo zajmujący w tym względzie dokument znajduje się w nowej książce gen. Władysława Sikorskiego („Polska i Francja w przeszłości i dobie współczesnej Lwów, 1931) na stronie 96. Jest to mianowicie list, wysłany dnia 18-go grudnia 1918, a zatem wkrótce po zawieszeniu broni z 11 listopada 1918. za rządu Moraczewskiego przez ówczesnego tymczasowego naczelnika państwa, p. Józefa Piłsudskiego, do marszałka Ferdynanda Focha, podany tam w całości w języku francuskim, a brzmiący w języku polskim tak:

„Warszawa, 18 grudnia 1918 roku.

„Panie Marszałku!

„W chwili, gdy zaczynam organizować armię polską na ziemi rodzimnej, szczególnie mi to leży na sercu, by odnowić najstarszą tradycję żołnierza polskiego: jego braterstwo broni i jego przyjaźń z armją francuską, której Pan jesteś. Panie Marszałku, najczystszym symbolem.

„Jako Polak wiem, a zależy mi na tem, by Panu to powiedzieć, że właśnie Waszym armjom zawdzięczam wolność swej ojczyzny i żywię za to największą wdzięczność.

„Jako żołnierz, cenię bohaterskie armje, dowodzone przez Pana, nietylko dlatego, że wyszły one zwycięsko z tej krwawej wojny, ale także za wzniesiony wysiłek, z jakim one walczyły, aby wydrzeć zwycięstwo nieprzyjacielowi.

„Wspomnienie twardych walk i wspólnych zwycięstw, zawsze tak żywe w sercu żołnierza polskiego, pozwala mi spodziewać się, że braterstwo, oparte na miłości i odwadze, właściwej umysłowi żołnierza, odrodzi się obecnie na nową i sławną dobę naszych dwu bratnich narodów.

J. Piłsudski”.

A więc za rządu p. Moraczewskiego p. Piłsudski przesyłał do Paryża do marszałka Focha owo zdanie, tak daleko idące w swem brzmieniu wyliczającym wszystko inne: „Waszym armjom zawdzięczam wolność swej ojczyzny”. — Obóz narodowy w Polsce uznaje dla dzieła sprzymierzonych w odbudowaniu Polski i głęboką wdzięczność narodu polskiego wyrażał w sposób mniej wyliczający własne trudy i walki narodu polskiego, ale za to — stale i niezmiennie.

P. Jaxa-Bąkowski wypuszczony na wolność

Jaką wartość mają doniesienia P. A. T.-icznej?

W dniu 1. b. m. w niedzielę, około godz. 3-iej po poł. na podstawie decyzji władz sądowych został zwolniony po dwudniowym uwięzieniu za kaucją 300 zł z więzienia w Sierpcu kandydat listy narodowej w okręgu wyborczym plockim p. Wojciech Jaxa-Bąkowski, członek Wydziału Wykonawczego Młodych O. W. P.

P. Bąkowski ma być oskarżony z art. 154 cz. II k. k. (artykuł ten mówi o nieposzanowaniu władzy i rozpowszechnianiu ulotek, druków i t. p. przy pomocy których nieposzanowanie to może się objawić).

P. Bąkowski był aresztowany i ma być oskarżony w związku z dostarczeniem do okręgu wyborczego dla członków Stronnictwa, będących kierownikami akcji wyborczej, instrukcji wewnętrznej, zawierającej szereg danych politycznych i gospodarczych (m. in. dane, zaczerpnięte ze sprawozdań Najw. Izby Kontroli Państwa), przyczem nadmienić należy, iż dane te były zawarte w prasie w artykułach, sprawozdaniach i t. d., które nie uległy konfiskacie.

W związku z tem w bardzo dziwnym i zupełnie specjalnym oświeśleniu wygląda komunikat PAT.-icznej, który doniósł o rozpowszechnianiu „odezw”, oraz „ulotek” i zawierał słowo „antypaństwowe”.

W sobotę, dn. 18. b. m., w godzinach popołudniowych została dokonana w mieszkaniu p. Bąkowskiego w Warszawie trwająca około 2-ch godzin dokładna rewizja, w rezultacie której żadnego „antypaństwowego” materiału nie znaleziono, rewizja więc dała wynik negatywny.

Mydło do zębów
Dens-Majola
czyści i konserwuje zęby
ładnie wszędzie

Pw 5 371-62,570

O rocznicy strajku szkolnego

Najnowszy (42) zeszyt tygodnika „Myśl Narodowa” zawiera trzy niezwykle cenne artykuły, poświęcone dwudziestej piątej rocznicy strajku szkolnego w b. Królestwie Kongresowym, pióra red. Zygmunta Wasilewskiego, prof. Stefana Surzyckiego i W. Dąrowskiego. Szczególnie interesujące są wspomnienia prof. Surzyckiego o początkach tajnej organizacji młodzieży narodowej pod nazwą „Zet”, zawierające wiele nieznanych dotąd zupełnie szczegółów historycznych.

W dziale polityki wymienić należy artykuły: Stan Kozickiego „Wojna i pokój”, Klaudjusza Hrabyka „Niemcy i sprawa ukraińska” oraz Zygmunta Lityńskiego „Jesień w Genewie”. W dziale literackim na wyróżnienie zasługują ciekawy artykuł Teodora Parneckiego „Nowa fala romantyzmu rosyjskiego”. Znakomite są, jak zawsze, uwagi „Na marginesie”. Cena zeszytu 80 gr. Prenumerata kwartalnie 9 zł. Adres Administracji: Warszawa, Al. Jerozolimskie 17 m. 5.

Zwolniony bez emerytury

Prof. dr. Michałkiewicz z Poznania został po 18 latach pracy zawodowej — zwolniony ze służby bez emerytury.

Czyn Katolicki a ruch charytatywny

Kiedy w skupieniu przewracamy karty dziejów Kościoła, czyniąc bilans wspaniałego dorobku katolicyzmu czynnego na plan pierwszy wysuwa się akcja charytatywna. Akcja ta bowiem wypływa z najcudowniejszego przykazania Chrystusowego, z cnoty, która bodaj najbardziej odróżnia i odróżnia wiernych synów Kościoła od innych ludzi — jest to miłość. „Patrzcie, jak oni się miłują” — wskazywali na pierwszych chrześcijan poganie, a Apostoł narodów wołał: „... chociaż miałbym prorocтво i wiedział wszystkie tajemnice i wszelką naukę, i miałbym wszystką wiarę, tak iżbym góry przenosił, a miłością bym nie miał — nic nie jestem”. Ale taka wiara, jak i miłość bez uczynków martwą jest. Wewnętrzne uczucia i wartości nabierają dopiero istotnego blasku po przetopieniu ich w śmiały, mocny czyn. To też Kościół od zarania swego nawoływał wiernych do czynnej miłości i rozwinął wspaniałą akcję charytatywną, akcję opartą i wypływającą właśnie z cudownej Caritas Chrystusowej.

Ruch charytatywny, czyli zorganizowana katolicka akcja dobroczynna jest przy tem nie tylko koniecznym wyrazem uczuć religijnych, ale też najskuteczniejszym czynnikiem propagandy i wzmocnienia wiary, jest niezwalczonym argumentem uniwersalności i skuteczności katolicyzmu.

To też dziś konieczność przeciwważenia szerzącej się — skutecznej katolickiej akcji społecznej, nabiera specjalnego charakteru i znaczenia. Bez niej nie rozwinię się właściwa akcja katolicka, bez niej nie masz apostołatu świeckiego, bez niej nie można myśleć o skutecznym wpływie na masę. Dopiero gdy powszechny, potężny ruch charytatywny zawładnie duszą każdego katolika, gdy ogarnie całe społeczeństwo, a przez nie wszystkie państwa, otworzy się nowa karta dziejów, karta opromieniona miłością i wejdzie w stadium realizacji Państwa Bożego.

Bo ruch charytatywny to czyn katolicki, to łączny wysiłek kapłanów i wiernych ku rozszerzeniu Królestwa Chrystusowego. A przyczyną się do tego ci wszyscy, którzy nie poskąpią trudu i mozół, by VII Dzień Katolicki, który się odbędzie w niedzielę 26 października r. b. odbył się wspaniale.

Brat Cezary.

Katastrofa samolotu misyjnego w Ameryce (KAP) Donoszą z Kotsbue na Alasce że dnia 14 bm podczas lotów próbnych spadł aeroplan przeznaczony do obsługi katolickich stacyj misyjnych. Pilot i dwaj pasażerzy ponieśli śmierć.

Ruch przedwyborczy Stronnictwa Narodowego

Rogoźno manifestuje za listą nr. 4.

Rogoźno, 20 października. W ubiegłą niedzielę odbył się w Rogoźnie w sali Hotelu Polskiego wielki wiec manifestacyjny Stronnictwa Narodowego w Rogoźnie. Przy udziale ca 600 osób zagał wiec przez Stronnictwa Narodowego p. Władysław Kościński.

Referat polityczny wygłosił b. poseł A. B. Lewandowski z Bydgoszczy, który kandyduje w okręgu gnieźnieńskim na czele listy nr. 4. Prelegent omówił krytycznie okres rządów pomajowych, stwierdzając, że Stronnictwo Narodowe idzie do wyborów m. in. pod hasłem zagwarantowania w Polsce praworządności, bez czego nie może być mowy o uspokojeniu wewnętrznym, oraz pod hasłem oszczędności w gospodarce państwowej i zabezpieczenia rzetelnej i skrupulatnej kontroli nad wykonaniem budżetu, bez czego nie może być mowy o uzdrowieniu stosunków gospodarczych. Jedynie zwycięstwo tych haseł uczyni państwo nasze zdolnym do przetrzymania ataków zewnętrznych na jego granice oraz ciężkiego kryzysu ekono-

micznego, przywracając mu zaufanie zagranicy.

Wywody mówcy spotkały się z zupełną aprobatą zebranych i były gorąco oklaskiwane. W dyskusji przemawiali liderzy miejscowej „sanacji”, którzy usiłowali wprowadzić dezorientację wśród zebranych. Mówcom „sanacyjnym” odpowiedział p. Lewandowski w taki sposób, że niefortunni oponenti, pognębieni walnie puszczali nosy na kwintę. Najwięcej dostało się filarom miejscowego B. B. p. mecenasowi Sławkowi, który oświadczył, że Rogoźno mu już zbrzydło, na co mu p. Lewandowski życzył mu szczęśliwej drogi tam, skąd przyszedł. Niemniej dostało się nauczycielowi p. Koziołowi, którego za jego wybryki słowne chciano usunąć. „Sanacja” rogozińska poniosła haniebną klęskę.

Na zakończenie odśpiewano „Rotę” oraz manifestowano na rzecz marszałka Trąpczyńskiego, Romana Dmowskiego i listy Stronnictwa Narodowego nr. 4.

Wiece w Studzieńcu i Budziszewku

W niedzielę popołudniu odbył się wiec Stronnictwa Narodowego w Studzieńcu w sali p. Stańczykowej, a o godzinie 6-iej w Budziszewku w sali p. Klingera. Przemawiał b. poseł A.

B. Lewandowski. Obecni manifestowali na rzecz listy nr. 4 i wznosili okrzyki na cześć marszałka Trąpczyńskiego i Romana Dmowskiego. (skc)

Wiece w powiecie wolsztyńskim

Wolsztyn, 20 października. Dnia 14 października r. b. odbyło się zebranie przedwyborcze w Zakrzewie o godz. 19-tej przy bardzo licznych udziałach społeczeństwa.

Tego samego dnia o godz. 21 odbyło się zebranie przedwyborcze w Godziszewie, gdzie również sala była zapelniona wiecownikami.

W Widzimiu Starym odbyło się zebranie przedwyborcze w dniu 15. b. m. w sali p. Cebulskiego. Zjechał na wiec w zastępstwie starosty p. Doliński z dwoma posterunkowymi i po wylegitymowaniu się przez posterunkowych, zajęł miejsce przy stole prezydalnym. — Sprowadzono również bojówkę, która widząc, że jest bezsilna, opuściła wnet salę. Gdy mówca krytykował „zalety” B. B., uniósł się pewien młody nauczyciel (o którym mówią, że stoi przed egzaminem) i krzykiem: „kłamstwo co tu mówią, proszę wszystkich za mną opuścić salę!” Wyciągnął za sobą tylko jednego osadnika (nie wielkopolanina), a reszta pozostała zwarcie na miejscu. — Podczas, gdy prelegent mówił, na jakie cele nie należy w praworządnej państwie używać wojska, rozwiązał p. Doliński zebranie. Gorący okrzyk na pomyślność listy narodowej i zaprotokolowanie sposobu rozwiązania wiecu, zakończyły wieczór.

W dniu 17 b. m. odbyło się zebranie przedwyborcze w Nowej Wsi o godz. 19-tej przy nader licznych udziałach wiecowników i z tem samym zainteresowa-

niem — a tegoż dnia o godz. 21-iej w Mochach.

W niedzielę, 19 b. m. była Obradowiatria patriotycznej manifestacji. Po sumie dążyło wszystko na zebranie przedwyborcze. Organizator zebrania p. Kadziński zagał zebranie i zwrócił się do obecnych umundurowanych i w cywilu członków Straży Gran., aby opuścili salę, ponieważ ich dowódca major oświadczył na innem zebraniu, że jest oficerem armii czynnej i nie zezwoli, aby w jego obecności mówiono o polityce. — Pomimo protestu wszystkich wiecowników, sali opuścić nie chcieli, zwrócono się więc do przedstawiciela władzy, aby ich usunął, czego stanowczo odmówił. Wybrano prezydium, a sekretarz zaprotokołował zajście.

Przewodniczący odczytał porządek obrad i oddał głos prelegentowi. Lecz już na samym wstępie przemówienia został wiec przez st. posterunkowego rozwiązany. W dziesięć minut po rozwiązaniu wiecu zorganizowano drugi wiec na podwórzu, lecz i ten wkrótce został rozwiązany.

Wówczas uczestnicy samorzutnie wnieśli okrzyk na pomyślność listy narodowej. Następnie został wniesiony i zaprotokołowany protest przeciwko nieprawemu postępowaniu urzędnika. Po wiecu mówiono powszechnie, że rozwiązanie zebrania liście narodowej nie zaszkodzi.

Nastroj narodowy jest wszędzie wprost imponujący, to też możemy spokojnie odczekać dnia wyborów.

Zebranie Stronnictwa Narodowego w Obrzycku

Obrzycko, 20 października. Założone w połowie września r. b. koło Stronnictwa Narodowego odbyło 15 b. m. wieczorem w lokalu p. Króla swe zebranie w obecności około 50 członków i zaproszonych gości. Zagał zebranie prezes p. Bruch odczytaniem porządku obrad. Referaty wygłosili p. Marjan Schwartz o programie Stronnictwa Narodowego, oraz p. Dorożewski na temat „Zbudź się sumienie”.

W czasie przemówienia prezesa wtargnęło na salę kilku członków miejscowego koła B. B. z jakimś osobnikiem z Wroniek na czele, którzy mimo protestów zebranych nie chcieli opuścić sali

obrad, motywując swe postępowanie tem, że przybyli jako sympatycy Stronnictwa Narodowego. Grupa nieproszonych, udająca sympatyków, starała się zakłócać spokojny tok obrad niedorzecznymi, dorywczo wypowiedzianymi uwagami. Wkońcu usunięto tych panów z zebrania, zamykając im przed nosem drzwi od lokalu. W ten sposób potraktowani starali się nadal zakłócać spokój gwizdaniem i podobnymi dziecinnymi wystąpieniami. Mimo tych przeszkód kontynuowano obrady, które po obszernej i rzeczowej dyskusji o godzinie 10-iej wieczorem zakończono.

Cztery zebrania w powiecie gnieźnieńskim

Gniezno, 20 października. Niedziela, 19 b. m., minęła pod znakiem zebrania przedwyborczego Narodowego Komitetu Wyborczego w Sławnie, Kłecku, Pawłowie i Gębarzewie. W Sławnie i Kłecku mowy programowe wygłosili pp. Antonina Krzemieniewska z Jakobowa i p. dr Stefan Pietrowicz z Gniezna. W Pawłowie i Gębarzewie przemawiał kandydat na posła p. Jan Przanowski z Imielinka. Wszystkie zebrania przedwyborcze należy zaliczyć do bardzo udanych, bowiem niedziele spokoju nie zakłócono, a nastrój dla listy narodowej nr. 4. był wspaniały. W dniach najbliższych odbędą się w

powiecie gnieźnieńskim zebrania następujące:

w środę, dn. 22 b. m. w Mnichowie na sali p. Maluskiewicza o godzinie 17-tej;

w czwartek, dn. 23 b. m. w Popowie Tomkowie na sali p. Michałowicza o godz. 19-tej;

w piątek, dn. 24 b. m. w Strychowie w sali b. szkoły o godz. 19-tej;

w sobotę, dn. 25 b. m. w Komorowie na sali p. Ziętka o godz. 19-tej.

Na powyższych zebraniach przedwyborczych przemawiać będzie b. poseł Lewandowski z Bydgoszczy.

Koleżanki i Koledzy!

MŁODZIEŻ WSZECHPOLSKA

urządza we wtorek, dnia 21 bm. o godz. 20 w sali nad kinem „Colosseum” przy św. Marcynie 65, podwórze, I. p. prawo

Wielkie Zebranie Informacyjne

Przemawiać będą: p. prof. dr. Bohdan Winiarski n. t.:

„Istotne cechy ruchu narodowego w Polsce”

p. red. Ryszard Piestrzyński, członek Komitetu Młodych Dzielnic Zachodniej Obozu Wielkiej Polski n. t.

„Obowiązki polskiej młodzieży akademickiej wobec narodu i państwa”

Koleżanki i Koledzy!

Stawcie się licznie!

Sekretariat Młodzieży Wszechpolskiej urządza codziennie od godziny 12-13 i od 18-19 przy św. Marcynie 65 podwórze, I piętro, prawo.

Zebranie Stronnictwa Narodowego w Śremie

Śrem, 20 października.

Dnia 19 b. m. odbyło się wielkie zebranie Stronnictwa Narodowego na sali p. Glińskiego. W zebraniu wzięła udział elita obywatelstwa śremskiego.

Zagał p. Adamski, następnie zabrał głos p. Józef Kawecki z Poznania, kandydat Stronnictwa Narodowego w okręgu wyborczym 35. Prelegent przedstawił obecne oplakane stosunki polityczne i gospodarcze i drogi ich naprawy. Mowa p. Kaweckiego znalazła głębokie uznanie wśród zebranych.

W wolnych chwilach przemawiali pa-

nowie Mikołajczak i Olejniczak, którzy podkreślali konieczność zajęcia zdecydowanego stanowiska podczas obecnych wyborów. P. Wojciechowska oświadczyła, że śremianki oddadzą głos na tę listę, która zapewni narodowi charakter ściśle katolicki. Zebranie rozwiązał przewodniczący p. Adamski, dziękując prelegentowi za piękne i rzeczowe przemówienie.

Zebranie miało przebieg zupełnie spokojny. Sala była całkowicie zapelniona. (es)

Trzy zebrania w powiecie kościańskim

Kościan, 20 października.

W niedzielę, dnia 19 b. m., odbyły się w Lubiniu, Krzywiniu i Czempiniu zebrania przedwyborcze Stronnictwa Narodowego, na których przemawiali kandydaci na posłów pp. Górczak z Buku i adw. Wstawski z Le-

szna. Udział w zebraniach był liczny; przebieg spokojny.

Nieliczne okrzyki ze strony opozycyjnej zostały natychmiast skarcone przez mówców programowych. Zebrani postanowili całą siłą poprzeć listę nr. 4. (mk)

Najnowsza arytmetyka

Z Gdyni donoszą nam:

W niedzielę 19. b. m. „sanacja” zwołała w Gdyni wiec „sanacyjnych” rezerwistów i b. wojskowych. Ogółem zebrało się około 130 osób. Po wysłuchaniu referatu p. Bergera wysłano do Warszawy, w imieniu 1000 rezerwistów i byłych wojskowych, hołdowniczy adres na wiadome ręce.

Zdawaćby się mogło, że organizatorzy wiecu, bankowcy, winni przynajmniej umieć liczyć.

Zjazd Ligi Morskiej w Gdyni

Walny Zjazd Delegatów Ligi Morskiej i Rzecznej z całej Rzpltej celem zmanifestowania wobec świata nierozważalność wezłów, jakie łączą całą Polskę z Pomorzem i jej portami, Gdynią i Gdańskiem, odbędzie się w Gdyni w dniach 25, 26 i 27 października 1930. Nad rozwiązaniem technicznej strony Zjazdu, który pod każdym względem wykazać musi naszą niezłomną wolę obrony dostępu do morza, obradował w dniu 17. bm. Zarząd oddziału gdyńskiego pod przewodnictwem dyr. Sieluzycykiego. Na posiedzeniu tem podzielono prace, związane z przygotowaniem do przyjęcia Zjazdu w murach Gdyni, między członków Zarządu.

Już od dnia 24. bm. wieczorem czynne będzie w hallu dworca kolejowego w Gdyni biuro informacyjno-kwaterunkowe walnego zjazdu delegatów w kiosku Kantoru Wymiany Miejskiej Kasy Oszczędności, w którym winni się zgłosić delegaci po przyjeździe, celem otrzymania imiennych kart kwaterunkowych, z wyszczególnieniem hotelu i numeru pokoju z przygotowanym noclegiem.

Przy pociągach dalekobieżnych będą oczekiwały przed dworcem kolejowym autobusy miejskie, które zawiążą delegatów do ich hoteli.

Przeważna część delegatów pomieszczona zostanie w Domu Zdrojowym na Kamiennej Górze, w którym też odbywać się będą posiedzenia ple-

narne i komisyjne zjazdu. Delegaci, którzy mieszkać będą w Domu Zdrojowym, otrzymają całodzienne wyżywienie na miejscu.

Program Zjazdu przewiduje: W sobotę dnia 25. 10. 30: godz. 10 nabożeństwo; godz. 11 otwarcie Zjazdu, przemówienie Prezesa Rady Głównej, wybór prezydium i przemówienia powitalne, poczem wygłoszony będzie referat: „Praca Polski nad morzem”. Po referacie śniadanie; godz. 16 wybór komisji, sprawozdanie Rady Głównej i Zarządu, sprawozdanie Komisji Rewizyjnej. Dyskusja nad sprawozdaniami. Referat o sprawach marynarki wojennej. Referat komisji mandatowej. Udzielenie absolutorjum poczem obrady komisji.

W niedzielę dnia 26. 10. 30: godz. 8 obrady komisji; godz. 9 posiedzenie plenarne. Referat o sprawach kolonialnych. Referat o sprawach żeglugi.

W poniedziałek dnia 27. 10. 30: godz. 9 obrady komisji; godz. 11 posiedzenie plenarne. Wybór członków Rady Głównej i zamknięcie zjazdu. (Nb. Oddział poznański L. M. i Rz. zwrócił się do Zarz. Gł. z wnioskiem o skrócenie zjazdu do 2 dni. — Przyp. red.)

Przewidziane także jest zwiedzanie portu w Gdyni, oraz ewentl. Gdańska, nadto łuszczarni ryżu i chłodni portowej.

Komisarzem Zjazdu wybrany został członek Zarządu, adwokat Marjan Zięciak - Gdynia, ul. Starowiejska (róg Podjazdowej) przy dworcu, tel. 12-07, do którego należy się zwracać we wszystkich sprawach związanych ze Zjazdem.

Przytułek dla bezdomnych psów — oczywiście w Ameryce.

Chicago, 20. 10. (PAT). Z inicjatywy pani Irene Castle Laughlin, swego czasu głośnej tancerki, powstał tu przytułek dla bezdomnych psów. Jest to dwupiętrowy dom, zaopatrzony we wszelkie nowoczesne urządzenia, jak centralne ogrzewanie, elektryczne oświetlenie, zimną i gorącą wodę etc. Przytułek ten ma pomieszczenie na 150 psów. Zbudowany został częścią z daru, ofiarowanego przez panią Laughlin, częścią ze składek publicznych.

Stronnictwo Narodowe

Zebranie przedwyborcze Koła Poznań - śródmieście

odbędzie się w środę, dnia 22 b. m., o godz. 7 i pół wieczorem w sali Stronnictwa Narodowego przy św. Marcynie nr 65. — Referat na temat

Bołaczki gospodarcze stanu średniego

wygłosi kandydat na posła p. Franciszek Górczak. — Poza tem ważne sprawy wyborcze i organizacyjne

O udział wszystkich członków, specjalnie pp. Obwodowych śródmieścia, prosi

ZARZĄD.

WIADOMOŚCI POTO CZNE

Stańmy zwartym murem!

Wszyscy do czynu pod hasłem VII Dnia Katolickiego w niedzielę 26 b. m.

Wyjątkowe zdolności właściwe narodowi polskiemu, uznawane są nawet przez obcych. Niestety nie dają one w życiu realnych korzyści, jeśli nie idzie z nimi w parze — praca i czyn. Nieróbstwo, obojętność na społeczne niedomagania tem więcej są w naszych warunkach karygodne, że kraj ciągle jeszcze znajduje się w fazie rozwoju i rozbudowy. Nie wszystko jest już tak urządzone, jak być powinno, zwłaszcza, że pod względem zapatrywania na to co zle a co dobre, nie panuje u nas jednomyślność i nie brak jednostek, a nawet grup społecznych, których zamysły i poczynania nie idą po linii nauki Kościoła, korzyści dla kraju i właściwie pojętego dobra narodu.

Jest więc rzeczą sumienia naszego społeczeństwa, aby gdzie potrzeba na przedstawicieli swych wybierało takie

jednostki, których przekonania religijne i narodowe dają pewną rękojmię, iż potrafią stanąć na straży naszych dóbr duchowych, bronić wychowania katolickiego młodzieży, zapewnić należne stanowisko Kościołowi.

Nie poprzestając na tem, należy nam samym wyzbyć się bierności, przyłączyć do akcji katolickiej i stanąć zwartym murem przeciwko atakom bezbożników i wywrotowców.

Do takiego czynu idźmy pod hasłem VII Dnia Katolickiego, pomni odpowiedzialności, jaka na nas ciąży wobec teraźniejszej i przyszłej Polski katolickiej!

W niedzielę 26 października nieopuszczym sposobności, by czy to moralnie czy finansowo poprzeć sprawę katolicką!

O zielen w Poznaniu

Z obrad deputacji parkowej

Na ulicach i placach Poznania w bieżącym roku znacznie przerzedano drzewa i krzewy, które ucierpiały od mrozów podczas pamiętnej, ostrej zimy 1928/29 r. Obecnie jedną z poważniejszych trosk miejskiej deputacji parkowej są starania o naprawienie szkód wyrządzonych przez mrozy.

Sprawy tą zajmowano się na ostatnim posiedzeniu, pod przewodnictwem p. radcy archit. Cybichowskiego i przyjęto budżet w wysokości zeszłorocznej. Na wniosek p. dyr. Zembała powzięto uchwałę udzielenia subwencji dla ogrodu botanicznego w sumie 15 tys. zł i akceptowano wniosek prof. dr. Wodziczki o subwencję tyśiąca złotych na wydawnictwa okręgowego komitetu ochrony przyrody.

Szczegółowo o projektach obsadzenia ulic i Dębiny, referował dyr. ogrodów miejskich p. Marciniak. Ożywioną dyskusję wzbudził projekt obsadzenia drzewami Alei Marcinkowskiego. Również p. dyr. Marciniak nadmienił o nowych ogródkach działkowych, mających powstać przy Drodze Obornickiej i na Wildzie. W tej sprawie zabrał też głos p. radny Libera, polecając pamięci i uwadze deputacji zaniebane pod tym względem dzielnice jak Chwaliszewo, Zawady i Główną. Po uchwaleniu ulgowych opłat kart wstępu do palmiarni dla studentów uniwersytetu — przyjęto wniosek skierowany do magistratu, by jak najspieszniej opracował plan rozbudowy miasta i w porozumieniu się z deputacją parkową oraz dyrekcją ogrodów miejskich założył na odpowiednich terenach parki i zieleńce miejskie. We wniosku tym zaleca się magistratowi, by zarezerwował pewne sumy w budżecie, umożliwiające szybkie i stopniowe rozpoczynanie tych prac. (k)

Tragedja rodzinna

Jej epilog rozegrał się w sądzie

Przy ul. Strzałowej pod numerem 7 mieszkał 58-letni magazynier Andrzej Krajewski, a z nim razem jego zięć Czesław Łada, kelner z zawodu z żoną i dwójkiem dzieci. Małżeństwo widocznie nie było dobrane, gdyż dochodziło do częstych nieporozumień. Teść Łady miał trudne zadanie, bowiem przy sporach musiał występować w roli rozjemcy. Mimo perswazyj Krajewskiego nieporozumienia nie tylko, że nie ustawały, lecz stale zaostrzały się.

Pewnej nocy jeszcze w październiku ub. roku, doszło znowu do awantur między młodem małżeństwem, tak, że teść musiał wypowiedzieć mieszkanie. Wczesnym rankiem Krajewski udał się na miasto, by zasięgnąć języka, jak wyrzucić zięcia-awanturnika, gdyby ten dobrowolnie nie chciał opuścić domu. Otrzymał żądane informacje i wrócił z gotowymi instrukcjami, które kolejno wprowadzał w czyn. Przede wszystkim córkę z dziećmi wysłał do jej ciotki Modrzejewskiej, a następnie krótko przed przybyciem zięcia zamknął drzwi mieszkania, oczekując na rozwój wypadków. Łada wrócił i zaczął się gwałtownie dobijać. Krajewski ani myślał go puszczać i niebawem doszło do ostrej wymiany słów, w wyniku czego wzbudzony Łada kijem wylatkił szyby w drzwiach. W tym mo-

mentcie padły 2 strzały — Łada zachwiał się i runął na schody korytarza. Przywołane pogotowie ratunkowe stwierdziło tylko zgon. Kule utkwily w szyi oraz głowie i bezwzględnie spowodować musiały śmierć. Krajewski po wypadku sam zgłosił się do komisarjatu i oddał w ręce policji.

Odbyła się właśnie teraz przeciwko niemu rozprawa sądowa. Przewód ustalił, że Łada w domu nie zachowywał się jak należało, że często pił i robił awantury, oraz groził, tak, że rodzina ze strachu często opuszczała mieszkanie. Prof. dr. Horoszkiewicz orzekł, że Łada istotnie przedstawiał typ chronicznego alkoholika. Sąd wymierzył Krajewskiemu 2 lata więzienia z policzeniem aresztu śledczego. (z)

KALENDARZYK

Wtorek, 21 października 1930.

Słońce: wschód 6,26; — zachód 16,47; — długość dnia 10 godz. 21 min.

Księżyc: wschód 5,36; — zachód 16,33; — now.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Wtorek, godz. 7 rano: Temperatura powietrza umiarkowana + 7 st. C., mgła, wiatr południowy, ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 753 mm. W ubiegłej dobie temperatura najwyższa + 19 st. C., najniższa + 6 st. Cels.

Przepowiednia pogody na środę: Z rana mgliście, później pochmurno z chwilowymi przejaśnieniami; dość chłodno.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: Dziś + 1,96 m.

Kal. rz.-kat.: Urszula P.; jutro Kordula P. i M.

Kal. słow.: Daromiła; jutro Przybysława.

OSOBISTE

— **Srebrne gody** obchodzą w niedzielę, 26 bm. pp. Wojciech i Jadwiga Grzeszkowiakowie, ul. Krzyżowa 8. Na intencję ich odbędzie się o godz. 9,30 rano msza św. w kościele OO. Zmartwychwstańców na Wildzie.

— **Srebrne gody** obchodzą 25 bm. pp. Stanisław i Agnieszka z Laskowskich Rogalscy, ul. Jeżycka 6. Msza św. odbędzie się o godz. 10 w kościele Serca Jezusowego na Jeżycach.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Z Narodowej Organizacji Kobiet — Jezyce.** Zebranie odbędzie się w środę, 22 bm. o godz. 20 w sali p. Tomikowskiego, ul. Szmarzewskiego 18. Wykład wygłosi p. Grossmannówna. O liczny udział prosi Zarząd.

— **Zebranie Wydziału Lekarskiego T. P. N.** odbędzie się w piątek, dnia 24 bm. o godz. 20,15 w sali wykładowej Kliniki Dermatologicznej U. P. (Szpital Miejski, III piętro) z następującym porządkiem obrad: 1) komunikaty zarządu, 2) pokazy, 3) prof. Karwowski: Sprawozdanie z III. Zjazdu Wszelchslawskiego Lekarskiego w Splicie, 4) prof. Borowiecki: O sugestji jako stanie czynnym.

— **Ze Stow. Kupców handlujących zelazem i dzwigarami.** W sobotę, 25 bm. odbędzie się nadzwyczajne walne zebranie o godz. 10,30 na sali Domu Kupiectwa Polskiego przy ul. Zwierzynieckiej 12. Program obrad przewiduje zmianę ustaw. — Punkt ten okazał się konieczny z tej przyczyny, że dotychczasowy prezes p. Feliks Stobiecki ustąpił. Są pozatem i inne jeszcze punkty obrad jak rozpatrzenie wniosków itd. Stowarzyszenie Kupców przechodzi obecnie reorganizację, mianowicie stabilizuje się stosunek jego do Związku Hurtowników Żelaza.

— **Zjazd prezesów Akademickich Kół Medycznych** obradował w ub. niedzielę w Warszawie. Tematem obrad była kwe-

Czytelnikom Naszym, przejeżdżającym przez

Berlin

przypominamy, że otrzymają najświeższe numery

„Kurjera Poznańskiego“ we wszystkich kioskach gazetowych

na dworcach i w wielkich hotelach

stja doktoratów. Środowisko poznańskie reprezentował kol. Wojciech Jankiewicz.

— **Wiec studentów wydziału matematyczno-przyrodniczego, medycznego i oddziału farmaceutycznego** w sprawie jak najszybszego przeniesienia pracowni chemicznych z dotychczasowych prowizorycznych ubikacyj do nowego gmachu chemii przy ul. Grunwaldzkiej, odbędzie się w czwartek, dnia 23 bm. o godz. 20 w sali 17 (Lubrańskiego) Coll. Minus. Wszystkich kolegów prosimy o gremjalne przybycie i solidarne poparcie akcji, zdążającej do poprawy wręcz strasznych warunków pracy w naszych laboratoriach chemicznych. — Za Komitet Organizacyjny: Koło Chemików, Koło Medyków, Koło Farmaceutyczne, Koło Matem.-Fizyczne, Koło Przyrodników.

— **Zebranie Absolwentów Med. z 1929 roku** w związku ze sprawozdaniem ze zjazdu w Warszawie odbędzie się dnia 23 bm. w lokalu Koła Medyków o godz. 19,30

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **Raporty kontrolne oficerów rezerwy.** W dniu 4-go listopada b. r. odbędzie się w siedzibach powiatowych komend uzupełnień raporty kontrolne oficerów rezerwy i pospolitego ruszenia oraz byłych urzędników wojskowych. Raportom kontrolnym podlegają: 1) oficerowie rezerwy i pospolitego ruszenia oraz byli urzędnicy wojskowi (zwołani z czynnej służby w wojsku polskim) rocznika 1883, 2) oficerowie pospolitego ruszenia oraz byli urzędnicy wojskowi (zwołani z czynnej służby w wojsku polskim) rocznika 1878. Bliższe szczegóły zawarte są w obwieszczeniach, rozplakatowanych w miastach i gminach.

— **Ważne dla towarzystw.** Koło Medyków Stowarzyszenia Studentów Uniwersytetu Poznańskiego wznawia z początkiem tego roku swą działalność oświatową, dostarczając prelegentów, starszych słuchaczy medycyny, na zebrań, wieczornice, kursy społeczne i t. d. i to bezpłatnie, dla Towarzystw, mających swą siedzibę w Poznaniu, a za zwrotem kosztów podróży na prowincji. W zakres wykładów wchodzi temat z dziedziny medycyny popularnej, higieny, sportu, wychowania fizycznego i t. d. Zgłoszenia z podaniem tematu uprasza się skierowywać najpóźniej na tydzień przed danym wykładem pod adresem: Koło Medyków, Sekcja Społ. Ośw., Wały Leszczyńskiego 6.

— **Sodalicja Pań Zawodu Kupieckiego** wzywa swych członków, wobec zbliżającego się święta Chrystusa-Króla, do czynnego udziału w kwiecie, którą organizuje Komitet „Dnia Katolickiego”. Sodalicja zgłasza swój udział w kwestowaniu u prezydentki p. Smoczyńskiej, ul. św. Marcjina 2. I p. do środy, dnia 22 bm., tamże bliższe informacje.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Październikowe figle.** W związku z krajowym radem awionetek poznańskie koło L. O. P. P. postanowiło urządzić w Ławicy popisy lotnicze. Ostateczny termin tych ciekawych popisów naznaczono na 4 i 5 bm. Niestety, atrakcje lotnicze musiano w ostatniej chwili odwołać, albowiem pogoda nie dopisała. Odłożono je na niedzielę, 19 bm. Słońce październikowe wzbawilo do Ławicy nieprzeliczoną masę publiczności. W programie przewidziane były m. in. popisy akrobatyczne na samolocie płk. Kosowskiego. Jakież jednak było zmartwienie, gdy z nadejściem godziny rozpoczęcia popisów całą Ławicę okryła gęsta mgła. Wszystkie nadzieje zawiodły. Oczywiście i tym razem musiano publiczności sprawić przykrość, odkładając atrakcje lotnicze na niedzielę przyszłą. (tr.)

— **Poświęcenie nowej placówki.** W sobotę odbyło się poświęcenie i otwarcie drugiego magazynu fabryki kodler „Poznań”, własności pp. Tadeusza Grosmana i Adama Bandla. Nowy lokal mieści się przy ul. 27 Grudnia 6, centrala zaś od 1923 r. przy Alejach Marcinkowskiego 25. Uroczystego aktu poświęcenia nowego lokalu dokonał ks. Misiolik, składając przytem właścicielom życzenia. Imieniem Stow. Kupców Chrzesc. przemówił prezes p. Majewicz, podnosząc fakt, że kupiectwo polskie, mimo trudnych warunków bytowania, dąży naprzód. Właściciele nowego

lokalu zatrudniają w fabryce i składach wyłącznie tylko siły polskie i posługują się jedynie materiałami krajowymi. (z.)

— **Z Koła Absolwentów Miejskiej Szkoły Handlowej.** Na rocznym walnym zebraniu wybrano nowy zarząd w następującym składzie: Jeziński Czesław — prezes, Michalak Hieronim — wiceprezes, Zalewski Tadeusz — sekretarz, Lenartowiczówna Janina — zast. sekretarza, Lenartowiczówna Irena — skarbnik, Kaźmierczak Stefan — bibliotekarz, Wiśniewska Helena — zast. bibliotekarza, Tobolski Józef, gospodarz, Szrellówna Janina — zast. gospodarza, Trotzer Stanisław — radny, Śródkówna Irena — radny. W skład komisji rewizyjnej weszli pp.: Kryszka Florjan, Starosta Wawrzyn, Kleinert Stefan oraz ich zastępcy: Szkuclarek i Styczyńska. Sąd honorowy tworzą: Ceglowski Leonard, Miklaszewski Marjan i Szumnarska Leokadja.

KRONIKA WYPADKÓW

— **Wypadek samochodowy.** Na ulicy Śniadeckich najechany został przez drożkę samochodową, kierowaną przez szofera Maksymiljana Michałka, rowerzysta Ignacy Szloderbach, zamieszkały na Błoniach 22. Cyklista odniósł znaczne pokaleczenia. (k)

— **Chłopiec zapalił stóg.** W Czechach w pow. gnieźnieńskim 6-letni Władysław Lagoda, bawiąc się zapalkami, zapalił stóg słomy p. Eugenjusza Muetzlera. — Stóg nie był ubezpieczony od pożaru. Straty wynoszą około 1500 zł. (k)

KRONIKA POLICYJNA

— **Kradzieże i włamania.** P. Szymański Leokadja skradziono w restauracji Hadrysia, ul. Matejki 56, piasecz, wartości 380 zł. — P. Wilkiewiczowi Leonowi skradziono z ogródków dziecięcych „Warta” na ul. Dąbrowskiego rower męski nr. rej. 545, marki fabr. „Puch”, wolny bieg „Torpedo”. (z.)

— **Włamanie u nauczyciela.** W Pukowie (pow. obornicki) nieznanymi złoczyńcy włamali się do mieszkania nauczyciela Bolesława Pleszewskiego. Łupem złodziei padła większa ilość odzieży i bielizny, znaczonych literami D. G. i B. G. Pan Pleszewski ocenia straty na około 2 i pół tys. złotych. (k)

— **W związku z pobiciem Antoniego Zielińskiego** wykazało się, że sprawcami byli Alojzy Górny (Wielkie Garbary 32) i Wacław Wojciechowski (bez stałego mieszkania). Zieliński jak i jego towarzysze byli w restauracji „Złota Kula”, skąd wyszli na ulicę Kwiatową. Tu dokonano na Zielińskiego napadu i zrabowano mu zegarek, papierosnice, kilka złotych gotówki, zdjęli mu buty z nóg i pokłuto nożami po głowie i piersiach. Nożowców odstawiono do więzienia sądowego. (z.)

— **Ujęcie oszusta.** Od dłuższego czasu poszukiwano Franciszka Śpiewaka, który prowadził biura komisowe sprzedaży maszyn, oszukując tak zamawiających jak i agentów, rekrutujących się głównie ze sfer bezrobotnych. Biura Śpiewaka mieściły się przy ul. Matejki, zaś agentów poszukiwał głównie w urzędach pośrednictwa pracy w Poznaniu i Bydgoszczy. — Liczne manipulacje Śpiewaka spowodowały władze śledcze do wystąpienia i ukrywającego się w różnych miastach Śpiewaka aresztowano ostatecznie w Poznaniu. (z.)

— **Rzekome podpalenie autobusu.** W głośnej sprawie rzekomego podpalenia autobusu Wojciecha Brandta w Stroczyńcu w pow. gnieźnieńskim władze prowadzą dalsze dochodzenia. Podejrzanego o podpalenie autobusu Franciszka Preussa zwolniono w tych dniach z więzienia śledczego w Gnieźnie. (k)

— **Brutalne napadli uliczne.** W nocy na niedzielę na ulicy Dąbrowskiego został napadnięty przez kilku nieznanych osobników zamieszkały przy ul. Kościelnej 11 p. Kazimierz Koliński. Napastnicy zadali mu nożem ciężką ranę w brzuch. Kolińskiego przewieziono do lecznicy miejskiej, stan jego jest bardzo ciężki. — Drugiego napadu dokonano na Wierzbicicach, na zamieszkałego tam pod liczbą 5 mistrza szewskiego Józefa Bocińskiego. Kilku nieznanych osobników zbiło go dotkliwie i zadalo mu kilka ran na głowie. Ofiarę napadu opatrzyło pogotowie ratunkowe. (k)

Z OSTATNIEJ CHWILI

— **Wylowienie zwłok nieznanegoj.** W Wierzbicach w pow. bydgoskim rybak Waloch wylowił w jeziorze zwłoki kobiety, mogącej liczyć około 50 lat. Tożsamości zmarłej nie zdołano stwierdzić. (k)

— **W gorące wyskoczyła z okna,** zabijając się. Wstrząsający swą grozą wypadek wydarzył się w tych dniach w klinice dla położnych w Bydgoszczy. Znajdująca się tam pacjentka Marja Błaszkie-wiczowa wyskoczyła z okna drugiego piętra, odnosząc bardzo ciężkie obrażenia. — Śmierć nastąpiła wkrótce. Przypuszczają, że śp. Błaszkie-wiczowa wyskoczyła w gorące bez świadomości skutków tego strasznego czynu. (k)

— **Samobójstwo.** W własnym mieszkaniu w Kawcu (pow. rawicki) powiesił się na haku w suficie 83-letni wymiernik Fryderyk Heince. Powodem samobójstwa, było zapewne zniechęcenie się do życia z powodu niedomagań na zdrowiu.

Znowu rozbiście skarbonek w kościele. Przed kilku dniami dokonano kradzieży w klasztorze O. O. Franciszkanów w Kobylinie (pow. krotoszyński). Złodzieje w chwili, gdy kościół był otwarty rozbili dwie skarbonek i zabrali zawartość. Jako podejrzanych ujęto 28-letniego Marjana Kominowskiego i Józefa Jarkiewicza, cyganów z znajdującego się w pobliżu obozu. Obu odstawiono do więzienia sądowego w Krotoszynie. (k.)

Dzielnicy woźnica. Na szosie pomiędzy Żydowem a lasem miejskim w pobliżu Gniezna dwóch nieznanymi osobnikami napadło na woźnicę browaru braci Koteckich w Gnieźnie, Stanisława Urbaniaka. Jechał on parokonnym wozem, a napastnicy usiłowali odebrać mu pieniądze, zebrane za piwo. Podczas szamotaniny się Urbaniak uderzył jednego z napastników butelką w głowę, zaciął konie i zdołał zbiec z wozem. Podczas zajścia skradziono mu tylko papierosnicę i podrapano go na twarzy. (k.)

Z WIELKOPOLSKI

Lipa, pow. Oborniki. (Poświęcenie ochronki) W Lipie, liczącej przeszło tysiąc mieszkańców, odbyło się poświęcenie ochronki, będącej pod opieką Sióstr Serafitek. Ochronka powstała m. i. staraniem wydziału parafjalnego Tow. Dobroczynności „Caritas” w Ludomach. Po deklamacji, wygłoszonej przez jedną z pierwszych wychowawek ochronki, oraz przemówieniu ks. prob. Graetza z Ludom na temat powstania tej instytucji oraz trudności przy jej postawieniu, poświęcenia tej placówki narodowo-katolickiej dokonał ks. dziekan Raddatz z Polajewa. Przy ochronce mieści się osobno kaplica, szkoła i stacja sanitarna. Wśród gości byli obecni przedstawiciele duchowieństwa, władz, kasy chorych i t. d. Urządzenie dla ochronki ufundował p. Mańczak z Chodzieży. — Nowej placówce Szczęść Boże. (z)

Drawsko. (Pożar na tratwie.) Na Noteci w pobliżu Czarnkowa na tratwie, płynącej w dół rzeki, szkuciarz Marcin Jur z Drawska wznicił ogień, by przyrządzić sobie śniadanie. Niestety wiatr zbyt rodmuchał ogień, tak że zapaliła się budka szkuciarza, w której znajdował się cały jego dobytek oraz pieniądze. Przy gaszeniu ognia p. Jur poparzył się dość dotkliwie, tak, że musiał się udać w opiekę lekarską. (k.)

Inowrocław. (Komunikacja lotnicza.) Na zebraniu komitetu miejscowego L. O. P. P. zdawano sprawę z dotychczasowych prac przy budowie lotniska cywilnego oraz z zakończonej już loterii na budowę lotniska. Za rok stacja komunikacji samolotowej będzie gotowa i Inowrocław będzie się znajdował na szlaku międzynarodowym komunikacyjnym Paryż — Warszawa. Prócz tego w Inowrocławiu znajdować się będzie stacja celna dla linii powietrznych: Królewiec — Wrocław i Gdańsk — Wrocław.

(Dzieciobójstwo.) Służąca Marjanna Ćwiklińska w Ośnieszczewku zabiła uderzeniem łopaty w głowę swe nowonarodzone dziecko nieślubne, poczem zwłoki zakopała. Po tygodniu znaleziono trupa noworodka, wyrodna matkę aresztowano i odstawiono do sądu śledczego.

(Opieka Społeczna.) Suma, jaką rozporządza wydział Opieki Społecznej w b. roku budżetowym, wynosi 325 tys. złotych. Z zapomóg korzystają przede wszystkim starcy, niezdolni do pracy, wdowy z małymi dziećmi i sieroty. Następnie zapomogi wyznaczane są dla poloników, dla bezrobotnych oraz dla bezrobotnych pozamiejscowych, którym udziela się pieniędzy na dalszą podróż. — Od stycznia do kwietnia czynna będzie kuchnia ludowa, na którą w roku bieżącym przeznaczono 18 tysięcy złotych. Dożywianie działki szkolnej kosztuje 6 tysięcy rocznie, odzież dla najmłodszych 5 tysięcy, kolonie wakacyjne 3 tys. zł. — Miejski wydział Opieki Społecznej utrzymuje stację Opieki nad Matką i Dzieckiem, kuchnię mleczną, która miesięcznie wydaje bezpłatnie 1500 litrów mleka.

szpital sanitarny dla upadłych dziewcząt, przychodnię dla chorych na jaglicę. — Wydz. Opieki Społecznej opłaca pobyt całego szeregu chorych w lecznicach, w zakładach dla głuchoniemych, w sierocińcach. W najbliższym czasie planowane jest założenie poradni przeciwgruźliczej, łazienek miejskich, które mieścić się będą w przebudowanym na ten cel budynku. Tam również mieścić się będzie kuchnia mleczna i ludowa oraz sala odżywiania dla bezdomnych i t. zw. wędrownych. — Na terenie przy szosie, prowadzącej do Mątew, wynoszącym 50 morgów, projektuje się urządzenie ogródków działkowych, które są dobrodziejstwem dla ludności miejskiej.

(Teatr szkolny.) W pierwszej połowie przyszłego miesiąca odegrane będzie przez młodzież szkolną „Betleem polskie” Rydla. Przedstawienie organizuje Tow. Tomasza Zana przy gimnazjum męskim, Kółko muzyczne gimn. męskiego z udziałem uczennic gimnazjum żeńskiego. (em)

Koronowo. (Z życia towarzystw.) Plenarne zebranie Tow. śpiewu im. św. Cecylii odbyło się dnia 13 bm. przy udziale około 50 członków. Zagaił prezes ks. proboszcz Zelewski. Po wyborze nowego sekretarza omawiano sprawę odbyć się mającego koncertu wspólnie z Tow. śpiewu „Echo” z Bydgoszczy.

(Z Rady miejskiej.) Posiedzenie Rady miejskiej odbyło się dnia 16 bież. mies. Członek Magistratu pan Górczyński

krótkim przemówieniem oraz podaniem ręki wprowadził p. mec. Kosidowskiego w urząd zastępcy burmistrza. Po przemówieniu p. dyr. Baiera zabrał głos p. mec. Kosidowski, dziękując za położone w nim zaufanie, przyobiecując dołożyć wszelkich starań dla dobra miasta. (Fj.)

Środa. (Echa zbrodni.) W sprawie potwornego morderstwa rabunkowego, dokonanego na małżonkach Kriechach toczy się jeszcze śledztwo. Morderczy instrument, siekiere, pozostawioną przez zbrodniarza, poznał jako swoją własność pewien gospodarz z Janowa pod Środą. Pozostawił on ją przez noc w dołach ceglarni w pobliżu swych zabudowań. Pewnego wieczora zauważył waleśających się po ceglarni dwóch mężczyzn, znanych mu osobiście bezrobotnych z Środy Równocześnie znikła siekiere. Podejrzanie jego o kradzież siekiery padło na owych bezrobotnych. W związku z tem aresztowano owych dwóch osobników i osadzono w więzieniu. Jeden z nich, niejaki Banaś, przyznał się już do zbrodni — Pogrzebowiarz potwornej zbrodni odbył się na cmentarzu ewangelickim przy udziale licznej publiczności. Trumny złożono do wspólnego grobu. (Ks.)

Smigiel. (Postrzelenie aresztanta.) Woźny wójtostwa Smigiel-wschód doprowadził 19-letniego robotnika Ludwika Olejnika z Kosanowa do wójtostwa, gdyż Olejnik miał do odcierpienia 3-miesięczną karę aresztu. Podczas transportu Olejnik zamierzał uciec. Woźny strzelił i ranil więźnia, którego potem przewieziono do szpitala w Kościanie. (k.)

Lwówek. (Kradzież.) Właścicielewo autobusu p. Bukiewiczowi skradziono z dachu autobusu oponę i dętkę wartości 750 zł. Sprawcę ujęto w osobie niejakiego Soltysia Józefa z Lwówka, którego odstawiono do sądu powiatowego w Pniewach. (tp)

Kępno. (Katastrofa 160 gęsi.) Na stacji kolejowej w Kępnie wykołcił się wagon z transportem gęsi, przeznaczonym dla handlarza p. Franciszka Zielonki w Kępnie. Podczas wykołczenia nastąpiło zderzenie wagonu z gęsiami z innym, przyczem zginęło 160 gęsi. (k.)

Wielkopolski. (Kradzież.) Właścicielewo autobusu p. Bukiewiczowi skradziono z dachu autobusu oponę i dętkę wartości 750 zł. Sprawcę ujęto w osobie niejakiego Soltysia Józefa z Lwówka, którego odstawiono do sądu powiatowego w Pniewach. (tp)

Kępno. (Katastrofa 160 gęsi.) Na stacji kolejowej w Kępnie wykołcił się wagon z transportem gęsi, przeznaczonym dla handlarza p. Franciszka Zielonki w Kępnie. Podczas wykołczenia nastąpiło zderzenie wagonu z gęsiami z innym, przyczem zginęło 160 gęsi. (k.)

Programy radjofoniczne:
Środa, dnia 22 października 1930 r.

Poznań (335 m) godz. 7.15 gazeta poranna; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godzina 14.00 komunikaty PAT, notowania giełdy pien. i zboż. - towar; godz. 14.30 kwadrans Tow. Ziemiaków Wielkop.; godzina 17.15 audycja dla dzieci w wykonaniu „Wujcia Czesia”; godz. 17.45 koncert chóru rosyjskiego (transmisja z Warszawy); godz. 19.00 „Świat książek” (wygl. E. Skiński); godz. 19.15 radjogawęda żołnierska organizowana przez D. O. K. godzina 20.15 „Silva rerum”; godz. 20.30 koncert lekkiej muzyki. Wykonawcy: Orkiestra 14 p. p. pod batutą podch. Miecz. Sujkowskiego, Zofia Budzińska (sopran), Jadwiga Komorowska (akomp.); godz. 20.30 pieśni ludowe rozmaitych narodów — wyk. Stanisław Roy, art. op. Przy fortepianie: prof. Franciszek Łukasiewicz; godz. 22.00 sygnał czasu, komunikaty PAT, sportowe i policyjne; godz. 22.15 muzyka taneczna z kulturalni „Polonia”.

Katowice (409 m) godz. 12.10 koncert gramofonowy; godz. 15.50 odczyt i program dla dzieci (P. R. Warszawa); godz. 16.45 koncert gramofonowy; godz. 17.45 koncert chóru rosyjskiego Piotra Popowa (P. R. Warszawa); godz. 20.00 program Warszawy.

Warszawa (1412 m) godz. 12.10 muzyka gramofonowa; godz. 16.15 program dla dzieci; godz. 16.45 muzyka gramofonowa; godz. 17.45 koncert chóru rosyjskiego Piotra Popowa; godz. 19.10 skrzynka pocztowa rolnicza — inż. Cz. Słuchocki. Giełda rolnicza; godz. 19.55 muzyka gramofonowa; godz. 20.30 koncert solistów: Zbońska Ruskowska i Smidowicz; godzina 21.20 kwadrans literacki. Stefan Żeromski: „Szyfrowe prace”; godz. 22.00 feljton: „Porty morskie na stałym lądzie” — inż. E. Porębski; godz. 22.15 muzyka gramofonowa; godz. 23.00 muzyka taneczna.

Orkiestra 14 p. a. p.
która już kilkakrotnie uprzyjemniała radjosluchaczom wieczory starannie i fachowo przygotowanymi programami, wystąpi w środę o godz. 20.30 przed mikrofonem Radja Poznańskiego pod batutą podchorążego Mieczysława Sujkowskiego.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO
Zgony:
Dnia 16 października 1930 r. zgłoszono: Nepomucen Drygas, właściciel domu, 69 l. Eugenjusz Porzyński, 5 l. 11 m. 4 dni. Kurt Królak, 19 godzin. Ewelina Klichówna, 26 dni. Wiktor Kozłowski, siodlarz, 51 l. Bolesław Urbaniak, 2 l. 1 m. 28 dni. Stefan Janusz Jedraszak, 1 mies. 18 dni. Marja Helena Nowicka, 1 rok 3 mies. 19 dni. Helena Szczepańska, 9 mies. 9 dni. Janina Schulzówna, 5 l. 1 mies. 5 dni.

Dnia 17 października 1930 r. zgłoszono: Stefan Stanisław Schubert, 3 mies. 10 dni. Zuzanna Jukczyńska, z domu Markiewiczówna, wdowa, 70 l. Marja Hojnacka, z domu Marczyńska, wowa, 62 l. Franciszka Bartkowiakowa, z domu Ratajczakówna, wdowa, 77 l. Władysława Fechnerów-

na, krawczyni, 22 l. Aleksy Paluszkiewicz, mistrz rzeźnicki, 41 l. Ludwika Simonowa, z domu Lesserówna, wdowa, 57 l. Józefa Kozubka, z domu Doloszyńska, 52 l. Alfons Kowal, pom. gastr., 47 lat. Józef Buszka, robotnik, 86 l. Irena Polczyńska, 2 mies.

Dnia 18 października 1930 r. zgłoszono: Helena Raweka, 27 l. Kazimierz Gustowski, ziemianin, 87 l. Oskar Hennig, restaurator, 74 l. Zbigniew Mytkowski, 1 rok, 4 mies. 10 dni. Zofia Rozmiarkowa, uczennica szkolna, 8 l. Jadwiga Ciszewska, 1 mies. 9 dni. Jan Kąkolewski, robotnik, 69 l. Helena Garska, z domu Gardecka, 27 l. Wilhelm Beyer, restaurator, 72 l. Zbigniew Mosiężny, 3 dni.

RUCH W TOWARZYSTWACH
— **Wydział Krawiecki Tow. Młodych Przemysłowców.** Zebranie dnia 21 bm. (wtorek) o godz. 8 wieczorem na salce Kola Senjorów, Al. Marcinkowskiego 26 podwórce II wchód. Na porządku obrad wynik konkursu.

— **Kółko Dramatyczne Poznań-Wilda.** Plenarne zebranie odbędzie się dnia 22 bm. o godz. 20 w salce parafjalnej.

— **Kółko Muzyczno-Sceniczne „Dzwon”.** Plenarne zebranie odbędzie się dnia 22 bm. w sali p. Kasperkowej przy ul. Kraśzewskiego 16 o godz. 20

— **Zw. Pracowników Kupieckich, oddział w Poznaniu.** W środę, 22 bm. odbędzie się zebranie miesięczne w sali Narodowego Uniwersytetu Robotniczego przy Al. Marcinkowskiego 24. Porządek obrad przewiduje ważne kwestje zawodowe i organizacyjne

— **Tow. Muzyczne Poznań-Lazarz.** Próba orkiestry w środę, dnia 22 bm. o godz. 19 w lokalu p. Siłskiego przy ul. Marszałka Focha 55. Po próbie o godz. 20,30 zebranie plenarne.

TEATRY
— **Z Teatru Wielkiego.** Dziś po raz 25 melodyjna i efektowna „Księżniczka Czardasza”. W rolach naczelnych świetni artyści pp. Janina Kulczycka, Ksenia Grey, Karska, Bratkiewicz, Raczkowska i Sendeki; w dalszych Szpingier, Roy, Czekotowski, Zalewski. Efektowne tańce z udziałem całego baletu; dyryguje Mieczysław Eichstaedt.

We środę, 22 bm. po raz ósmy „Manru”. Wspaniałe to dzieło przyjmuje publiczność każdorazowo z wielkim entuzjazmem. W partjach naczelnych premjerowe sily zespołu pp. Bojar - Przemieniecka, Szafranska, Świecicka, Drabik (Manru), Zathay, Karpacki, Maj. Efektowne tańce układu baletmistrza p. Ciesielskiego. Piękne dekoracje pomysłu artysty malarza p. Nowickiego. Kierownictwo muzyczne p. dyr. Wojciechowskiego.

— **Z Teatru Polskiego.** Dziś op jednodniowej przerwie wraca znów na afisz ostatnia nowość repertuarowa, ciesząca się rekordowym powodzeniem komedia „Proboszcz wśród biedaków” z dyr. Szczurkiewiczem w roli proboszcza Pellegrina. Wszystkie dotychczasowe przedstawienia „Proboszcza wśród biedaków” wypełniły widowienie Teatru Polskiego, jedyną sztukę i wybornie zgranym wykonawcom entuzjastyczne oklaski.

We środę i w czwartek „Proboszcz wśród biedaków”.

— **Z Teatru Nowego.** Dziś i w środę „Książę Józef Poniatowski” z gościnnym występem Józefa Węgrzyna. Wielkie powodzenie tej barwnej, efektownej sztuki utrzymuje się nadal w całej pełni. Zasluga to przedewszystkiem mistrza Węgrzyna, który w roli Księcia Józefa ośniewa i czaruje publiczność bogactwem swego wielkiego talentu. Poza tem sztuka jest napisana z tak świetną techniką teatralną, że akcja jej trzyma widza w ciągłym napięciu. Piękne dekoracje i kostiumy tworzą malownicze tło a pomyslowa reżyserja Kadena nadaje całości właściwy wyraz.

Przez szybkę
Walach króla Edwarda
Jeden z sympatycznych czytelników (sympatyczny to ci, którzy mi przysyłają mile listy) nadsyła mi z prośbą o wyjaśnienie wycinek z pewnej krakowskiej gazety z notatką treści następującej:

„Król angielski Edward posiada, jak wiadomo, swoją tajemną wyścigową, składającą się z dwunastu koni rasowych pełnej krwi. Niestety w ciągu całego roku pech przesłał ją stajnię królewską, która nie mogła ani jednego zwycięstwa zanotować. Dopiero ubiegłej niedzielą na torze w Newbury w gonitwie panów, pięcioletni walach „Patrick” zdobył pierwsze miejsce dla swych „barw”.

Drogi panie! zawsze w miarę sił służę wyjaśnieniami. W Anglii — zgóry sprzedam — nigdy nie byłem i mówić umiem po angielsku tylko dwa słowa, i jedno zdanie, ale z bardzo poprawnym akcentem: spleen (czyt. splin), London i I love you very much (czytaj law ju wery mecz). Po osiągnięciu jednak informacji u specjalistów dowiedziałem się, że król angielski jest tylko jeden i na imię mu

Jeny. W notatce tej jest zapewne omyłka. Jeśli chodzi o jej wytłumaczenie, to supozycje można snuć rozmaite. Po pierwsze: notatka ta, sądząc z jej stylu, tłumaczona jest z angielskiej depeszy. Wiadomo, jak jest trudny język angielski. Może tam Edward i Jeny pisze się podobnie. Bo ja wiem!

Albo angielskiemu następcy tronu jest na imię Edward. Pismo, o którym pan wspomina wychodzi z datą o kilka dni naprzód. Może przewidujący korespondent liczył się z możliwością śmierci króla, przed datą w nagłówku pisma. Król jest przecież chorowity.

Albo: dawnemu królowi było na imię Edward. Może on jeszcze nie umarł. Nie byłem w Anglii — może tam są zwyczaje odmienne od naszych. U nas umarli figurują w spisach personalnych i pisać o ich śmierci niewolno. Tam może jest odwrotnie — pisze się, że umarł, a on sobie utrzymuje stajnię wyścigową. Ot, i raz wypadkowo przesliznęła się do prasy taka wzmianka. Cenzura — wiadomo — konfiskuje niezawsze to, co potrzeba.

Może... Zresztą, drogi panie, czy warto sobie taką drobnostką głowę zawracać. Czy to jest jedyna rzecz, jaka się panu wydała fałszywą w tem piśmie?

X. A wery.

ROBERT CASADESUS
genjalny pianista francuski, który w krótkim czasie zdobył światową sławę, wystąpi w Poznaniu z jedynym koncertem w niedzielę, 26 października, o godz. 20-ej w auli uniwersyteckiej.

ROBERT CASADESUS, mimo swych młodych lat, jest obok Alfreda Cortot — największym pianistą francuskim, to też występy jego we Francji, Belgji, Szwajcarii, Anglii, Ameryce, Polsce i innych krajach, zaliczane będą słuszenie do największych ewenementów każdego sezonu koncertowego. Casadesus'a mieliśmy sposobność podziwiać w Poznaniu, a każdy jego występ zgromadził tłumy najwytworniejszej publiczności, żadnej usłyszenia tego wielkiego mistrza.

Prof. Ł. Kamiński pisał po pierwszym koncercie Casadesusa w Kurjerze Poznańskim: „Największym ewenementem pianistycznym, jakiego Poznań był świadkiem od czasu oswożenia, mienię być wczorajszy recital Roberta Casadesusa”.

CASADESUS, który jest stałym solistą na wielkich koncertach symfonicznych, kierowanych pod takimi dyrygentami jak Georgescu, Kusewicz, Furtwängler i innych, jest również stałym gościem Filharmonji Warszawskiej. Występów Casadesusa wyczuje muzykalna publiczność Warszawy zawsze z wielkim napięciem, to też sala nigdy pomieścić nie może tych wszystkich, którzy pragną być na koncercie tego wielkiego mistrza.

Wielki program, który Casadesus wybrał dla Poznania, przedstawia się imponująco i jest rzadko spotykany w salach koncertowych. Artysta wykoną obok utworów Chopina, Ravela, Rameaua, trzy Sonaty Scarlatiego i wielką Sonatę A-Dur op. 101 L. v. Beethovena.

Bilety nabyte można w składzie cygar A. Szrejbrowskiego, ul. Gwarna 20, telefon 56-38. W niedzielę przy kasie w auli od 11 do 2 i wieczorem od godziny 6-tej, zw. 26 040

Teatr Wielki
DZIŚ — „Księżniczka czardasza” — operetka Kalmana.
Środa, 22. 10. „Manru”, opera Paderewskiego.
Czwartek, 23. 10. „Orlow”, operetka Granichstaedtena.
Piątek, 24. 10. „Aida”, opera Verdięgo.
Sobota, 25. 10. „Zamarle oczy” (wzniesienie) opera d'Albarta.
Niedziela, 26. 10. po pol. „Carmen”, opera Bizeta.
Niedziela, 26. 10. wiecz. „Orlow”, operetka B. Granichstaedtena.
Poniedziałek, 27. 10. „Manru”, opera Paderewskiego.

Teatr Polski
DZIŚ — „Proboszcz wśród biedaków”.
Środa, 22. 10. „Proboszcz wśród biedaków”.
Czwartek, 23. 10. „Proboszcz wśród biedaków”.
Piątek, 24. 10. „Proboszcz wśród biedaków”.
Sobota, 25. 10. po południu „Staś lotniczek” (przedstawienie dla dzieci).
Sobota, 25. 10. wiecz. „Proboszcz wśród biedaków”.
Niedziela, 26. 10. po południu „Staś lotniczek” (ceny niższe).
Niedziela, 26. 10. wiecz. „Proboszcz wśród biedaków”.
Poniedziałek, 27. 10. „Pani Bianka”.

Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Teatr Nowy
DZIŚ — „Książę Józef Poniatowski” (Występ J. Węgrzyna).
Środa, 22. 10. „Książę Józef Poniatowski”.
Występ J. Węgrzyna.
Początek o godzinie 8 wieczorem.
Bilety poprzednio do nabycia w składzie cygar p. Zygarełowskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Teatr Nowy
DZIŚ — „Książę Józef Poniatowski” (Występ J. Węgrzyna).
Środa, 22. 10. „Książę Józef Poniatowski”.
Występ J. Węgrzyna.
Początek o godzinie 8 wieczorem.
Bilety poprzednio do nabycia w składzie cygar p. Zygarełowskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Jeny. W notatce tej jest zapewne omyłka. Jeśli chodzi o jej wytłumaczenie, to supozycje można snuć rozmaite. Po pierwsze: notatka ta, sądząc z jej stylu, tłumaczona jest z angielskiej depeszy. Wiadomo, jak jest trudny język angielski. Może tam Edward i Jeny pisze się podobnie. Bo ja wiem!

Albo angielskiemu następcy tronu jest na imię Edward. Pismo, o którym pan wspomina wychodzi z datą o kilka dni naprzód. Może przewidujący korespondent liczył się z możliwością śmierci króla, przed datą w nagłówku pisma. Król jest przecież chorowity.

Albo: dawnemu królowi było na imię Edward. Może on jeszcze nie umarł. Nie byłem w Anglii — może tam są zwyczaje odmienne od naszych. U nas umarli figurują w spisach personalnych i pisać o ich śmierci niewolno. Tam może jest odwrotnie — pisze się, że umarł, a on sobie utrzymuje stajnię wyścigową. Ot, i raz wypadkowo przesliznęła się do prasy taka wzmianka. Cenzura — wiadomo — konfiskuje niezawsze to, co potrzeba.

Może... Zresztą, drogi panie, czy warto sobie taką drobnostką głowę zawracać. Czy to jest jedyna rzecz, jaka się panu wydała fałszywą w tem piśmie?

X. A wery.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

THALIA W PESZCIE

Nad Dunajem — Teatr i granice — „Portu-
szymy z posad ziemię” — Opera i kome-
dja — Cudzoziemiec jako istota trochę fan-
tastyczna — Dobry europejski towar — W
operetce — Czar blondynki — Tańcząca
babunia.

Budapeszt, 16 października.

Po locie Warszawa—Wiedeń, gdzie
aeroplan raz po raz ląduje między
stojące słupki, rozciekawione, bynaj-
mniej nie strachliwe zajęce, przyby-
wam rano pociągami do stolicy Wę-
gier. Budapeszt pamiętam z poprzed-
nich podróży, jako miasto wielkie,
pięknie nad Dunajem umiejscowione
i całkowicie w efekcie swoim między-
narodowe. Nic się w tym względzie
teraz nie zmieniło. Sklepy z pięknymi
wyrobami ludowymi są tak samo
rzadkością, obliczoną na gust cudzo-
ziemców, jak „domy łowicze” czy
krakowskie w Warszawie. Wystawio-
ne w oknach meble, oklejające słupy
afisze, wszystko ma ten sam charak-
ter banalnej przeciętności, często tej
banalnej przeciętności poniżej. Są jed-
nak dziedziny, gdzie Węgrzy nie tylko
całkowicie mogą sprostać własnym
potrzebom, ale nawet obficie apro-
dują świat; tą dziedziną jest twórczość
teatralna i operetkowa.

Rozmowa o teatrze zaczyna się od
polityki. Skurczone Węgry, straciwszy
na pięćdziesiąt dwa trzydziści osiem
komitetów, same są swoją teatralną
twórczością przygnione. Ilość tea-
trów w zubożałej stolicy zdolna była
obsłużyć wielkie państwo, a nie to, co
z rdzennie węgierskich ziem zostało.
Stąd deficyty, pustki w salach i wsze-
lakie jęki. Dziś niejeden prowincjonal-
ny węgierski nie przyjedzie do Pesztu po-
słuchać ulubionego autora, czy obej-
rzeć najmiłszą aktorkę, bo od przed-
miotu jego marzeń oddziela go gra-
nica.

„Teatr Narodowy” w Budapeszcie,
reprezentuje wielki repertuar, gra
Szekspira i Moljera; sztuki młode i
frywolne nie mają przez jego progi
wejścia. To ten sam teatr, dla którego
kiedyś Jokai „poruszał z posad zie-
mię”, opisując męczeńskie dzieje
pierwszych wyznawców węgierskiej
muzy, ten teatr, z którego najpierw
rozebrzmiały słowa ojczystego języka,
budząc w sercach poczucie narodowej
wspólnoty. Ten teatr, na którego
gmach składali się płomienni szewcy
i patriotycznym duchem ożywieni pie-
karze, którego cegły znosiły damy z
mondu i krawiec terminatorzy, ten
teatr, gdzie aktor przymierał głodem,
ale żył górnio. Dziś żaden aktor na
Węgrzech nie przymiera głodem, za-
rabiając, jak i u nas, tysiące miesięcz-
nej gaży, a i dawny, stuletni mający
tradycję „Teatr Narodowy”, do inne-
go, elegantszego przeniesiono lokalu.

I „Królewska Opera” pielęgnuje re-
pertuar wyniosły, produkując Wagnera,
Mozarta, Verdigo i węgierskie, już
poza granice wybiegłe sławy - Hubaya,
Barko etc. Najlepszych artystów, naj-
bardziej interesującego reżysera i de-
koratorów zagarnął dla siebie „Teatr
Komedji, wydzielony prywatnemu
przedsiębiorcy. Ten teatr nie ograni-
cza się do poważnego repertuaru, ale
gra zarówno lekkie sztuki francuskie
i wszelkich cudzoziemców, jak i auto-
rów węgierskich. Wogóle, w pewnym
przeciwieństwie do teatrów polskich,
publiczność węgierska kocha swoich
autorów i ceni ich więcej, niż wszelki
import, tak, że sztuki węgierskie
zawsze mogą liczyć na powodzenie.
Oczywiście stwarza to i musi stwar-
zać atmosferę przychylną i życzliwą,
w której swojskie kwiaty rosną buj-
nie. Sztuki o światowym rozgłosie,
takie, których pochod przez sceny eu-
ropejskie był jednym triumfem, czę-
sto nie zyskały sobie aplauzu w Buda-
peszcie prosto dlatego, że psycho-
logia istoty, objętej fantastyczną na-
zwą „cudzoziemca” zawsze jest dla
Węgry obca i cokolwiek niezrozumia-
ła. Tak było ze słynnym „Journeys
end”, który tyle tygodni utrzymywał
się na scenie teatru Polskiego w War-
szawie, a który zdaje się nie dożył w
Peszcie pięciu przedstawień. Tłuma-
czono mi to zresztą, patriotycznie i po-
chlebnie, że sztuki wojenne dobre są
dla narodów, które wygrały wojnę, a
nie dla takowych, które są jej „nie-
winnymi ofiarami”...

Wielkie i czule zapotrzebowanie na
sztukę teatru wyprowadza z tłumy co-
raz nowe talenty, które później idą na
zdobywanie coraz nowych miast i na-

rodów. Wszyscy pamiętamy „Dobrze
skrojony frak” Dregeliego, „Mysz ko-
ścielną” Władysława Fodora, „Taj-
fun” Melchiora Lengyela, molnar-
skiego „Djabła” i tyle innych sztuk,
któreśmy uważali za dobre. Ogólnie
można powiedzieć, że jest to doskona-
ła średnia produkcja komedjowa, któ-
rą każdy kulturalny człowiek konsumu-
je z apetytem, jak jakieś smaczne i
do europejskiego podniebienia dopa-
sowane danie.

Wymienione wyżej teatry można
dopelnąć mniejszemi: kameralnym
Teatrem Dzielnicowym, którego dy-
rektorem jest Eugenjusz Heltai, były
wiceprezydent międzynarodowego
Związku Autorów, oraz Nowym Tea-
trem awangardy literackiej. Prócz te-
go Peszt posiada kilka dużych teatrów
operetkowych, co znowu świadczy,
jak ulubiona jest ta rozrywka i cieszy
się niemałą ilością autorów w tej dzie-
dzinie. Między temi teatrami znajdują
się Teatr Królewski, Miejski, Nowa
Operetka, Letni, Andrassy etc.

Subwencjonowana jest Opera i
teatr Miejski, najlepiej powodzi się
Teatrowi Narodowemu, gdzie publicz-
ność zawsze się tłoczy i chroni od de-
ficytu. Ceny w teatrach naogół niskie,
dużo niższe od warszawskich, nie
przewyższają nigdy 8 pengő (około 12
złoty), za pierwsze miejsca.

Chcąc uraczyć cudzoziemkę, zapro-
szono mnie na operetkę. Teatr Kró-
lewski, to gmach duży i dość nie-
kieszalny. Siedzi się wygodnie na fo-
telach, obitych czerwonym pluszem,
wczakże oko niema takiego używania.
W antraktach na kurtynie pokazują
reklamy świetlne, a same dekoracje,
jakkolwiek przedstawiają cesarskie
pałace, mało mają wspólnego z cesar-
ską godnością sztuki. Operetkę „Pol-

di” o wesołej i sentymentalnej wiwa-
nderce z czasów Marii Teresy napisał
Węgier, Farkas Imre, ale dziwnie tra-
filam na sentymentalne c. i k. reminis-
cencje w tem pierwszym zetknięciu
osobistym z węgierskim teatrem. Wi-
wa djerce jest na imię Leopoldyna,
ale pocóż się czepiać tych drobnostek?
Zato w balecie, ileż prześlicznych
dziewczątek, które źle się czują w pu-
drowanych peruczkach na czarnych,
jak kruk lokach. W Budapeszcie idea-
łem jest blondynka, to też wszystkie
artystki, które chcą być coś warte,
mają utlenione włosy. A ja właśnie
wyobraziłam sobie Wenus węgierską
wysoką i chudą, z wystającymi cokol-
wiek kościimi policzkami i trochę za
dużymi czerwonymi ustami, i trochę
za szerokiemi brwiami pod grzywą
czarnych włosów.

Tutejsza Messal, czyli właśnie owa
Poldi, zupełnie jest inna: niewielka,
tega, utleniona i pełna rubasznego hu-
moru, czaruje publiczność wybuchami
grubego głosu i niewyszukanym do-
wcipem. Grupa prześlicznych, cień-
kich, jak sosny chórzystek, jest tylko
tłem dla jej nieładnej, ale ulubionej,
twarzy, i krępej postaci. Wspaniałe
toalety i klejnoty grają na płótnach
dekoracji, jak motyle.

A obok mnie w rzędzie siedzi si-
wiuteńka, tłuszciska babuła w nie-
modnym kapeluszu na sędziwej głowie,
i bierze żywy udział w przedsta-
wieniu. Na fotelach sąsiadów bębni
palcami rytm, śpiewa głośno za ar-
tystkami, a w przerwach, ująwszy się
pod bok, tańczy po korytarzu. Iskry
sypią się ze sceny i iskry z widowni.
Aj, co za temperament!

Wanda Melcer -
Sztokkerowa.

ŻYCIE KULTURALNE

POLSKA W HOLDZIE WERGILEMU

Z Rzymu donoszą nam:

Polska Akademia Umiejętności wy-
delegowała do włoskiej Akademii
Nauk profesora Uniwersytetu Jagiel-
ońskiego dra Leona Sternbacha, aby
złożył hołd pamięci Wergilego w jego
dwutysiąclecie.

O oznaczonej godzinie przybył do
pałacu Farnese prof. Sternbach, w to-
warzystwie radcy ambasady polskiej
Tadeusza Romera i attaché kultural-
nego tejsze ambasady Józefa Michałow-
skiego. Kanclerz Akademii Marpicati
wprowadził delegata naszej Akademii
do wiceprezydenta Sartorio — który
zastępuje nieobecnego prezydenta Mar-
coniego — gdzie oczekiwali nadto: wi-
ceprezydent działu literatury Formi-
chi, sekretarz generalny Volpe i aka-
demicy: Farinelli, Novaro oraz Panzini
jako przedstawiciele działu literatury.

Powitany przemową przez wicepre-
zydenta Sartorio, prof. Sternbach wy-
głosił po łacinie podniosłe przemówie-
nie o Wergiliu i jego kulcie w Polsce,
a na zakończenie wręczył egzemplarz
wydanych przez Akademię polską
„Commentationes Virgilianae”. Imie-
niem Akademii włoskiej odpowiadał
znakomity uczonej i wybitny pionier
zbliżenia polsko-włoskiego Farinelli,
przypominając węzły kulturalne jakie
Włochy z Polską przez wieki łączyły
i łączą.

Po zakończeniu części urzędowej
prof. Sternbach zwiedził wspaniałe hi-
storyczne sale pałacu Farnese, oprowa-
dżany przez akademików włoskich.

NAUKA

Z teki redakcyjnej prof. Bujaka. Zna-
komity historyk i wybitny znawca gospo-
darstwa współczesnego prof. Franciszek
Bujak jest — w związku ze swą działal-
nością profesorską — redaktorem serji pt.
„Badania z dziejów społecznych i gospo-
darczych”. O poszczególnych zeszytach te-
go wydawnictwa informował już wielokrot-
nie „Dział kultury i sztuki”, a przed paru
dniami zamieściliśmy obszernie uwagi na
tle pracy T. Ladenberga, stanowiącej ze-
szty dziewiąty. Poprzednie, siódmy i ósmy,
również zasługują na baczną uwagę. W
siódmym znajdujemy pracę Romana Zu-
byka pt. „Gospodarka finansowa miasta
Lwowa w latach 1624—165” która zeszyt
ten wypełnia, a „aksamo ósmy jest zaję-
ty przez pracę prof. Uniw. Jag. Romana
Grodeckiego „Początki immunitetu w Pol-
sce”. P. Zubyk zebrał obfity materiał i
wyciągnął z niego interesujące wnioski,
prof. Grodecki wypowiada na rolę immu-
nitetu w dziejach społeczno-gospodar-
czych polskiego średniowiecza pogląd no-
wy, który wywoła niewątpliwie żywą dys-
kusję naukową. (sw)

KRAJOZNAWSTWO

Ziemia zlotowska. Dalszy ciąg rozwa-
zań „O ziemiach oderwanych” pióra R.
Reja znajdujemy w ostatnim zeszyście
„Tęczy” w artykule pt. „Na placówce zlo-
towskiej”. Autor rozważa historię intryg,
które podczas rokowań wersalskich wply-
nęły na oderwanie rdzennie polskiej zie-
mi zlotowskiej od Polski. Omawia dalek
położenie ludności polskiej pod zaborem
niemieckim, ucisk germanizacyjny i dziel-
ną odporność patriotycznych Polaków. (tk)

MUZYKA

Niezłany Offenbach. Na pięćdziesięciole-
cie zgonu Offenbacha wystawiono w Lip-
sku operę „Robinsonada”, nigdzie dotych-
czas nie znaną poza Paryżem, gdzie została
wystawiona w r. 1860. Jest to podobno jed-
na z najlepszych partitur majstra, który
tyle świetnych był napisał.

TEATR

Schiller w inscenizacji hitlerowskiej.
Z Berlina piszą nam: Stowarzyszenie „Na-
rodowo socjalistyczny teatr ludowy” wy-
stawi w Wallner Theater schillerowskich
„Zbójców”. Schutterle i Spiegelberg są u-
charakteryzowani na żydów, zaś wszystkie
ujemne figury noszą — jak przystało na
czarne charaktery — czarną perukę; nawet
Franciszek Moor, który z urzędu był
zawsze rudziolcem. (tb)

SZKOLNICTWO

Walka działów polskiej z pruską szko-
łą. Wysłała nadzwyczaj aktualna książka
dr. Miecz. Jabczyńskiego pod powyższym
tytułem. Walka, o której pisze dr. J., roz-
poczęła się na naszych ziemiach o rok póź-
niej niż w b. zaborze rosyjskim, ale była
nierównie cięższa i dłuższa. Tak walczy-
ła przedewszystkiem młodzież szkół śred-
nich i wyższych — tutaj dzieci ze szkół
powszechnych. Tam odniesiono zwycię-
stwo już w tym samym roku 1905 w paź-
dzierniku. Tutaj trwała walka blisko dwa
lata, a zwyciężył rząd pruski, który dla
powalenia „niebezpiecznego” przeciwnika
użył niesłychanej ilości i jakości środków
kar i represyj tak wobec dzieci, jak i ro-
dziców, duchowieństwa, prasy i gmin. W
szeregu rozdziałów przedstawia p. Jab-
czyński rozwój tej walki, poszczególne jej
fazy w sposób bardzo żywy i barwny. Chęć
pisana z gorącym uczuciem, to przecież
prawda historyczna i obiektywizm histo-
ryka w całej pełni zostały zachowane. Wi-
doczne to przy porównywaniu tekstu książ-
ki z przypisami, w których umieścił autor
odpisy oryginalnych, tajnych dokumentów
dawnej regencji, inspektoratów i kronik
szkolnych. Książkę czyja się ze wzrasta-
jącym zainteresowaniem. Mimowoli zaci-
skają się nieraz pięści, a rumieniec obur-
zenia na twarz wychodzi na brutalne
ohydne praktyki władz i „pedagogów” prus-
kich. Niech tę książkę wszyscy przeczy-
tają, zwłaszcza ci, którzy już wiele zdąży-
li zapomnieć... (J. W.)

W NAUKOWYM POZNANIU

TRZY DROGI ŚW. AUGUSTYNA

W Towarzystwie Przyjaciół Nauk
odbyła posiedzenie komisja teologicz-
na. Zagajając obrady, przewodniczący,
ks. infułat Hozakowski, poświęcił
wspomnienie śp. ks. biskupowi Lisiec-
kiemu, członkowi komisji zasłużo-
nemu tłumaczowi dzieł Ojców Kościoła,
którego pamięć uczcił obecni powsta-
niem z miejsc. Wykład wygłosił ks.
prof. dr. Mazurkiewicz na temat: Jaki
winien być stosunek człowieka do dóbr
i przyjemności świata według zdania
św. Augustyna?

Św. Augustyn — stwierdzał ks. pre-
legent — rozróżnia trzy główne etapy
ustosunkowania się człowieka do war-
tości i rozkoszy ziemskich. Na pier-
wszym, najniższym stopniu wyrobie-
nia swego, człowiek używa rzeczy
stworzonych z pobudek naturalnych,
nie przekładając ich jednak oczywiście
nad Boga, cel najwyższy, i chroniąc
się wszelkiego nadużycia, t. j. grzechu
(via incipientium — droga początku-
jących się w enocie). Na drugim stop-
niu nie zadawała się człowiek użyciem
dla samego użycia, ale podsuwa prze-
życiom i czynom swoim motywy wyż-
sze, idealniejsze, jak gościnności i mi-
łosierdzia, uzyskania lub powiększenia
jakiegoś dobra kulturalnego dla siebie,
społeczeństwa, państwa Kościoła (via
proficientium — droga postępujących).
Na trzecim, najwyższym stopniu zaś,
odnosi człowiek akty swe wprost do
Boga, działa z intencją, utkwioną w
samym Bogu, w którym upatruje naj-
wyższe szczęście swoje (via perfectio-
rum — droga doskonałych).

Dobra, zaszczyty, przyjemności tego
świata mają zatem według św. Augu-
styna wartość środka, nie są pożąda-
nia godne tylko propter se, dla siebie
samych. Gdyby obłudnie darowany
sobie przez obłudnika pierścien wię-
cej kochała niż obłudnica samego i
mówiła sobie: starczy mi piękny pier-
ścien, nie chce już więcej oglądać twa-
rzy obłudnika, któżby nie wzgardził
jej przewrotnością ducha? — pyta św.
Doktor. Ideę trzystopniowego rozwoju
duszy zacierpnął św. Augustyn z neo-
platonizmu, usuwając czynnik emana-
cyjny, a wprowadzając jako motor
wielkich czynów ludzkich miłość: ca-
ritas, w której światło rozblisnąć i
zajaśnieć może w całej pełni prawdzi-
we poznanie rzeczy, bliźnich, idei
Boga i Piękna. Tem samym kładzie św.
Augustyn podwaliny chrześcijańskiej
ascetyki i mistyki, stając się Ojcem
nauki o życiu duchownym, Doktorem
miłości.

Nad ciekawą kwestją, czy i o ile
wolno używać przyjemności stołu,
stosować się do zmienności mody, wyma-
gań towarzyskich, korzystać z wy-
wczasów, wyjazdów do wód i t. d. wy-
tłoniła się żywa dyskusja, w której za-
bierał głos ks. ks. Hozakowski, Gła-
dysz, Mazurkiewicz, Słomkowski, Cie-
szyński. Zebrani zgadzali się w tem,
że św. Augustyn jest rygorystą w nau-
kowych wywodach swoich, w teorii, w
praktyce jednak okazuje duże zrozu-
mienia i wyrozumiałości dla słabej
natury ludzkiej.

Praca ks. M. wyjdzie w druku w
zbiorowym dziele o św. Augustynie,
które ukaże się niebawem.

Polskie Tow. Przyrodników im. Koper-
nika Oddział Poznański odbędzie naukowe
posiedzenie dziś we wtorek 21. 10. o 6 wie-
czorem w sali wykładowej zakładu fizycz-
nego Uniwersytetu (Coll. minus II p.) Po-
rządek dzienny: 1) Doc. Dr. T. Vetulani:
Wzrost zwierząt ssących w zależności od
ilości trzymanych razem osobników. (Spo-
strzeżenia nad myszami) 2) Doc. Dr. T.
Vetulani: Dziedzienie ciężaru ciała oraz
niektórych wymiarów ciała u myszy w
stadium noworodka Osoby przyprowadzo-
ne, interesujące się sprawami naukowymi
są mile widziane. Wstęp wolny.

Pisma nadane

„Przegląd Powszechny”. Tom 188. Nr.
562. Treść: J. Urban: „Na okres przedwy-
borczy” — Ks. biskup M. Godlewski: „Tra-
gedja Arcybiskupa Felińskiego”. — J. Art:
„Wędrowni i znudzony”. — S. Podoleń-
ski: „Polacy na uroczystościach św. Ame-
ryka”. — A. Soltykow: „Do problemu reli-
gijności rosyjskiej”. — Dr. O. Forst Bat-
taglia: „Karol May”. — S. M. K.: „Przy-
czynę do dziejów emigracji po powstaniu
listopadowym”. — Przegląd piśmiennictwa.
— J. Urban: Sprawy Kościoła — A. Waś-
kowski: „Wieś krakowska w dzisiejszym
malarstwie”. — S. Podoleński: „Kolonja
polska w Budapeszcie”.

Ochrona praw głuchoniemego

Srodki, ktorými zmierzają prawo do ochrony głuchoniemego, mogą być bądźto w postaci przydzielenia głuchoniememu osób dla strzeżenia jego interesów, bądźto w ustanowieniu pewnych przepisów formalnych, ktorých przestrzeganie jest obowiązkiem urzędnika, odnośnie do aktów prawnych dokonanych przez głuchoniemego. § 177 niem. ust. o sądownictwie do-brej woli postanawia: „Protokół należy na zażądanie osobom interesowanym przedlożyć do przejrzenia”.

Przepis ten daje głuchoniememu sposobność przekonania się z całą pewnością o prawidłowości spisania protokołu. Ta możliwość odpada naturalnie, skoro głuchoniemy nie umie czytać. Niektóre ustawodawstwa, a w szczególności pruskie o sądownictwie dobrej woli (§ 41 ust. pruskiej), poszły znacznie dalej i przepis cytowany wyżej rozszerzyły w ten sposób, że osobie głuchej należy przedstawić protokół, choćby tego nie żądała. Byłoby to śmieszny formalizm, gdyby protokół musiał być przedłożony i takiej osobie, która czytać wcale nie rozumie. Dlatego mówi § 41 dalej: „Jeżeli głuchy interesowany nie umie czytać pisanego, należy przywołać osobę zaufaną, która się z nim porozumie. Protokół ma być podpisany przez osobę zaufaną”.

Ustawa pruska przydaje więc głuchoniememu do wszelkich aktów prawnych sądownictwa dobrej woli pomocnika w postaci osoby zaufanej. Takiej osoby naturalnie nie potrzeba, o ile przydano głuchoniememu na jego zażądanie kuratora, którego funkcje idą znacznie dalej, gdyż tenże może głuchoniemego nawet zastępować przy aktach prawnych z wyjątkiem oczywiście tych, które zastępstwa nie dopuszczają jak np. sporządzanie testamentu.

Obok kuratora i osoby zaufanej występuje w ustawodawstwie przy głuchoniemym jeszcze trzecia osoba: tłumacz. Gdy jednakże tamci są w pierwszym rzędzie ustanowieni dla strzeżenia interesów głuchoniemego, tłumacz ma być tylko pośrednikiem między głuchoniemym a sądem i ma obowiązek przedstawić sędziemu względnie notariuszowi w formie zrozumiałej słowa oraz wolę głuchoniemego. — Niewątpliwie przyczynia się i tłumacz tem samem do ochrony prawnej głuchoniemego, gdyż w zrozumiałym przedstawieniu woli głuchoniemego leży pewna gwarancja, że jego interesy zostaną nienaruszone.

Przybranie tłumacza uważa ustawa wówczas za konieczne, skoro ustne albo pisemne porozumienie się z głuchoniemym jest wykluczone, a więc kiedy jest uniemożliwiona bezpośrednia komunikacja duchowa między sędzią, względnie notariuszem a głuchoniemym. Jeżeli głuchoniememu przydano już kuratora lub osobę zaufaną, wówczas ci w większości wypadków przejmują na siebie rolę tłumacza.

Przy aktach prawnych, dokonywanych przed sądem lub notariuszem, musi sędzia lub notariusz przybrać dwóch świadków lub sekretarza, o ile wedle przekonania ich jedna z osób interesowanych jest głucha, niema lub ślepa. (§ 169 niem. ust. o sąd. dobr. woli). Przepisem tym ustawa kładzie sędziemu dobro głuchoniemego na kładzie sędziemu dobro głuchoniemego na serce i każe mu przestrzegać jak najdalej posuniętej staranności i ostrożności.

Postępowanie przy składaniu przysięgi reguluje § 483 proc. cyw.:

„Niemi, ktorzy umieją pisać, składają przysięgę zapomocą przepisania i podpisania umowy przysięgi, zawierającej rotę przysięgi. Niemi, ktorzy pisać nie umieją, składają przysięgę za pośrednictwem tłumacza, zapomocą znaków”.

Obecnie obowiązująca polska procedura karna nie wymaga już przepisania rotę przysięgi przez głuchoniemego. Art. 113 proc. kar. mówi:

„Niemi piśmienni składają przysięgę przez podpisanie rotę. Niemi niepiśmienni przysięgają przy pomocy tłumacza, czyniąc znaki”.

Temi przepisami rygorystycznymi chce ustawodawca uprzytomnić głuchoniememu ważność i świętość przysięgi, a zarazem ostrzec go przed skutkami krzywoprzysięstwa.

Jako rzeczoznawca głuchoniemy będzie występował w nader rzadkich wypadkach; w każdym razie ustawa takiej możliwości nie wyklucza, i nie pozbawia go prawa występowania niekiedy jako pomocnik sędziego.

Jako świadek należy głuchoniemego postawić narówni z normalnym człowiekiem, a nawet będzie niekiedy świadkiem bardzo cennym, gdyż posiada więcej wyrobiony zmysł spostrzegawczy, aniżeli człowiek pełnozmysłowy.

Należy jeszcze poruszyć obronę głuchoniemego przed sądem karnym. Art. 88 § 1. pol. proc. kar. postanawia: „Przed wszystkimi sądami, nawet w toku śledztwa, oskarżony musi mieć obrońcę, jeżeli jest głuchy lub niemy”.

Głuchoniememu musi więc być przydany obrońca z urzędu, a nie tylko wówczas, kiedy jest w tem szczęśliwym położeniu, że może obrońcę sam opłacić. Ustawa nakłada tutaj na państwo obowiązek ponoszenia kosztów. Powszechny kategorię przep. nie dotyczy jednakże rozprawy kasacyjnej. W myśl art. 90 polskiej proc. kar. wyznaczenie obrońcy z urzędu do rozprawy kasacyjnej zależy od uznania prezesa Sądu Najwyższego.

Przez przydzielenie obrońcy z urzędu, głuchoniemy nie jest atoli pozbawiony

swego głosu i możności wysunięcia swych własnych wniosków, gdyż art. 354 pol. proc. kar. postanawia, że oskarżonemu, z którym sąd porozumiewał się przez tłumacza (art. 140 pol. proc. kar.), należy przed udzieleniem głosu przetłumaczyć z głosów stron przynajmniej ostateczne wnioski oskarżyciela, powoda cywilnego i obrońcy. Jeżeli zaś oskarżyciel lub powód cywilny ponownie zabierają głos, należy w kolejności przemówień udzielić obrońcy i oskarżonemu głosu ostatniego. (art. 355 p. proc. kar.) Przepisy powyższe nie sprzeciwiają się jednakże wciągnięciu głuchoniemego w sam tok rozprawy, co zresztą zależy będzie od samego przewodniczącego, jak i od zdolności głuchoniemego porozumiewania się z nim. Cz. Lorkiewicz.

Dwa pamiętniki

Wśród obfitej literatury podróżniczej odrębne, lecz zarazem i zaszczytne miejsce zajmują dwa pamiętniki bohaterskich badaczy okolic podbiegunowych Anglika Scotta, (który zginął wraz z swą ekspedycją niedaleko od bieguna południowego w r. 1912), oraz Szweda Andrégo naczelnika tragicznie zakończonej wyprawy powietrznej do bieguna północnego.

Wyprawa Scotta, bardzo starannie przygotowana wyruszyła w składzie pięciu ludzi w listopadzie r. 1911 — w kierunku południowego bieguna. Zaopatrzona obficie w żywność, w sanie i zaprzęgi z psami ekspedycja Scotta dotarła do swego celu — bieguna południowego — dn. 18 stycznia 1912 roku. Lecz tu czekała ją przykra niespodzianka: bowiem Nansen, badacz norweski uprzedził Anglików i dotarł do bieguna na kilka zaledwie tygodni przed ich przybyciem. Powrót Scotta z towarzyszymi zakończył się jednak tragicznie. Z pamiętników, opisujących te beznadziejną walkę pięciu śmiałków z potężnym huraganem, dowiadujemy się, że dwu uczestników wyprawy zginęło znacznie wcześniej, niż pozostali; Scotta znalezione wraz z dwoma towarzyszami w namiocie; zginęli z powodu niemożności dotarcia do składu żywności, czemu przeszkodził straszny huragan.

Pamiętniki Scotta zostały opublikowane, odzwierciedlają one wszelkie przygody ekspedycji, oraz to bohaterstwo, z jakim jej naczelnik spotykał straszną podbiegunową śmierć.

Natomiast pamiętniki szwedzkiego podróżnika Andrégo nie ukazały się jeszcze, odnaleziono je bardzo niedawno wraz z obozem, oraz śmiertelnymi szczątkami dowódcy wyprawy i jego współtowarzysza Strinberga. Z kart tych zapisków dowiemy się o tej części dziejów wyprawy, o której wiedzieli do chwili skonu tylko jej uczestnicy. St. Cz.

Losy ludzkie a znaki niebieskie

Według prastarego wierzenia, znaki niebieskie i planety poszczególnych miesięcy wywierają ściśle określony wpływ na istotę i losy ludzi w odnośnych miesiącach urodzonych. I tak:

Okres styczniowy (od 21 grudnia do 21 stycznia) stoi w znaku Koziorożca (capricorn) i pozostaje pod wpływem ponurego Saturna. Szaro przedstawia się przyszłość ludzi w czasokresie tym urodzonych. Nędza i samotność stają się często ich udziałem; opilstwo i skąpstwo są ich cechą i wielu z nich obiera sobie bezradosne zajęcia, jak: roboty w kopalniach, w portach, jako tragarze, grabarstwo...

Okres lutego (od 21 stycznia do 21 lutego). Znakiem niebieskim jest Wodnik (aquarius), planetą panującą Uranus. W lutym rodzą się epokowi wynalazcy (Edison), odważni lotnicy, wielcy artyści sceniczni, złotocuci mówcy i słynni adwokaci.

Okres marcowy (od 21 lutego do 21 marca). Panują Ryby (pisces) i planeta Neptun. Dzieci marcowe czują pociąg do nawigacji; posiadają zdolności jasnowidzenia. Wiele z nich obiera później zawód kapłaństwa. Kobiety często schodzą z drogi cnoty. „Rybi” ludzie odznaczają się wybitnym altruizmem, lecz często stają się ofiarami narkotyzmu. Zagraża im śmierć w wodzie.

Okres kwietniowy (21 marca do 21 kwietnia). Panuje Baran (aries) i Mars. W kwietniu rodzą się przyszli trybuni ludowi, wodzowie, kowale, puzkarze i wielcy przemysłowcy metalowi. Są to przeważnie natury twarde, niezłomne, ambitne i niemiłosierne; posiadają skłonność do gniewnych wybuchów.

Okres majowy (od 21 kwietnia do 21 maja) znajduje się też pod władzą bujnego Byka (taurus) i kochliwej Wenery. Jest to czasokres narodzin sprytnych chłopów, wytwornych architektów oraz wielkich śpiewaków, kuchmistrzów i — kokot. Dzieci „majowe” są przywiązane do ziemi ojczystej i uwielbiają przyrodę. Dobrobyt, szczęście i radość życia stają się ich udziałem.

Okres czerwcowy (od 21 maja do 21 czerwca) stoi w znaku Bliźniat (Gemini), regentem jest Merkury. Dzieci tego okresu są „niespokojnymi duchami”. Wyrastają na „obieżyświatów”, badaczy, literatów, kupców, nieraz także na oszustów i złodziei. Posiadają dużą dozę humoru.

Okres lipcowy (od 21 czerwca do 21 lipca). Znak Raka (cancer). Ludzie „lipcowi” czują pociąg do medycyny i historii. Matki „rakowe” odznaczają się niezwykłą miłością do swych dzieci. Do tego okresu należy też typ żebraka - bogacza. Natury „lipcowe” są melancholijne i usposobienia, maloduszne i małostkowe.

Okres sierpniowy (od 21 lipca do 21 sierpnia). Panuje król znaków niebieskich Lew (leo) i słońce. W sierpniu rodzą się sławni królowie, wodzowie - bohaterzy (Napoleon), dostojnicy wszelkiego autokratem, jubilerzy - złotnicy, kobiety głośne w dziedzinie miłości (Pompadour, Marja Stuart), mistrzowie pedzła i sztuki dramatycznej. Życie ich opróżnione jest blaskiem sławy. Wszystko — typy o szerokim geście, nawet jeżeli chodzi o „rycerzy przemysłu” (Manulescu — król złodziei).

Okres wrześniowy (od 21 sierpnia do 21 września). Znakiem nieba jest Dziewica (virgo), planeta Ceres. Czasokres ten wydaje ludzi drobniarzy, pedantów. We wrześniu rodzą się urzędnicy, dobrzy wychowawcy, malarze miniatur, drobni przedsiębiorcy, sklepikarze. Wspólna ich cecha: brak rozmachu, nieufność, przesadna ostrożność.

Okres październikowy (od 21 września do 21 października) opanowany jest przez Wagę (libra) i planetę Wenus. W starej mistyce typ „libry” uchodzi za ideał piękności, harmonii kształtów, równowagi, rytmu. To też okres ten daje pokazną liczbę muzyków, tancerzy, akrobatów, krawców, modystek i — żon „luksusowych”.

Ostatni okres listopadowo - grudniowy stoi pod wpływem złego Skorpiona — niebieskiego znaku śmierci — i Marsa. W czasokresie tym rodzą się późniejsi chemicy, chirurdzy, mordercy, truciuciele i demoniczne kobiety. W tajemniczym związku z Skorpionem i Marssem pozostają: wielki przemysł, morderstwo i wojna. kr.

Alpy wędrują na północ?

Ostatnie trzęsienie ziemi, które w tych dniach nawiedziło południowe Niemcy i kraje alpejskie, jest najsilniejszym z dotychczas zanotowanych w tych okolicach. O wiele słabszym był wstrząs w 1927 r., który ogarnął przestrzeń sięgającą na zachodzie do Norymbergji, na wschodzie do węgierskiej rówiny, na południu do Krassu i na północy do północnej granicy Czechosłowacji. Chwilowo uczeni nie mogą należycie ustalić charakteru i przyczyn ostatniego trzęsienia ziemi. W każdym razie w kołach naukowych od dłuższego czasu bada się z niepokojem przyczyny trzęsień ziemi na przestrzeni Alp; wstrząsy te przybierają z każdym rokiem na sile.

Równocześnie stwierdzono, że Alpy „wędrują” w kierunku północnym. Wyda się to może dziwnem laikowi, lecz w rzeczywistości objawy te zanotowano przy kopaniu tuneli i innych pracach podziemnych w Alpach. Według obliczeń geologów, szczyty alpejskie przesuwają się w ciągu roku o kilkadziesiąt centymetrów na północ. Miasto Monachjum z tego powodu położone jest obecnie o 15 centymetrów bliżej Alp, niż w r. 1900. Zmiany te, nieuchwytnie dla oczu laika, mogą przeistoczyć znacznie w ciągu setek a najwyżej tysięcy lat konfigurację powierzchni środkowej Europy.

Rozróżnianie naturalnych od sztucznych drogich kamieni

Dr. N. A. Coolidge, kierownik instytutu badań General Electric Company w Nowym Jorku wynalazł udoskonaloną rurę katodową, przy której pomocy można z łatwością odróżnić naturalne szafiry od sztucznych, wystawiając kamienie w zaciemnionem pomieszczeniu na krótki przeciąg czasu na działanie promieni katodowych. Pod wpływem promieni tych blyszczą wszystkie kamienie kolorowe, gdy jednak zostaną promienie wyłączone, ujawnia się różnica pomiędzy prawdziwymi a sztucznymi kamieniami, bo kamienie syntetyczne jarzą się dalej, podczas gdy szafiry prawdziwe stają się niewidzialne. Dr. Coolidge zajęty jest obecnie doświadczeniami, pragnąc dowieść tego, że jego rurę katodową będzie można praktycznie zastosować.

Tow. akcyjne Weissów

W prasie budapeszteńskiej ukazała się fantastyczna historia o milionowym spadku, który przypadł rzekomo Węgrowi nazwiskiem Weiss. Przodek tej rodziny wyemigrował przed dziesiętkiem lat do Anglii, gdzie zrobił wielki majątek, który obecnie ma przapaść rodzinie Weissów. Majątek ten określiła prasa węgierska na około 80 milionów dolarów. Ale oto powstała poważna kwestja. Na Węgrzech jest około 600 Weissów, który więc z nich ma odziedziczyć miliony? Początkowo prasa zapewniała, że przypadnie on rodzinie Weissów z Aradu, obecnie jednak pismo „8 raid ujsag” dowodzi, że prawo do spadku posiada jedynie rodzina Weissów, zamieszkała w Temeswarze. Obie rodziny wystąpiły na drogę sądowną, by dowieść swych praw. W ślad za tymi potentami wystąpiło na drogę prawną jeszcze 600 Weissów! „Pester Lloyd” w numerze z dnia 10 marca 1875 r. podał notatkę o tym spadku, wyraźnie wskazując, że należy się on rodzinie Weissów z Temeswaru. Gazeta wtedy wspominała o 17 milionach guldenów. Ponieważ suma ta znajduje się dotychczas w rękach rządu angielskiego, urosła ona poważnie i wynosi dziś 18 milionów dolarów. Właściciel majątku zmarł w 1847 r. i do tego czasu trwają poszukiwania spadkobierców. Angielskie władze

skarbowe wiele razy już ogłaszały, że majątek jest do odebrania, ale jakoś żaden z Weissów nie umiał dowieść swych praw do spadku. 600 Weissów węgierskich postanowiło obecnie raz na zawsze skończyć z tą historją. Utworzyli „towarzystwo akcyjne”, które zbada całą sprawę i przeprowadzi odpowiednie starania o uzyskanie spadku od rządu angielskiego. Przy ewentualnym podziale jeszcze przypadłoby na każdego z tych 600 pokazała suma — Dzieląc bowiem na 600 osób, odebrałby każdy po — 300 tysięcy dolarów i to bez długich i kłopotliwych procesów. S. F.

Zasiewy z samolotów

Rząd amerykański dokonał jedynej w swoim rodzaju próby obsiewania olbrzymich obszarów na wyspach Hawajskich przy pomocy oddziałów wojsk lotniczych. W danym wypadku chodziło o zasiewanie obszarów zniszczonych przez pożary. Na zasiewy z samolotów wybrano dni deszczowe, w czasie których rozmiękły grunt łatwo przyjmował ziarna. Samoloty wojskowe rozrzuciły już 30 worków nasion, które doskonale się przyjęły. (wl)

„Prasa”

Ukazał się nr. 2 „Prasy”, czasopisma poświęconego sprawom wydawniczym - prasowym, organu Polskiego Związku Wydawców Dzienników i Czasopism, redagowanego przez dyrektora tegoż Związku p. Stanisława Kauzika. Na treść 32 stronicowego formatu „Prasy” składa się przede wszystkim szereg artykułów, poruszających sprawy wydawnicze. Po wstępnym artykule „Przed wyborami”, następuje artykuł St. Jarkowskiego poświęcony „Najważniejszym datom zarania prasy”. Dalej p. Jerzy Szapiro daje drugi z cyklu artykułów o trustach w prasie zagranicznej mianowicie o „Trustach prasowych w Niemczech”, a p. Pieracki komunikuje swe spostrzeżenia i uwagi na temat „Prasa i poczta”, wreszcie p. J. Gutsche poświęca artykuł „ilustracji w prasie codziennej”. Następuje potem szczegółowe sprawozdanie z działalności Związku Wydawców w okresie lipiec - wrzesień r. b. Dalszą część drugiego zeszytu „Prasy” wypełnia obfity, interesujący zestawiony materiał informacyjny o ustawach i rozporządzeniach w zakresie spraw prasowych, o rynku wydawniczym oraz o życiu prasy polskiej i zagranicznej, a także o działalności organizacji prasowych. Zamyka numer przegląd piśmiennictwa fachowego. Całość drugiego numeru Prasy jest ciekawa nie tylko dla każdego wydawcy i dziennikarza, ale i dla tych wszystkich, którzy interesują się w Polsce życiem publicznem.

SPORT

Lekka atletyka

Doroczny trójmecz Warta B — Sokół SMP odbędzie się w niedzielę o godz. 14.30 na boisku „Warty”. Trójmecz ten rozgrywany bywa o nagrodę przechodnią. (ig)

Piłka nożna

Dzień PZOPN. W niedzielę o godz. 14.30 odbędą się na boisku „Warty” zawody „Warta” — „Legja”. Powyższy mecz będzie atrakcją niedzieli. Spotkanie to będzie dla „Legji” miernikiem sił oraz egzaminem przed trudnymi walkami finałowymi o wejście do ligi. „Warta”, która wystąpi bez graczy wyznaczonych do reprezentacji Polski dołożyć będzie musiała wszelkich starań ażeby wyjść z zawodów z honorem. — W Rawiczu odbędą się zawody „R. K. S.” (Rawicz) — „Sokół” (Leszno) o godz. 14. na boisku „R. K. S.” — W Ostrowie odbędą się zawody „Ostrovia” — „O. K. S.” na boisku „Ostrovji” o godz. 14.30. — W Gnieźnie odbędą się zawody „Stella” — „H. C. P.”, Poznań na boisku „Stelli” o godz. 14.30.

Zatarg pomiędzy Polskiem Kol Sędziów a Krakowskiem nie został dotychczas załatwiony z powodu nadmiernie wybujałej ambicji jednego z ligowych sędziów krakowskich, który jeszcze jako były członek Zarządu K. O. K. S. stale walczył z b. prezesem P. K. S., p. Obrubańskim. Ponieważ atak na obecnego prezesa P. K. S. nie udał się, więc walka podziemna i intrygancka toczy się nadal ze szkoda dla sportu piłkarskiego; wyrażamy nadzieję, iż miarodajne czynniki w P. Z. P. N. oraz w P. K. S. zlikwidują wreszcie ten konflikt.

W związku z wyjazdem reprezentacji Polski do Pragi dowiadujemy się, iż Sperling nie będzie mógł udać się z powodu nieotrzymania urlopu, wobec czego zastąpi go prawdopodobnie Balcer, a S. wystąpi w Warszawie przeciwko Lotwie. Również w tym samym meczu weźmie udział Wojciechowski z „Warty”.

Zawody Lotwa — Polska odbędą się w niedzielę o godz. 14 min. 30 w Warszawie na stadionie „Legji”, o ile zarząd klubu zredukuję swoje zbyt wygórowane żądania, przekraczające zwykłe normy, ustalone przez P. Z. P. N. — Należy napietnować to niecierpiące zresztą niesportowe postępowanie „Legji”, która tak wykorzystuje swoje monopolistyczne stanowisko (kryta trybuna) wysuwając nadmierne wymagania finansowe, aczkolwiek stadion został wybudowany za pieniądze całego społeczeństwa (subsydja rządowe), a klub sam najmniej przyczynił się materialnie do tego.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Dwie Europy

O autorze rewelacyjnej pracy p. t. „Les Deux Europeas”, prof. F. Delaisi pisaliśmy już w swoim czasie, na kilka tygodni przed odbyciem warszawskiej konferencji ministrów rolnictwa. Nie podawaliśmy jednak cyfr, na podstawie których znany ekonomista francuski opiera swoje twierdzenie o rolniczym charakterze kryzysu światowego. Brak ten usuwamy dzisiaj, korzystając z nadarżającej się sposobności, jaką jest wywiad udzielony ostatnio przez prof. Delaisi prasie czeskiej.

Jeśli porównać położenie przedwojenne, np. wyniki żniw w r. 1913 z wynikami w r. 1928, wówczas stwierdzamy, że produkcja europejska wzrosła o 10 procent, przy 5-procentowym rozszerzeniu się arealu uprawnego. Taki wzrost produkcji odpowiada całkowitemu naturalnemu przyrostowi ludności. A więc stosunki europejskie nie zmieniły się.

Inaczej mają się rzeczy w krajach zamorskich. Tam obszar zasiewu rozszerzył się o 75 proc., a produkcja wzrosła o 57 procent. Zjawisko to posiada oczywiście kapitalne znaczenie dla rynku europejskiego, z uwagi na wpływ, jaki nań wywiera.

Przed wojną Europa przemysłowa, czyli — używając terminologii prof. Delaisiego — Europa A konsumowała 413 mln. centnarów, a produkowała sama zaledwie 280 milionów. Niedobór, w ilości 133 mln. centnarów, był pokrywany importem z Rosji i państw naddunajskich (61 mln.) i przywozem z krajów zamorskich (70 mln.). W roku 1928 Europa wytworzyła to samo mniej więcej kwantum, bo 263 mln. centnarów, jednak spożyła nieco więcej, niż przed wojną, bo 454 miliony.

Import wyniósł 173 mln. centnarów. Skąd pochodziło to zboże? Kraje naddunajskie i Rosja, zamiast przedwojennych 60 milionów, dostarczyły zaledwie... 5 milionów, podczas gdy udział krajów zamorskich wzrósł z 70 mln. do 162 mln. centnarów. Innymi słowy: zboże zamorskie zalało rynki europejskie.

I w tym właśnie widzi Delaisi źródło obecnego kryzysu, w tem, że bilans obrotów handlowych między Europą A i Europą B uległ spaceniu. Bo zważywszy: przed wojną Europa (A) przemysłowa kupowała od Europy (B) rolniczej zboża rocznie za 75 mln. dolarów. Nadto zakupowała w krajach zamorskich zboża za 90 milionów dolarów. Lecz te wysokie kapitały pozostały, w gruncie rzeczy, w Europie A, gdyż podówczas przed wojną uprzemysłowienie krajów zamorskich i Europy B. było nikłe. Natomiast po wojnie:

1) Europa B. otrzymuje od Europy A. za swoje zboże, nie 70, lecz 3 i pół miliona dolarów, przez co zwięża się jej siła nabywcza, co znów odbija się na zakresie wytwórczości Europy przemysłowej.

2) Z płaconych krajów zamorskich za zboże 200 milionów dolarów stosunkowo niewiele pozostaje w Europie, bo w czasie wojny i w latach powojennych industrializacja zrobiła wielkie postępy w krajach pozaeuropejskich i nie potrzebują one, jak dawniej, zapotrzebowania przemysłowego pokrywać importem z naszego kontynentu.

Tak więc źródło kryzysu przemysłowego tkwi przedewszystkiem w przesunięciu punktu ciężkości na rynkach rolniczych.

Krótkie informacje gospodarcze

— Ministerstwo poczt i telegrafów jest skłonne przystąpić do utworzenia państwowej rady pocztowej, ale dopiero po oszacowaniu majątku przedsiębiorstwa poczt i telegrafów oraz wydaniu ordynacji pocztowej.

— Projekt rozporządzenia o czasie pracy szoferów i woźniców, jest obecnie przedmiotem opinjowania ze strony zainteresowanych ministerstw i stanie się niebawem ustawą.

— Eksport winogron węgierskich w roku ub. wyniósł 267 wagonów. W roku bież. eksport winogron wzrósł poważnie do 475 wagonów. Głównym odbiorcą są Niemcy.

— Urząd skarbowy angielski zwolnił niektóre chemikalia od cel wwozowych, ustalonych jako cła ochrony podstawowej gałęzi przemysłu. Zwolnienie to obowiązuje tylko do końca 1931 r.

— Przedstawiciele producentów cukru z Kuby odbędą narady z producentami holendersko-jawajskimi. Tematem narad będzie międzynarodowa sytuacja na rynku cukru.

Konjunktury

Ziemiopłody

Ceny naszych głównych zbóż kształtowały się w ub. tygodniu następująco:

	18. 10	14. 10	15. 10	16. 10	17. 10	18. 10
Pszonica						
Warszawa	9,00	29,00	—	29,00	28,50	—
Poznań	27,50	—	27,25	—	26,25	26,25
Lwów	24,75	—	—	—	24,75	—
Lublin	—	25,00	—	—	—	—
Zyto						
Warszawa	19,00	19,50	—	19,50	19,25	—
Poznań	18,25	—	18,25	—	18,25	18,25
Lwów	18,25	—	—	18,50	18,50	—
Lublin	—	17,50	—	—	—	—
Jęczmień						
Warszawa	21,00	21,00	—	21,00	21,00	—
Poznań	21,50	—	21,50	—	21,50	21,50
Lwów	19,00	—	—	—	19,00	—
Lublin	—	19,00	—	—	—	—
Owies						
Warszawa	22,50	22,50	—	22,50	22,50	—
Poznań	19,00	—	19,00	—	19,00	19,00
Lwów	19,00	—	—	—	19,00	—
Lublin	—	18,00	—	—	—	—

Nadprodukcja poszczególnych gatunków zbóż ujawnia się najwyraźniej w notowaniach giełdowych. W świetle cyfr okazuje się s. u. s. że powiędzia, że nietylko niedostatek pewnego artykułu stanowi niepożądaną zjawiskiem gospodarcze, ale że również nadmiar produktu może się stać szkodliwym, przyczyniając się nawet często do ruiny jego producentów. Taki stan rzeczy panuje na rynku zbożowym. Zaostrożenie sytuacji wprowadziły Sowiety, które z pominięciem wszelkich zasad kalkulacji kupieckiej prowadziły dumpingowy wywóz jęczmienia, pszenicy i kukurydzy.

Szczególnie drażliwie przedstawia się obecnie sytuacja na rynku europejskim, który w pierwszym rzędzie jest terenem akcji eksportowej Sowieców. W Ameryce do częściowej stabilizacji cen, a nawet do nieznacznej zwężki, przyczynia się okoliczność, którą ujawniono przy dokładnych zestawieniach statystycznych, że z powodu nieurodzaju owsa, jęczmienia i kukurydzy, będzie można częściowo zapasy żyta i pszenicy zużytkować dla celów państwowych.

Na rynku niemieckim ceny wobec bardzo znacznej podaży są w dalszym ciągu słabe. Utrzymały się one na dotychczasowym poziomie, jedynie dzięki okoliczności, że podniesiono procent przemianu zbóż krajowych do normy 80. Podwyższenie stawek celnych przywozowych zahamowało ponadto import pszenicy i mąki.

Pod koniec ub. tygodnia sprawozdawczego, giełdy krajowe reagowały na wiadomości z rynków zagranicznych nową zniżką cen, która przedewszystkiem dotknęła pszenicy. Zniżka ujawniła się na giełdzie warszawskiej i poznańskiej, na pierwszej pszenica potaniała o 50 groszy, w Poznaniu nawet o jednego złotego.

Na uwagę zasługuje opinia min. rolnictwa, p. Janty-Polczyńskiego, który ostatnio udzielił prasie włoskiej wywiadu, w którym stwierdza, że nieurodzaj zbóż jarych, owsa, jęczmienia i kukurydzy jest tak poważny, że niepodobna, by nie oddziaływało to na kształtowanie się cen podstawowych innych zbóż, przedewszystkiem żyta. Według opinii p. ministra, ceny na żyto powinny się po nowym roku poważnie podnieść. Obecna niska cena jest wywołana nietylko zdrową ewolucją rynku, co nerwowym rzucaniem zboża na rynek. Zwykły ruch cen na wiosnę pouczy nerwowców, jak błędnie postąpili.

Masło

Sytuacja na rynkach odbiorczych uległa w ub. tygodniu lekkiej poprawie. Zdecydowana zmiana tendencji na lepsze nastąpiła na rynku niemieckim, gdzie w czasie od 14. do 18. 10. notowania podniosły się dwukrotnie tak, że dnia 18. 10. notowano l. gat. w Berlinie 137 Rm., II. gat. 125 Rm. Podwyższenie notowań spowodowane zostało przedewszystkiem zmniejszeniem się dostaw masła niemieckiego. Zmiana tendencji na rynku angielskim była mniej zaakceptowana z powodu silnej podaży masła holenderskiego i znacznych zapasów w chłodniach londyńskich.

Tendencja na rynku belgijskim nieco osłabła, lecz mimo to rynek ten przedstawia dla polskiej produkcji duże możliwości zbytu ze względu na to, że konsumuje duże ilości masła tańszego. Dotychczas zapotrzebowanie swe pokrywali importem belgijski masłem lotewskim, lecz od kilku miesięcy cieszy się również masło polskie dobrem zbytem dzięki przystępniejszemu cenom niż masło lotewskie.

W kraju tendencja utrzymana z odcieniem lekko zwyżkowym. Koła zainteresowane, mając na uwadze zmniejszanie się produkcji, przewidują zwyżkę cen.

Jaja

Po okresie silnej tendencji zwyżkowej nastąpiła w ostatnich dwóch tygodniach stabilizacja cen. Na rynkach pojawiły się

większe partie jaj chłodzonych i konserwowanych, oferowanych po cenach znacznie niższych. Na rynku niemieckim towar polski jest nadal cenniejszy niż niemiecki, osiąga cenę 11 1/2 do 12 fen za sztukę. Również na rynkach francuskim i praskim jaja polskie są poszukiwane przy dobrych cenach.

Na rynku wewnętrznym zbył średni. Tendencja utrzymana. Cena za towar eksportowo przerobiony na ogół utrzymana i wynosi 250—260 zł. za 1 skrzynię loco skład.

Cukier

Zarówno dla cukru trzcinowego, jak i buraczanego, tendencja nieco się wzmocniła. Poziom cen pozostaje jednak wciąż bardzo niski. Światowe zapasy zwiększają się z każdym dniem. Niebawem niski poziom cen wytworzył sytuację do tego stopnia naprężoną, że najdrobniejsza pogłoska o wydarzeniach, mówiących na korzyść cukru, oddziaływała na rynki pobudziłać powodując krótkotrwałą zwyżkę, jak to miało miejsce na początku bież. tygodnia.

W prywatnych rozmowach omawia się możliwość zwłania światowej konferencji sanacyjnej, która uregulowałaby sporne zagadnienia, utrudniające dotąd podniesienie rentowności przemysłu cukrowego.

Bydło i mięso

Notowania bydła rogatego były w ub. tygodniu niejednolite, na ogół jednak przeważała tendencja zniżkowa przy wzrastającej podaży. Popyt na cielęta bardzo dobry przy silnie zwyżkujących notowaniach. Na rynku trzodły chlewnej ceny w dalszym ciągu spadają przy wzmagać się podaży. W ciągu ostatnich czterech tygodni notowania na trzodę chlewną obniżyły się o ca. 30 zł na 100 kg.

Na londyńskim rynku bekonoń sytuacja polepszyła się nieco w ub. tygodniu. Popyt na bekony polski i bałtycki był lepszy, wskutek czego notowania podniosły się 2—3 sh za 1 cwt.

Manufaktura

Kryzys bawełny, a raczej jej ceny, doszedł do punktu kulminacyjnego. Wbrew wszelkim przewidywaniom, tendencja zniżkowa przybiera na sile. Już na początku bież. kampanii okazało się, że cena przędzy bawełnianej nie da się długo utrzymać. Istotnie w ciągu następnego dnia nastąpiło potaniecie o 2 cts. na 1 b tak, że obecnie notuje się bawełnę 10,25 cts za 1 b. Przędza bawełniana jest obok surowego jedwabiu najtańszym artykułem włókienniczym; wskaźnik tych towarów znajduje się o 23 punkty poniżej wskaźnika przeciętnego z r. 1913.

Na łódzkim rynku przędzy nie notowano w ciągu ostatnich dni żadnych większych zmian. Niezawodnie i święta żydowskie wpłynęły na zmniejszenie zapotrzebowania. Na rynku gotowych tkanin bawełnianych z tej samej przyczyny nie było większych transakcji. Artykuły wybitnie zimowe znajdują mało nabywców. Ceny towarów bawełnianych nie uległy zmianom, mimo, że przędza potaniała. Przemysłowcy tłumaczą to tem, że towary leżą u nich oddawna na składzie i zostały jeszcze wyprodukowane z droższej przędzy.

Papier

Przemysł papierniczy pracuje w stosunkowo dość pomyślnych warunkach, aczkolwiek rozmach prac hamują trudności kredytowe i szczupłość kapitałów obrotowych. Produkcja fabryk papierniczych przeszła przez silny proces racjonalizacyjny, wskutek czego zwiększyła się o 7 do 10 proc. Zmniejszenie się pojemności rynku wewnętrznego powetowano znacznym zwiększeniem eksportu na rynki Niemiec, Jugosławii, Szwecji i Czechosłowacji. Brak porozumień między producentami stworzył silną konkurencję, skutkiem której ceny uległy redukcji. Na rynku krajowym papier potaniał o 8 do 9 proc.

Ważną pozycję w wywozie przemysłu papierniczego stanowi celuloza. Półfabrykat ten cieszy się wielkim popytem zagranicą, male jest natomiast zapotrzebowanie wewnętrzne. W pierwszym półroczu r. b. eksport celulozy wzrósł ilościowo zgorą trzykrotnie, wartościowo pięciokrotnie w porównaniu z analogicznym okresem roku ub.

Przemysł garbarski

Po licznych oznakach ożywienia można sądzić, że konjunktura w przemyśle garbarskim zapowiada się obecnie niewątpliwie lepiej, aniżeli w r. 1929 i w pierwszej połowie 1930. Poprawiła się również wypłacalność klientów. Ujemną cechą, która zasługuje na napiętnowanie, jest niezwyczajnie ostra forma konkurencji. Dotychczasowe próby stworzenia konwencji nie dały pozytywnych rezultatów.

Przywóz obuwia zagranicznego, które ostatnio w większych ilościach ukazało się na naszym rynku, uważać należy za objaw przejściowy. Wprawdzie początkowo odbiło się to na garbarzach przez zmniejszenie zapotrzebowania na skórę. Z uwagi jednak na niski gatunek jakościowy towaru zagranicznego i wybredność naszego konsumenta, próby konkurencji zagranicznej skończyły się niezwadnie fiaskiem. Dlatego przemysł garbarski nie obawia się zbytnio inwazji towaru obcego.

KRONIKA GOSPODARCZA Z KRAJU

(k) **Konferencja Izb Rzemieślniczych Rzeczypospolitej Polskiej.** W dniu 18 bm. w warszawskiej Izbie rzemieślniczej odbyły się obrady IV-ej konferencji izb rzemieślniczych Rzeczypospolitej Polskiej. Na konferencji zatwierdzono protokół z poprzedniej międzyizbowej konferencji, która się odbyła w Łodzi, zatwierdzono sprawozdanie Międzynarodowego Kongresu Rzemieślniczego w Rzymie, ustalono sprawę budżetów izb rzemieślniczych oraz omówiono referaty, które mają być wygłoszone na konferencji rzemieślniczej, zwoływanej z inicjatywy ministerstwa przemysłu i handlu. M. in. referatami poruszone zostały sprawy, związane z rolą rzemiosła w polityce gospodarczej Polski, konkurencja warsztatów rządowych i samorządowych oraz sprawa dostaw, zagadnienia kształcenia zawodowego rzemiosła, obciążenia na rzecz państwa i samorządu terytorjalnego, stosunek rzemiosła do ubezpieczeń społecznych, zagadnienia polityki kredytowej oraz zagadnienia roli samorządu rzemieślniczego wobec rzemiosła i państwa. W końcu dyskutowana była sprawa utworzenia Związku Izb Rzemieślniczych, analogicznie do istniejącego już Związku Izb Przemysłowo-Handlowych.

(k) **Kartelizacja w przemyśle elektrotechnicznym.** Istniejące w Polsce cztery kablownie zawarły niedawno porozumienie celem uregulowania rynku zbytu. Rezultatem tego porozumienia nie jest pełny syndykat, lecz biuro rozdzielcze zamówień, oparte na zasadniczo równym przydziale zamówień dla każdego przedsiębiorstwa (aczkolwiek poprzednie rezultaty pracy poszczególnych fabryk dalekie były od równości). Biuro to działa sprężysto, nie cofając się przed stosowaniem sankcji w postaci bardzo znacznych kar konwencjonalnych. Obecnie niektóre kablownie wspólnie z innymi przedsiębiorstwami zamierzały utworzyć syndykat fabryk przewodników elektrycznych. Pertraktacje są w pełnym toku.

(k) **O zorganizowanie wywozu ziemniaków zagranicę.** Pomorze ma wielką ilość ziemniaków na eksport, które dotąd z braku zorganizowanego kupiectwa, w małej tylko ilości były lokowane na rynkach zagranicznych. By oolozyc kres tej bolączce, Pomorska Izba Rolnicza zwołała konferencję w sprawie organizacji eksportu ziemniaków. W zebraniu wzięli udział przedstawiciele kupiectwa, zajmującego się eksportem ziemniaków, delegat Państwa, Instytutu Eksportowego, przedstawiciele Izby przem. - handlowych z Grudziądza i Bydgoszczy oraz Wielkopolskiej Izby Rolniczej i Pom. Związku Ziemiann, nadto przedstawiciele producentów. Referat: „O potrzebie zorganizowania eksportu ziemniaka z Pomorza” wygłosił naczelnik wydziału ekonomicznego Izby p. Głębowicz. Po rzeczowej dyskusji wszyscy zebrani wyrazili jednomyślny pogląd co do konieczności uporządkowania eksportu ziemniaków i powzięli uchwałę o powołaniu komisji, której zadaniem będzie przygotowanie podstaw prawnych do założenia zrzeszenia wszystkich kupców ziemniakami w województwach zachodnich. W skład Komisji wejdą: przedstawiciele Pom. Izby Rolniczej, Izby przem. - handlowej w Grudziądzu i w Bydgoszczy, poatem przedstawiciele kupiectwa w osobach pp. Kowalskiego z Grudziądza, Steina z Torunia i przedstawiciele spółdzielni ziemniaczanych, jako zrzeszenie producentów.

(k) **Z Polskiego Muzeum Przemysłu.** Prace organizacyjne w Muzeum Przemysłu dobiegają końca. Niemal wszystkie ekspozycje, ofiarowane przez zakłady przemysłowe, wystawiające na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w r. ub. zostały zgromadzone, uporządkowane i skatalogowane. Przynajmniej uroczystość otwarcia odbędzie się około 20 b. m.

Z ZAGRANICY

(z) **Zbiory w Estonii.** Według opublikowanych ostatnio danych biura statystycznego tegoroczne zbiory w Estonii wypadły dobrze. Zbiór żyta jest o 37 proc., pszenicy o 29 proc. wyżej, zaocony, niż przeciętny z okresu ostatnich dziesięciu lat. Wydajność żyta wynosi 13q z 1 ha., przyczem powiechnia uprawna wynosiła ca. 150 000 ha., co dało 205 tys t. Ilość ta pokryje w zupełności zapotrzebowanie wewnętrzne. Zbiory pszenicy ozimej dadzą 18 000 t. co jest uważane jako zbiór rekordowy. Odszar uprawny dla pszenicy jarej zmniejszony został o 5 proc. Ogółem zbiory zbóż chlebowych wynoszą 245 000 t. wobec 184 tys. t. w r. ub., oraz 183 000 t. jako przeciętnej za ostatnie 5 lat. Zbiory te są więc o 32 proc. wyższe od zeszlaczonych. Zb. za paszowe oszacowane są łącznie na 350 000 t., co przewyższa o 11 proc. zapotrzebowanie wewnętrzne.

(z) **Sowieckie przedsiębiorstwo naftowe w Afganistanie.** Ogólnie-rosyjski syndykat naftowy złożył rządowi projekt utworzenia organizacji naftowej w Afganistanie. W tym celu ma być utworzona spółka z kapitałem 3 milj. rubli, która zbuduje sieć własnych biur sprzedaży, aby bezpośrednio obsługiwać sprząwców. Zezwolenie rządu afgańskiego jest podobno zupełnie. Przedsiębiorstwo wkrótce ma rozpocząć działalność.

W poznańskim Cechu Krawców

Wywiad z Cechmistrzem Wolnego Cechu Krawieckiego w Poznaniu p. Drabętowiczem.

Poznański Cech Krawiecki należy do najstarszych Cechów miasta. W wydanej w r. 1927 z okazji 500-lecia istnienia cechu książce, w której p. dyr. Zygm. Zaleski kreśli historię cechu, przytacza autor jako najstarszy dokument protokółarz Bractwa krawieckiego z lat 1427 i 29, a więc za rządów Jagielly, w epoce rozkwitu państwowości polskiej.

Księga ta, zachowana w archiwum m. Poznania, zawiera odpisy najstarszych statutów, ważniejsze uchwały cechowe, spisy braci, sprawozdania rachunkowe, zapiski o karach, o wydatkach wojennych, broni bractwa itp. a najstarszy statut o cechu, pisany łaciną, nadany cechowi przez burmistrza Łukasza wspólnie z radą m. Poznania przechodzi różne metamorfozy i koleje i bywa zatwierdzany przez królów Jana Kazimierza, Michała Korybuta, Jana III., Augusta II. i Stanisława Augusta.

Krawiectwo przeżywa obecnie bardzo ciężki kryzys. W porównaniu do roku ub. zapotrzebowanie, mimo pełnego sezonu zmniejszyło się o 50 proc. Pomocnicy krawiecy przeżywają sytuację wprost katastrofalną. 50 proc. z nich pozostaje bez pracy. Nadmierne obciążenia socjalne, wysokie podatki jak obrotowy, patentowy, uniemożliwiają przy braku zamówień, racjonalną gospodarkę. Krawiec jako rzemieślnik, skazanym jest na życie z dnia na dzień, karmienie się z bezpośrednio zarobionych pieniędzy i zmuszonym do wykluczenia ze swego budżetu jakiegokolwiek oszczędności i inwestycji.

Plagą krawiectwa jest niewiadomo skąd wpojone i nie do wytłumaczenia pewnej części publiczności przesądzenie o zdolności kredytowej krawca. Zamawiający ubranie, piasecz lub inną garderobę, mniemają, że krawiec jest w możności czekać miesiącami a nawet ratami na zapłacenie rachunku, podczas gdy interes krawiecki jest oparty na kredycie krótkim, najwyżej trzymiesięcznym akceptacji wekslowym. To też powodem niewypłacalności były bankructwa fabryk tkackich, a krawiec jest zmuszonym wszystkie swe interesy załatwiać najczęściej w gotówce.

Mimo usilnych starań ze strony cechu, zmierzających ku ochronie prawa wykonywania zawodu tylko przez osoby zawodowo wyszkolone, władze pierwszej instancji tolerują wykonywanie zawodu przez rzemieślników niekwalifikowanych. Magistrat wy-

daje karty rzemieślnicze bez aprobaty Cechu utrudniając w ten sposób mimowoli cechowi akcję nad podniesieniem rzemiosła.

Problem konkurencji zawodowej przez niewykwalifikowanych rzemieślników, o którym mówi art. 145 ust. Przemysłowej pozostawia jeszcze bardzo wiele do życzenia. Cech krawiecki z utęsknieniem nie może się doczekać załatwienia tej sprawy.

Krajowa produkcja surowców krawieckich, która w niedługim czasie osiągnęła wysoki poziom gatunkowy — zaspokaja w zupełności zapotrzebowania krajowego krawiectwa. Wyjątkiem są tu podszywki na rękawy używane w krawiectwie, które sprowadza się z zagranicy. Krajowy wyrób używany w tym celu, nie wytrzymuje jeszcze konkurencji zagranicznej. Jakość standartu angielskich materyj, posiadająca swą klientelę — zarówno doskonałością gatunku jak i tradycyjnym zaprowadzeniem na rynku krajowym, prawie w całości wypełnia kontyngens sprowadzanego towaru z zagranicy.

W wrześniu b. r. cechy męski i damski, zorganizowały wspólnymi siłami spółdzielnię jako spółkę z ogr. odpowiedzialnością, pod nazwą „Krawiectwo Poznańskie”, która ma swą siedzibę przy ul. Wrocławskiej 14. Spółdzielnia zaopatruje rzemieślników na dogodnych warunkach w podszywki oraz materyjały. Istnieje projekt, by spółdzielnia, która rozwija się pomyślnie, z czasem i rozszerzyć.

Na konkurencję ze strony rzemieślników Niemców Cech krawiecki w Poznaniu nie skarży się. Stosunek ich do liczby rzemieślników Polaków utrzymuje się na dawnym i stałym poziomie. Natomiast liczba Żydów, trudniących się krawiectwem w Poznaniu zwiększyła się. Nie są to duże warsztaty, jednak należy zaznaczyć, że Poznań, który jeszcze niedawno temu miał jednego Żyda krawca, dziś posiada ich już kilku. (ch)

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: In. z prośbą o błogosławieństwo dla Rom. K. 10 zł. — Stanisława Kaszyńska z podziękowaniem za otrzymane łaski 5 zł. — St. Szatkowska 5 zł. — A. B. 100 zł. — Pensjonat średni S. S. Urszulanek w Poznaniu (zamiast kwiatów na imieniny Matki Irenej) 50 zł. — Urzędniczy 60 zł. — Stefan Małiński II rata z prośbą o zdrowie dla żony 10 zł. — Bolesław Ginter 5 zł. — Florian Sierszalski 10 zł. — P. Ciszak z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o dalsze, 5 zł. — Srokowa 5 zł. — N. P. z prośbą o zdrowie 5 zł. — N. N., Marjan-ki, 6 zł. — Józef Maciejewski z podziękowaniem za otrzymane łaski 10 zł. — J. K.

6 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 2 597,15 zł.

Na L. O. P. P.: B. M. Szołowsky 25 zł. Na kaplicę S. S. Karmelitanek: W. M. 5 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 95,12 zł.

Na wybudowanie łodzi podwodnej p. a. „Odpowiedź Treviranusowi”: B. M. Szołowsky 25 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 515,57 zł.

SKRZYŃKA DO LISTÓW

— F. F. Krotoszya. Koszta samego wpisu wyniosą 46,30 (aK)

— W. Ch. Gn. Urzędu takiego niema. O ile chodzi o stwierdzenie, to w braku dokumentów w starych księgach kościelnych przy adnotacjach zgonów, chrztów, ślubów znajdują się adnotacje w rodzaju nobilis natu, bene natus i t. p. Dziś mogłoby to być pełnym dowodem. (aK)

— Stały abonent F. Pyta Pan się nas o sprawę, nad którą od długiego już czasu głowią się najteżsi prawnicy polscy. Jesteśmy zdania, że, jakkolwiek jest to może niesprawiedliwością, to w braku odrębnej ustawy rewindykacja taka na terenie b. dz. pruskiej jest niemożliwa. W przeciwnieństwie do b. dz. rosyjskiej. (aK)

— W. W., Leszno. Nie znamy adresu. (K)

— Stały abonent S. J. Zbyt szczupłe informacje o rodzaju zajęcia. Sądząc jed-

nak z danych, nie był Pan pracownikiem umysłowym, wobec czego wypowiedzenie wydaje się nam prawidłowe. (aK)

— N. T. Przedewszystkiem winien Pan stwierdzić, kiedy upływał czasokres do wniesienia uzasadnienia, i czy adwokat miał dosyć czasu na to, a więc, czy dostał od Pana akta na czas. Dalej, czy udzielił mu Pan dostatecznych informacji? Jeżeli tak, to może Pan wnieść skargę odszkodowawczą przeciw adwokatowi. (aK)

— K. 54. P. Służba w gazowni berlińskiej nie wchodzi w rachubę, gdyż jest to instytucja komunalna o charakterze przedsiębiorstwa. (aK)

— L. T. Gniezno. Zależy to w pierwszym rzędzie od statutu. W zasadzie prawo to ma. (aK)

— S. w K. Nie wiemy, na jakiej podstawie zainteresowana otrzymuje emeryturę. Przypuszczamy jednak, że nie należy się. (aK)

— W. S. O jakim to finansowaniu budowy domów Pan mówi? Oprocentowanie 4 proc. jest dla biorącego pożyczkę oczywiście bardzo korzystne, o ile niema przytem jakich uciążliwych warunków. (K)

— P. M. Luborski. Dalszy urlop nie przysługuje Panu. (K)

— Podatnik. Urząd Skarbowy postąpił w myśl art. 26 ustawy o państw. podatku dochodowym. Należy wnieść reklamację. (K)

Ofiary na Pomnik Najw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu

do kasy komitetu wpłacono do dnia 17. 10. 1930.

105	J. Skudelska przez Bank Miasta Poznań	10.—	M. Grzemia Poznań	5.—	R. Dybowska — Gołańcz, z prośbą o zdrowie siostry Pól.	15.—
	Lipnicka przez Bank Miasta Poznań	10.—	St. Ławrynowicz Poznań	10.—	Cz. Schulz, Oborniki	3.—
	J. Sychalski przez Bank Miasta Poznań	5.—	A. Switalski Poznań	5.—	J. Musiakiewicz, Strzelno	1.—
	Z. Sitek, Poznań	5.—	Dymalski Ostrow	5.—	Wł. Modrakowski, Strzelno	5.—
	A. Piasecki, Nieszawa II rata	10.—	R. Zaleski Krotoszyn	5.—	M. Barral, Strzałkowo	15.—
	A. Kołasiński, Długa Gołina	10.—	X. Mikolajczyk Krotoszyn	10.—	T. Ciesielski, Września	5.—
	St. Wiatrowna Zbąszyń	20.—	W. Przeniczny Grudziądz	5.—	A. Krzyżanowska, Połajewo	3.—
	E. Tundak	5.—	J. Witkowska Poznań	10.—	SS. Miłosiędzia, Wolsztyn	20.—
	Z. Parafii Bozego Ciała wedł spisu:		R. Pzołowski Poznań	25.—	Stow. Pań Miłos., Wolsztyn	10.—
	W. Stachowska	3.—	A. Sosnowski Poznań	2.—	J. Kadziński, Wolsztyn	5.—
	N. N.	3.—	St. Hubert Poznań	10.—	G. Matysiak, Wolsztyn	5.—
	F. Kasejowa	20.—	Br. Pądro Poznań	5.—	X. J. Krych, Ostrzeszów	5.—
	N. N.	10.—	Fr. Dyerber Poznań	3.—	Fr. Szadzińska, Ostrzeszów	10.—
	Razem zł	36.—	M. Stokwiak Poznań	5.—	Fr. Laube, Kórnik	20.—
			E. Michałkowie, Zabikowo	5.—	F. Szczepeński, Inowrocław	10.—
			A. Mistrzak, Poznań	10.—	P. Dolatkowska, Gniezno, z podziękowaniem za odebrane łaski, z prośbą o dalsze	10.—
			Iza Chrostowska, Poznań	25.—	W. Bembista, Sadki	10.—
			N. N., Poznań	5.—	Mjr. J. Stadnicka, Kraków	2.—
			Fr. Pas, Poznań	10.—	St. Kandulski, Dopiewo	10.—
			Br. Zawieja, Luboń	2.—	Szafranek, Września	2.—
			A. Jasiek, Poznań	10.—	St. i Z. Zylorowie, Chojnice	10.—
			H. Olejniczakówna, Poznań	15.—	W. Tomczak, Gniezno	10.—
			K. Tomczakowa, Poznań	2.—	F. Lexandrowicz, Poznań	5.—
			Dr. Walnak, Poznań	10.—	St. Pławieńska, Poznań	50.—
			Rodzina Magdziarskich, Poznań	25.—	X. Zoch, Poznań	10.—
			Br. Obst, Poznań	5.—	J. Zieliński, Poznań	3.—
			Inż. Z. Kittel, Znin	20.—	E. Lubieniecka, Poznań	1,50
			Wł. Otto, Opalenica	5.—	J. Blankenstein, Poznań	5.—
			Kol. Polsk. Loterji Klas., Poznań	5.—	Z. Snowadzki, Poznań	15.—
			B. Wierzbński, Poznań	10.—	A. Pokorzyska, Poznań	5.—
			Tomasz, Poznań	5.—	K. Urbanowicz, Poznań	10.—
			M. Mazurkiewicz, Poznań	2.—	Inż. Cz. Nawarski, Zabikowo	1.—
			H. Leciejewska, Poznań	3.—	X. K. Zwaka, Zabikowo	10.—
			P. Gruszkowa — Poznań, z podziękowaniem za odebrane łaski, z prośbą o zdrowie męża	5.—	A. Werwicki, Poznań	10.—
			W. Koppel, Poznań	5.—	W. Prurzyński, Poznań	5.—
			Lisiewicz i S-ka, Poznań	50.—	L. J., Poznań	1.—
			Wł. Szadkowska, Poznań	5.—	K. Kowalewski, Poznań	5.—
			R. Fierkówna, Grodzisk	4.—	B. Poturalski, Poznań	5.—
			J. Norek, Granowo	2.—	A. Jasieniecki, Poznań	10.—
			St. Portalski, Gostyń	10.—	J. Pazowski, Gniezno	10.—
			J. Wilińska, Gostyń	10.—	St. Czerniak i Rodz., Gniezno	14.—
					J. Pankowski, Gniezno	10.—
					Cz. Radziejewski, Gniezno	5.—

Konto P. K. O. 207 470. — Sekretarjat Al. Marcinkowskiego 21.

Dnia 20 b. m. 1930 r., o godzinie 9 wieczór zmarł, opatrzony św. Sakramentami, ś. p.

Józef Klemczak

burmistrz miasta Krotoszyna

W Zmarłym, który na czele miasta stał od roku 1919, straciliśmy dobrego i nieocenionego przełożonego. Żegnamy Go z prawdziwym żalem a pamięć o Nim przyświecać nam będzie jako wzór prawego obywatela i urzędnika.

Urzednicy Magistratu miasta Krotoszyna.

Krotoszyn, 21 października 1930 r.

dw 4551

Podziękowanie.

W miejsce osobnych podziękowań składamy na tej drodze nasze szczerze „Bóg zapłać” za tyle serca i współczucia, okazanego nam w ciężkim smutku naszym oraz za ostatnią przysługę, oddaną mojemu najukochańszemu synowi, naszemu najdroższemu bratu, szwagrowi, stryjowi i wujowi, ś. p.

Janowi Remleinowi

W szczególności dziękujemy Przewielebnemu Duchowieństwu, a zwłaszcza Ks. Rady Kanonikowi Jesiekowi i Oo. Zmartwychwstańcom, W-bnym Siostram Miłosierdzia, Gronu bliższych przyjaciół, Delegacji Związku Fabrykantów, K. S. „Warta”, personelowi biurowemu i technicznemu f-y „Drutownia — Poznań” oraz wszystkim tym, którzy współczuciem swem szczerem i pocieszeniem nas w głębokim naszym smutku przyczynili się do ulżenia nam w zniesieniu tak boleśnie odczutego ciosu.

Katarzyna Remleinowa
Romanstwo Matuszewscy
Bolesławstwo Remleinowie
Stanisławstwo Remleinowie
Siostra Kazimiera Remlein

Pw 5 971/2-43,42/43

W niedzielę, 19 października 1930 r., o godzinie 4,30 rano zmarł, po krótkich lecz ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój kochany mąż, nasz drogi ojciec, teść i dziadek, ś. p.

Jan Nepomucen Bekerowicz

przeżywszy lat 70. Pogrzeb odbędzie się w czwartek, 23 b. m. o godzinie 4 po południu z domu żałoby, o czem zawiadamiają

zw 26170

w smutku pograżeni

Poznań, Składowa 11.

żona, syn, synowa i wnuki.

Dnia 19. b. m. zmarł długoletni członek naszego Bractwa, ś. p.

Jan Bekerowicz

Pogrzeb odbędzie się w czwartek, dnia 23 października 1930 r. o godzinie 4 po południu, z domu żałoby przy ul. Składowej 11, na cmentarz św. Marcjńskiego przy ulicy Bukowskiej.

Szan. Członków prosimy o liczny udział w pogrzebie, zaś członków Straży Honorowej wzywamy obowiązkowo do stawienia się w mundurach bez broni. Cześć Jego Pamięci!

Zarząd Bractwa Kurkowego w Poznaniu, zał. 1253 r.

Prace techn. dentystyczne

przyjmuje w dom długoletni samodzielny dentysta. Zgłoszenia do Kurjera pod zw 26 118

W poniedziałek, dnia 20 października 1930 r. zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., po bardzo ciężkich, cierpliwie znoszonych cierpieniach, nasz najdroższy brat, szwagier, wuj, stryj i kuzyn, ś. p.

Władysław Niedbalski

długoletni obywatel i kupiec miasta Poznania,
były właściciel sklepu delikatesów przy ul. Fr. Ratajczaka

przeżywszy lat 63. Ekspozycja zwłok odbędzie się w czwartek, dnia 23 października o godzinie 3, z zakładu św. Józefa na nowy cmentarz św. Marcina. Nabożeństwo żałobne odbędzie się nazajutrz o godzinie 8, w kościele św. Marcina.

W ciężkim smutku pogrążona
rodzina.

Poznań, Fr. Ratajczaka 9.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

zw 26175

W poniedziałek, dnia 20 października 1930 r., o godzinie 9 wiecz., zasnął w Panu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój najdroższy najtroskliwszy mąż, nasz ukochany ojczulek, brat, wuj i dziadunio, ś. p.

Józef Klemczak

L. burmistrz miasta Krotoszyna

przeżywszy lat 54. Pogrzeb odbędzie się w czwartek, dnia 23 października, o godz. 10 przed poł.

W nieutulonym smutku pogrążeni
żona z dziećmi i rodziną.

Krotoszyn, Poznań, Leszno.

dw 1865

W drugą rocznicę śmierci, ś. p.

Władysława Kusińskiego

porucznika 3 pułku lotniczego

odbędzie się

msza święta

w piątek, 24 października o godz. 9 rano, w kościele Garnizonowym.

zw 26163

Dnia 20 b. m. 1930 r., o godzinie 21 zakończył żywot doczesny, opatrzony św. Sakramentami, ś. p.

Józef Klemczak

burmistrz miasta Krotoszyna

w 54 roku życia. Ś. p. burmistrz Klemczak stał na czele Zarządu miasta od chwili wyzwolenia ziem zachodnich z pod władzy zaborczej, przyczem położył dla dobra miasta niespożyte zasługi. Ś. p. Zmarły poświęcił się służbie dla miasta gorliwie i z całą duszą, to też pamięć o Nim nigdy nie wygaśnie. Pogrzeb odbędzie się w czwartek o godzinie 10 przed południem z Ratusza.

Magistrat, Gąsiorkiewicz.

Rada Miejska, W. Sujak.

Krotoszyn, dnia 21. 10. 1930.

Osobnych uwiadomień nie wysyła się.

zw 4552

Żałobne Kapelusze

stale na składzie

T. Ludwiig

Poznań, Szkolna 9.

Pw 4907-23, 106

Urzędnika podwórzowego

(pisarza) żonatego dobre-
go hodowcę poszukuje
od 1 listopada. **Majątek
Gorzyczki poczta Czempin.** Zgłoszenia z odpisami świadectw kierować
do zarządu majątności.

zw 26160

W poniedziałek, 20 października 1930 r., o godzinie 13.30, zasnęła w Bogu, po krótkich lecz ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja najdroższa córka, nasza ukochana siostra, ciocia i szwagierka, ś. p.

Marja Kozłowiczówna

przeżywszy lat 34. Nabożeństwo żałobne odbędzie się w czwartek, 23 b. m., o godz. 10 w kościele w Kostrzynie, poczem pogrzeb na cmentarz parafjalny.

W nieutulonym żalu i ciężkim smutku pogrążeni
matka i rodzina.

Kostrzyn, 21. X. 1930.

dw 1866

Zakład pogrzebowy „Bracia Nowak”. Poznań.

Wróciłem

Dr. Bochyński

specjalista chorób skóry i dróg moczowych

Poznań, pl. Wolności 18

Telefon 31-32

dw 1567

Wróciłem

Dr. Wład. Magowski

specjalista w chorobach ocznych

ul. Działyńskich 9. telefon 15-76

11 — 1, 4,30 — 6 z wyjątkiem soboty.

Przeszło
30.000.000
wiecznych piór na całym świecie straciło racje bytu!

Nowy Naclskacz Montblanc

oddycha!

Każdy człowiek posiada osobno biegnące przewody oddechowe i pokarmowe, podobnie jak i zwierzęta. Każdy człowiek posiada osobno biegnące rurki doprowadzające powietrze i atrament. Dzięki temu nie ma kleksów, plam i pióro pisze natychmiast po dotknięciu papieru.

Montblanc - Meisterstück 4810 z bezterminową kartą gwarancyjną.

Jeżeli się obdarowuje młodego przyjaciela lub znajomego należy wybrać Montblanc!

typ pióra wiecznego na rok 1931

gdyż świadczy to o nowoczesnym sposobie myślenia i znajomości najnowszych zdobyczy techniki.

Wszyscy są zachwyceni jego zaletami! Jedno naciśnięcie i już napelniony. Cztery patenty światowe zgłoszone.

Zł. 48.50 60.- 76.- 97.-

MONTBLANC

W powyższym ogłoszeniu jest ..... błędów ortograficznych.

Nazwisko: .....
Adres: .....
Proszę zachować ten kupon wraz z wynikami następnego ogłoszenia (Nr. 2-9) otrzymać bezpłatnie w każdym lepszym składzie przyborów piśmiennych.

Warunki można w którym znajduje się niniejsze ogłoszenie.

Poważni

energiczni emerycy

w miastach i miasteczkach otrzymają sprzedaż bardzo pokupnego, sezonowego artykułu, Konieczna jest mała gotówka. Zgłoszenia: Bydgoszcz, skrzynka pocztowa 54. zw 26133

Wymowni sprzedawcy

do odwiedzania klientów prywatnej

w mieście i na wsi na prowizję poszukiwani. Artykuł światowy, potrzebny w każdym domu i bardzo pokupny. Zarobek dzienny zł. 25.— i więcej. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zw 26 158

Instytucja bankowa w Poznaniu przyjmie zaraz rutynowaną

korespondentkę-stenotypistkę

Reflektuje się tylko na silną pierwszorzędną z dłuższą praktyką, znającą język niemiecki w słowie i piśmie, oraz stenografię polską i niemiecką. Zgłoszenia z życiorysem, odpisami świadectw i podaniem referencji do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod nw 4540

A. PIASECKI S. A. - KRAKÓW

FABRYKA CZEKOLADY

SKLEPY WŁASNE:

Kraków, Rynek główny, Linja A-B i C-D.
Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7.

SKLEPY WŁASNE:

Kraków, Rynek główny, Linja A-B i C-D.
Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7.

Poleca: w wielkim wyborze bezkonkurencyjne gatunki czekolady śmietankowej, mlecznej, deserowej, jakoteż czekoladki, karmelki i cukry.

Nie szumną reklamą, podarkami w postaci losów szczęścia, bonami i t. p. też jakościowo znakomitemi wyrobami sporządzonemi z gwarancyjnie czystych surowców, zdobywać chcemy uznanie jak najszerzych sfer, licząc jednocześnie najprzystępniejsze ceny.

Skład hurtowny i przedstawicielstwo: EDM. LANGNER i S-ka, POZNAŃ, WOZNA 14.

Pw 5643-70,241

KALAMAJSKI mocno obniżył ceny!

TANIE TRYKOTAŻE:

- Koszulki damskie igliczkowe, białe . . . 2⁴⁵
- Pantalony na gumie, kolorowe, trwałe . . . 3³⁵
- Kombinacje damskie trykotowe, kolorowe . . . 5⁹⁰
- Pantalony jedwabne podszewkowane . . . 6⁷⁰
- Kaftany damskie zimowe, trykotowe . . . 5⁹⁵
- Kaftany męskie zimowe, trykotowe . . . 6³⁰
- Koszule damskie zimowe, trykotowe . . . 8⁸⁰
- Koszule męskie zimowe, trykotowe . . . 8⁵⁰
- Kalesony męskie zimowe, trykotowe . . . 6⁷⁰
- Trykoty szwajcarsk., Bellisana“ zniżone do 25%⁰

Pw 5955/59-42,158/4

PRZYKŁAD idzie z GÓRY

Gdyby GRECCY bogowie panowali dziś na OLIMPIE, to z wszystkich najnowszych wynalazków, z pewnością największe zastosowanie miałyby tam RADJO!

Gromowładny ZEUS, piękna VENUS. wojownicy DJANA słuchaliby z zaciekawieniem wieści płynących z ziemi!

Naturalnie, że AMOREK byłby najbardziej zainteresowany, gdyż MA MONOPOL na pośredniczenie w małżeństwach!

NATURALNIE, że nie liczonoby się z kosztem i wspaniałą aparat kupiliby w firmie:

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO TELEFONOW

w Poznaniu przy ul. Piekary 16/17 (Apollo).

Drabiny, tablety, przybory kuchenne, siedzenia do krzeseł, prężniki do firan, drążki do szcotek i szczotki w wielkim wyborze poleca A. KOSZEWSKI Poznań, St. Rynek 61. Hurt. Detal.

Pw 5958-42,188

Chiromantce

składam podziękowanie za spełnioną przepowiednię.

Romana Szymańskiego 8 podwórko, parter lewo, przy placu Świętokrzyskim Tomaszewska.

PIECE

keflowe, iryjskie, kwintowe od zł7,75. Wszystk części do piecy Okucia budowlane Wszelkie zamki i zawiasy gwoździe — warsztaty stolarskie i kowalskie Pasy i tarcze zapędowe Artykuły techniczne, metale lutownicze azbest, klingeryt po niżonych cenach hurt.

Przewodnik św. Marcin 30 Telefon 15-71 Pw 5638 41,182

Dotyczy plagi myszy polnych i szczurów.

W dniu 17. X 1930 r. odebraliśmy od Zarządu Majętności Komorniki, pow. średzki następujące oświadczenie:

Donosimy uprzejmie, iż naboje „Fumid“ wytwarzane przez W. PP. okazały się najskuteczniejszym i najtańszym środkiem do tępienia myszy w polu i szczurów w budynkach gospodarskich.

Nabój użyty pali się ca 25 minut, zupełnie spokojnie bez obawy jakiegokolwiek wybuchu.

Nory aparatem wygazowane wykazały, że wszystkie znajdujące się w nich myszy i szczury albo pozostały na miejscu zatrute albo wydobywszy się na powierzchnię zdychały natychmiast.

Z praktyki przekonaliśmy się, że najkorzystniej jest rozpocząć trucie gazami „Fumid“ w godzinach porannych. Dotychczas zużyliśmy w tym roku 500 naboji i nie żałujemy wydatku, gdyż przekonaliśmy się, iż pieniądze wyłożone się stokrotnie wracają.

Prospekty dotyczące Fumidów, wysyłamy na żądanie odwrotnie.

Fabryka środków do zwalczania szkodników Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 38.

Najwybitniejsi
Artyści
Świata

Czysty
Melodyjny
Dźwięk

PARLOPHON

Tw 422

Do nabycia we wszystkich składach instrumentów muzycznych

Zauważam, że magazyn firmy

Fr. Grześkowiak dawn. Żydowska 1.

Skład garderoby męskiej i chłopięcej mieści się teraz tylko przy ul.

Wrocławskiej 10/11 narożnik Gołębiej.

Raglany ubrania i spodnie w wielkim wyborze po znanych niskich cenach.

BEZPŁATNIE!

Red Szyller-Szkolnik (autor prac naukowych) określa charakter i przeznaczenie bezinteresownie. Napisz imię, nazwisko, adres, adres pocztowy 75 gr. na przesyłkę załączyc. nw 8498

Przebiega osobiste płatne godz. 11-7 wiecz.

Zdolni zastępcy podróżujący

do det. sprzeżają artykuły z bielizny, po zdumiewająco niskiej cenie, poszukiwani. Oferty z referencjami do Kurjera Poznańskiego pod zw 26 168

5 pokojowe mieszkanie

w pobliżu placu Wolności, natychmiast od gospodarza tylko za czynsz do oddania. Zgłosz. Kurjer Poznański pod zw 26 174

Sprzedam kamienicę

w Poznaniu, punkt doskonały, — cena 200 000 zł. Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia Kurjer Pozn. pod zw 26 165

SPRZEDAM

z zwirownie

przy stacji, szosie, 5 i 10 km. od Poznania. Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia Kurjer Poznański pod zw 26 166

Oprawy książek wszelkiego rodzaju Introligatornia Drukarni Toruńskiej T. A. w Torunlu ul. św. Katarzyny 4.

KASJER który pracował długie lata w poważnej instytucji bankowej, szuka zajęcia. — Oferty pod zw 26 164 do ekspedycji Kurjera Poznańskiego.

Poszukuję przedstawiciela

dla zaprowadzenia nowoczesnej przebitkowej księgowości szwajcarskiej. Ofertę do O. R. Pfeiffera, Łódź, Kopernika 57

KROJCZEGO

konfekcyjnego, siłę pierwszorzędną, który z powodzeniem już pracował w większych fabrykach odzieży męskiej, z dobrymi świadectwami poszukuje od 1 grudnia. Zgłoszenia z podaniem wymaganej pensji uprasza

W. KONKIEWICZ,

Mechaniczna Fabryka Odzieży Męskiej Poznań, ul. Wieńska 26. Pw 5959 18,24

KAWĘ HAG

a będziecie się czuli niechybnie lepiej.

pić znaczy: wyeliminować kofeinę i jej wpływ rozdrażniający serce i nerwy. Spróbujcie pić przez 4 tygodnie kawę Hag — pozbawioną kofeiny i całkowicie nieszkodliwą kawę ziarnistą —

„AUTO-PRZEWÓZ“

Wypożyczalnia samochodów ciężarowych
Poznań, ul. Dąbrowskiego 83/85. Tel. 74-52
Wypożycza samochody ciężarowe do wszelkich przewozów. Klm. 55 gr.
zw 26078/2

Technik

z branży budowy konstrukcji żelaznej

władający językiem niemieckim w słowie i piśmie natychmiast poszukiwany. Oferty uprasza się składać z podaniem życiorysu i fachowego wykształcenia do „Par“, Poznań, Al. Marcinkowskiego 11, pod nr. 43, 29. Pw 5 962-43, 31

Napisowe słowo (tłusto) 30 groszy, każde dalsze słowo 20 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-linowy milimetr 60 groszy

Znak oferty (naprzykład: z 18924, n 2735, d 1790 i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

Nagle ogłoszenia

wieczorem po zamknięciu

ekspedycji (godz. 18,30) do wydania tylko porannego przyjmuje portjerna. Wejście bramą św. Marcin 70 — dzwonek nocny przy bramie na prawo. Telefon portjerni nr. 35-25

Portjerna nie jest upoważniona do przyjmowania ogłoszeń do wydania wieczornego.

1 SPRZEDAŻE

Futro elki
męskie, kołnierzyk fokowy okazynie sprzedam. Adres Kurjer zdw 32 542

Restauracja
mieszkaniami. pełna koncesja. cena na podług umowy. Szlaska Leszna. Dworcowa 48. nw 4 543

Sprzedam
2 maszyny do kroju do konfekcji, jedna noż okrągły, druga taśmowa. Ul. Dąbrowskiego 77. zdw 32 631

Okazyjnie!
sypialka, meble, szafki, białe łóżko nowe sprzedam. Wielkie Garbary 8, Czechowska. zdw 32 580

Meble
używane szafy, łóżka żelazne i drewniane, stoły, krzesła, szafki, kupuje i płaci dobre ceny. Poznański Dom Komisowy, Dominikańska 3. Pw 5 948/9-43, 7/8

3 saloniki
2 jadalnie, 2 pokoje męskie i różne inne meble odda tanio Poznański Dom Komisowy, Dominikańska 3 Pw 5 950/50a-43, 10/11

Używane
meble okazjnie. Kozłowski, ul. Szewska 15. zdw 32221/2

Okazja budowlana
z rozbiórki szalówka kantówka papa, sprzedaje się tanio w Parku Wilsona Pawilon Prasy. zdw 31 425/6

Mierzwa
stałe do oddania. Grobla 23. rw 12 049

Sztucer
sprzedam okazjnie. Wielkie Garbary 49, I. lewo. dw 1 864

Futra
skórki, blamy, ceny hurtowe. — Hankiewicz, Wielka 9. (wchód Szewska). zdw 32 348/9

Oposy
futro eleganckie korzystnie sprzedam. Wąły Król. Jadwigi 4, I. godz. 17-19. zdw 32 663

Rasowego
śliznego siamskiego kota odstąpię. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 671

Czarnków
Do nabycia zaraz lub wydzierżawienia dom mieszkalny przy ul. Poznańskiej, składający się z 4 pokoi, kuchni, do tego magiel, chlewy, ogród itd. Oferty Sternlicht, Czarnków zdw 32 641

Fuzja
Teschner 280 zł Górna Wilda 15. Dybalska. zdw 32 665

Gdynia
parcela budowlana 600 kw. w centrum sprzedam. — Zgłoszenia Kurjer zdw 32 714

Wytwórnię
płyt posadzkowych, teracowo-mozajkowych, urządzenie maszynowe, zapęd elektryczny, świetna bezkonkurencyjna egzystencja, dom o dwóch mieszkanich, dwa place budowlane, miasto powiatowe, nadaje się dla budowniczego, gdyż jeden tylko na miejscu, sprzedam z powodu działy za 35 000, wpłaty 25 000, reszta amortyzacja na 17 lat po 7%. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 716

Wózek
dziecięcy Rocławska św. Marcin 16, 17. zdw 32 657

Parcele
wszystkich dzielnicach Poznania korzystnie sprzedajemy. Biuro Agrarne, Plac Wolności 9. zdw 32 685

Pończochy
piękne, dobre, tanie. A. Szymański, Poznań, św. Marcin 1, specjalny skład pończoch. Pw 5 952/53-43, 18/21

Rzeźnictwo
zapędem elektrycznym, urządzeniem składowym, przyległym mieszkaniem, korzystnie sprzedam. Adres wskaże Kurjer zdw 32 594/5

Domek murowany
z ogródkiem i chlewami w Jaraczuwie pow. Jarocin za 2.300 sprzedam. Oferty Kurjer zdw 32 533/4

Parcela
za wpłatą 400 zł do sprzedania. Białkowski, Wroneńska 18. rw 12 046/47

Oberża
z dużą salą składem kolonialnym, pięknym ogrodem owocowym, jedyną w wielkiej wsi kościelną na nizinach Franciszek Sołdecki, Wielkie Walichnowy, powiat gnieźnieński (Pomorze), zdw 32 203

Cegielna parowa
o produkcji ca. 2-3 000 000 cegieł włącznie lub wyłącznie folwarczka 108 morgowego natychmiast do wydzierżawienia lub na sprzedaż. Oferty pod nr. 1533 do Biura Ogłoszeń Kosmos, Zwierzyniecka 6. zdw 4 526

Płyty gramofonowe
św. Marcin 11, I. piętro najtaniej. zdw 32 242

Jest
od zaraz bardzo korzystnie kamienica dwupiętrowa do sprzedania w Gnieźnie cena 28 000 złotych, wpłaty 15 000. Zgłoszenia do Kurjera Pozn zdw 32 180. Bez pośrednictwa agentów

Plaszcze damskie
w wielkim wyborze hurtownie i detalicznie poleca korzystnie Fabryka Konfekcji Damskiej, Poznań ul. Wielkie Garbary 22, I piętro. Pw 5902-42, 178

Parcelacje
ziemi pod budowę częściowo sprzedam. Górczyński, Swarzędz Wrzesińska 10, tel. 76. zdw 32 118

Kalendarze
Marjańskie tanio. — Hurtownia zabawek, Wodna 8. zdw 31 888

Rzadka okazja
Sprzedam moje przedsiębiorstwo (tow. kolonialne, emalia etc.) świetnie prosperujące. Najstarszy skład tego rodzaju na prowincji. Oferty do Kurjera zdw 32 073

Futra
damskie i męskie we wszystkich gatunkach najnowsze modele poleca korzystnie W. Królikiewicz, Magazyna Futur, Poznań, Podgórna 6. Pw 4 887-37, 24

Piece
angielski koflowe porcelanowe urządzeniem poteca Milich, Dolna Wilda 21. zdw 32 156

Beczki
debowe od tłuszczów do kiszenia kapusty sprzedam Ul. Bukowska 37. zdw 32 318

Pianino
marki Dreyer, Berlin, orzechowe korzystnie do sprzedania Długa 10 I. piętro. zdw 32 344

Wóz
Fiat 502 z koncesją sprzedam lub zamienię. Oferty Kurjer zdw 32 163

Zakład fryzjerski
dobrze prosperujący korzystnie sprzedam z powodu zmiany przedsiębiorstwa. Oferty Kurjer Poznański zdw 32 342

Futra
polecam karakul z całych skór od 1.850 zł, popielice, tchórze, piżmowce, seale, żrebaki francuskie w różnych kolorach najprzedniejszych jakości od 700 zł, oraz skóry w wielkim wyborze, białe od 150 zł, wydry wirgińskie od 250 zł. Wielki wybór — ceny niskie. Łajewski, Fredry 1. zdw 32 017

Kuchnie
westfalskie najtaniej, Stanisławski, pl. Sapieżyński 2, zdw 31 515

Zakład fryzjerski
dobrze prosperujący, mieszkanie tanio sprzedam. Oferty Kurjer zdw 30 923

Sprzedam maszynę piekarską
do ubarbiania ciasta z dwoma kotłami w dobrym stanie. Zgłoszenia Kowalski, Wieleń, Kościuczki 25. nw 4 504

Sprzedam
skład. towar. mieszkanie 1 000 zł miasto fabryczne. Zgłoszenia Kurjer rw 12 041

Centrala
elektryczna kompletna z baterją akumulatorową 65/110 volt, z tablicą dynamo i motorem zapędowym korzystnie sprzedam pod gwarancją Franpol, Grobla 27, telefon 32-65. zdw 32 632

Jasno
dębowa sypialka i pianino tanio. Stary Rynek 76, III. piętro. zdw 32 686

Zakład
fryzjerski w środku tanio sprzedam. Oferty Kurjer zdw 32 696

Sprzedam
4 lampy elektryczne. Zgłoszenia: 2-4, Wilkońska, Poczta 15, I. prawo. zdw 32 693

Sypialka
dębowa, nie używana, korzystnie na sprzedaż. Baranowski, Długa 3. zdw 32 690

Parcelę
pod wille na raty sprzedam tanio. Nadzwyczajny obiekt spekulacyjny! Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 32 677

Pianino
jak nowe, korzystnie. Obejrzeć można 5-7, Marszałka Focha 53, III. prawo. zdw 32 630

Motocykl
marki James mało używany na sprzedaż. Ul. Rzeczypospolitej 8, I. prawo. zdw 32 467

Kuchenna
maszyna 1x2 mtr. w bardzo dobrym stanie do sprzedania. — Fredry 6, restauracja tel. 18-51. Pw 5648-42, 69

Szory
używane korzystnie. Adres wskaże Kurjer zdw 32 411

Auto ciężarowe
3 1/2 tonn korzystnie sprzedam. Adres wskaże Kurjer zdw 32 410

Magiel
domowy. Cegielski sprzedam. Niegolewskich 7 III. lewo. zdw 32 404

Skład
kolonialny z towarami, mieszkanie tanio sprzedam. Adres Kurjer zdw 32 402

Kanarki
młode białe na sprzedaż. Staszica 5 a, III. ptr. zdw 32 398

Sprzedam
parcelę pod budowę z małym domkiem Józefiak, Debiec Szosa Okrzejna. zdw 32 396

Sprzedam
motocykl mało używany. Adres Kurjer zdw 32 445

Kanapę
fotele sprzedam. Adres Kurjer zdw 32 453

Lornetkę
teatralną z rączką sprzedam. — Adres Kurjer zdw 32 486

Pracownię cukierniczą
tanio sprzedam. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 32 431

Elegancki
wózek dziecięcy na sprzedaż. Dyderska, Marszałka Focha 87. zdw 32 623

Pianino
sprzedam. Wózna 10, podwórze, prawo, III. zdw 32 474

Fortepian
Adres Kurjer zdw 32 492

Parcela
przy Miasteczku ulica Świętojańska 1.500 m kw. po 5 słołach. Kurjer zdw 32 491

Singera
maszynę krawiecką jak nowa sprzedam. Adres Kurjer zdw 32 535

Skład
kolonialny dwa pokoje i kuchnia sprzedam korzystnie. Adres Kurjer zdw 32 532

Antyk
prawdziwy chiński stolik szachowy z figurkami cały inkrustowany sprzedam. Przemysłowa 33, II. lewo. zdw 32 530

Pianino
tanio sprzedam. Adres Kurjer zdw 32 521

Fortepian
tanio sprzedam Staszica 26, II. lewo. zdw 32 522

Skład
przy ul. Wroneckiej, z dużym oknem wystawowym, nadający się na skład masła lub branży spożywczej, sprzedam bardzo korzystnie. Zgłoszenia do Kurjera zdw 32 611

Wózki
dwukolowe, ręczne, nowe tanio. Degórski, Dąbrowskiego 88. zdw 32 547

Skład
kapeluszy damskich w Poznaniu, dobrze prosperujący z powodu zamażpójścia korzystnie na sprzedaż. Adres Kurjer zdw 32 552

Motocykl
3 km. okazjnie sprzedam Dąbrowskiego 72, I. piętro, prawo. zdw 32 561

Duży
skład przy Starym Rynku na bardzo dogodnych warunkach do odstąpienia. Adres wskaże Kurjer zdw 32 568

Wytwórnię świec
dobrze zaprowadzona w Poznaniu sprzedam. Oferty Kurjer zdw 32 619

WIELKA LICYTACJA DOBROWOLNA

W czwartek, dnia 23 października b. r., o godz. 13,30 po południu, w Tarchałach Wielkich (dwór) powiat Odolanów, w związku z likwidacją majątności, sprzedam najwięcej dającym za gotówkę w drodze przetargu dobrowolnego:

młocarnie Lanza, siewniki do zboża i sztucznych nawozów, wiązarki, opelacze duże i małe, kosiarki do zboża i trawy, plugi, brony, radła, przybory do wozów, wozy, konwie do mleka i wiele innych przedmiotów gosp., — wszystko w stanie bardzo dobrym. dw 1 861

Na miejscu w Tarchałach (dworzec) oczekiwać będą powózki dla kupców o godz. 13.

MAJĘTNOŚĆ TARCHAŁY W.

PRZYMUSOWA LICYTACJA

W środę, dnia 22 października b. r., o godz. 15.00 po południu, sprzedam w Piotrowie dominjum, pow. Śrem, najwięcej dającym za gotówkę:

stóg pszenicy, stóg żyta, stóg jęczmienia, 2 powozy, traktor, 2 ogiery oraz samochód marki „Praga”. nw 4 359
Talarczyk, komornik sądowy.

6 KAMIENICE

Kamienica
nowoczesna duży ogród w Gnieźnie przy ul. Dałkowskiej okazjnie do sprzedania. Razniak ul. Warszawska 19 zdw 32 428

Willa
komfortowa, 25 ubikacyj. Solacz przy tramwaju dochód 11 844 złote, cena 95 000, wpłaty 50 000, mieszkanie pięciopokojowe wolne sprzeda. Krakus, Poczta 30. zdw 32 642

7 PIENIĄDZ

Poszukuję
od 2-5 000 zł na I. hipotekę. Wartość majątku do 70 000 zł, w mieście. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 339

70 000
ulożuje na I. hipotekę kamienicy w Poznaniu 15%. Spieszne zgłoszenia Kurjer zdw 32 269

Pożyczek
długoterminowych, bezprocentowych udziela Budowlana Kasa w Mysłowicach, Szczegółowe informacje u przedstawiciela. — Poznań, Niegolewskich 16, mieszkanie 2. zdw 30 535

Poszukuję
70 tys. na drugą hipotekę 1 000 morg. wartości 700 tys. (I hip. 160 tys.) Oferty Kurjer zdw 32 400

Pożyczki
30 000-50 000 złotych do 15% na wartościową kamienicę Poznaniu poszukuje. Oferty Kurjer zdw 32 514

Pożyczek
tylko na I. hipotekę kamienicę Poznaniu udziela 15% Zgłoszenia Kurjer zdw 32 513

Teren
przeszło 100 morg tuż przy Poznaniu, nadający się do parcelacji połączenie autobus miejskiego, sprzedam przy wpłacie 120 000 złotych. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 512

Pożyczki
wzgl. współnika z 30-50 000 zł poszukuje do rentownego przedsiębiorstwa handlowego Wyczerpujące oferty pod zdw 32 526

Wspólnika
(czki) z małą gotówką celem otwarcia biura handlowego — Oferty Kurjer zdw 32 549

Pożyczki
3-4 000 na I. hipotekę gospodarstwa blisko Poznania poszukuje. Oferty Kurjer zdw 32 567

Wspólnik
do restauracji z gotówką potrzebny. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 620

Pomocnika
obuwniczego przyjmuje jako współnika 1.500-2.000. Adres Kurjer zdw 32 577

Pożyczki
4.000 zł pod dobry zastaw i procent poszukuje. Oferty Kurjer rw 12 055

Wspólnika (czkę)
z gotówką 10-15.000 zł przyjmuje gwarancji i zyski pewne, artykuły pierwszej potrzeby. Oferty Kurjer Poznański zdw 32 700

3-5000
pożyczki poszukuje. Gwarancja pewna, dam stałej pensji 300 zł miesięcznie. Oferty Kurjer zdw 32 698

8 DO WYNAJĘCIA

Pokój
i kuchnia z portjerstwem spokojnym centrum miasta dla bezdzietnych, zwrotem kosztów remontu 1 200 zł do oddania. — Pierwszeństwo ludzi na stałych posadach. Zgłoszenia ekspedycja Kurjera zdw 32 233

G. Lewicka
Poznań. Jeżyce, Kraszewskiego 17 (wejście z Szamarzewskiego) — poleca w wielkim wyborze damskie kapelusze, czapeczki, żenilkowe i welnianie. Ceny umiarkowane. nw 4 506

Antyki
wielki wybór inne używane rzeczy. Poczta 22, skład Pw 5 955-57, 394

Parcel
każdej wielkości na dogodnych warunkach sprzedaje. Wiadomość: Soltysiak, Prusa 18. zdw 32 625

Od 12 tysięcy
nadeszłych szklanek do kawy herbaty i grochu wyprzedaże reszty po znanej niskiej cenie 10 groszy. Tamże szliska porcelana, alpaka, szkło, prezenty jaknajtaniej Hurtownia Porcelany Wroniecka 24, podwórze zdw 32 585

Willa
przy tramwaju, 3 mieszkaniowa, ogród, 50 000 zł, wpłaty 28 000. Kossmann, Fredry 6, tel. 3213. zdw 32 592

5 KUPNA

Zakład fotograficzny
w Poznaniu kupię. Oferty Kurjer Poznański zdw 32 297

Pianino
kupię. Oferty Kurjer zdw 31 906

Brylanty
złoto, srebro itd kupuje F. Tarkowska, Poznań, Plac Wolności 11. Pw 11 956

Fortepian
korzystnie kupię. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 454

Klubowy
garnitur używany kupię. Oferty Kurjer Poznański zdw 32 471

Kupię
solidną jednopiętrową kamienicę ewent. wille Poznań (Luboń Puszczkowo. Puszczkowo o bok dworca) Tylko szczegółowe oferty z ceną Kurjer zdw 32 316

Drogerje
na prowincji kupię. Oferty Kurjer Poznański zdw 32 471

Magiel
składową kupię. Restauracje Cechowa, ul. Sew. Mielżyńskiego 23 zdw 32 613

Wózki
dziecięce używane kupuje i sprzedaje. Telefon 13-53, Razer, Szewska 11. zdw 32 553/4

Domek
ze składem w okolicy Poznania kupię. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 705

Stół
okrągły, rozciągnany kupię w dobrym stanie. Oferty Kurjer zdw 32 710

Wóz
reklamowy piekarski kupię. — Grobla 9. zdw 32 658

Kolonjalke
w Poznaniu, względnie okolicy, kupię. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 706

Parawan
duży kupię. Neyman, Matejki 51. zdw 32 676

Mieszkanie
4 pokojowe komfort. centrum z meblami od właściciela dwuletni czynsz 7.500 Zgłoszenia Kurjer zdn 32 441

Mieszkanie
2 pokoje i kuchnia zaraz do odania. czynsz na rok zapłacony W myśl kontraktu z właśc. przejecie mieszkania zapewnione Ce. na według ugody. Urbanowska 25 zdn 32 403

2 pokoje
kuchnia z meblami ul. Kolejowa korzystnie do odstąpienia. Oferty Kurjer zdn 32 457

Mieszkanie
1 pokojowe z meblami zaraz do sprzedania z zgodą gospodarza. — Oferty Kurjer zdn 32 465

Próżne
2 pokoje wynajme Adres Kurjer zdn 32 524

Mieszkanie
2 pokoje, kuchnia z meblami do sprzedania zaraz. Górczyn. Knapowskiego 18. zdn 32 573

Pokój
kuchnie, biuro lub mieszkanie Starym Rynku czynsz roczny oddam Mielczewiczowa. Szkolna 13. II. zdn 32 565

Pokój
z kuchnią z meblami 1850 zł. wtem rok dzierżawa w śródmieściu. front. I piętro. Adres Kurjer zdn 32 570

3
pokoje komfortowe, dwa lata dzierżawy, zaraz wolne. Wiadomość: Soltyśkiak, Prusa 18. zdn 32 624

Mieszkanie
dwpokojowe, umeblowane pod Poznaniem inteligentnym osobom wynajmie właściciel, czynsz miesięczny. Adres Kurjer zdn 32 691/2

Mieszkania
2 pokoje, kuchnia 1.600, rok dzierżawa, centrum, wybór innych. — Informacja. Św. Marcin 15. I. front. zdn 32 629

2 pokoje
z kuchnią, słoneczne (suterena), w willi na jezyczach, wprost od gospodarza. 2.000 zł. wtem remont i rok dzierżawa. Pośrednictwo wyklucone. Zgłoszenia do Kurjera zdn 32 630

4 pokojowe
mieszkanie z meblami zaraz do przajęcia. Reflektanci z gotówką sechą się zgłoszą Kurjer zdn 32 634

Mieszkanie
8-pokojowe w willi, komfort, 5 minut od przystanku tramwajowego. Dzierżawa 1 rok 2.400, za zgodą gospodarza. Oferty Kurjer zdn 12 056

Mieszkania
1. 3 pokoje kuchnia, korzystnie wskazuje biuro Plac Sapieżyński 7. I. zdn 32 638

Dom
2 pokoje, kuchnia, zabudowania gospodarcze, ogród tuż przy Poznaniu, stacja w miejscu, wydzierżawie. Matejki 36. III. lewo. zdn 32 708

Pokój
z kuchnią w nowym domu w Pobiedziskach do wynajęcia K. Stypniński, Pobiedziska, ul. Gnieźnińska. zdn 12 048

9 SZUKA MIESZK.

Pod Poznaniem
w promieniu do 30 kilometrów szukam mieszkania 3-4 pokojowego z wygodami. Czynsz płać gotówką zgóry. Oferty do Kurjera zdn 32 423

2.000 zł
ewentl. więcej, czynsz za rok zgóry. Oficer emer. szuka w mieście 3-4 pokojowego mieszkania z łazienką nie wyżej II. piętra. Oferty do Kurjera zdn 32 422

1-2 próżnych pokoi
z używalnością kuchni szuka bezdzietne małżeństwo. Oferty Kurjer zdn 32 412

Mieszkania
2-8 pokojowego poszukuje, płacę za dwa lata komorne zgóry. Piatkowski, drogeria. Półwiejska 4. zdn 32 416

Mieszkania
7 lub 6 pokojowego dla siebie poszukuje w górnej dzielnicy. — Szczegółowe oferty pod zdn 32 527

Poszukuje
pokoiu z kuchnią od gospodarza, dzierżawie zgóry. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdn 32 513

Próżnego
pokoiu 3 osobowego, czynsz zgóry. Oferty Kurjer zdn 32 576

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Portjerstwo
Pokój, kuchnie zamienie na takie same, bez. Oferty Kurjer zdn 32 583

11 POKOJE UMEBL.

Pokój
frontowy słoneczny, czysty z elektryką wynajme panu. Czajca 2. II. prawo, przy Rynku Wildecznym zdn 32 476

2
pokoje eleg. dla pana. Przechyba 1. parter, prawo. zdn 32 044

Pokój
duży elegancki wynajme Dąbrowskiego 33 III. lewo. zdn 30 303

Dwuosobowy
osobne wejście wynajme. Bukowska 41. I. lewo. zdn 32 298

Pokój
elektryczność (bez pościeli). — Wielkie Garbary 33. I prawo zdn 32 425

Pokój
starszemu solidnemu panu ewentualnym używaniem salonu, pianina. Adres Kurjer zdn 32 419

Wydzierżawie
2 pokoje razem lub oddzielnie od 1 listopada. Ul. Staszica 14. II. prawo. zdn 32 408

Dwie
lepsze panie na wspólny pokój. Adres Kurjer zdn 32 461

Studentka
poszukuje koleżanki na wspólny pokój, jasny, przestronny światło, cena 35. Św. Józefa 3. III. Jankowska. zdn 32 439

2 umebl. pokoje
lub jeden wynajmie brat z siostrą. Oferty z warunkami pod zdn 32 464

Pokój
umeblowany dwuosobowy wynajme, zaraz lub później. Śniadeczek 17 III. lewo. zdn 32 463

Pokój
duży, mały przytulny panom od 1 Babińskiego 7, wysoki parter, prawo. zdn 32 455

Pokój
dwom panom lub paniom. Szkolna 13. I. zdn 32 433

Pokój
wynajme. Kraszewskiego 9. III. prawo zdn 32 480

Pokój
wynajme. Kwiatowa 10. I. prawo. zdn 32 473

Pokój
bez pościeli Św. Marcin 55. pod wórze I. Konieczna. zdn 32 509

Pokój
z używaniem kuchni do wynajęcia Napieralski, Małeckiego 31/32 II. zdn 32 503

Pokój
umeblowany do wynajęcia Górna Włda 45. I. lewo. zdn 32 507

Pokój
wolny. Traugutta 10. II. piętro, wprost. zdn 32 494

Pokój
dla panów Bromber. Strusia 6. zdn 32 528

Pokój
bez pościeli, frontowy dla 2 panów lub pań od 1. wolny. — Demarczyk, Śniadeczek 11. I. (Lazarz). zdn 32 575

Niekrepujący
wejście z klatki schodowej frontowy, wynajmie. Drużbackiej 1. II. lewo. zdn 32 545

Studentkom
od listopada pokój dwuosobowy, dobre utrzymanie. Ogrodowa 9. I. lewo. zdn 32 548

Pokój
frontowy, słoneczny solidnemu panu. Górna Włda 40. II. prawo. zdn 32 540

Pokój
ładnie umeblowany wynajme — Szyrska 1. I. lewo. narożnik Garbar. zdn 32 543

Pokój
balkonowy, dwuosobowy, elektryczność, biurko, Wielkie Garbary 53. III. lewo. zdn 32 627

Pokój
wspólny panienkom Wrocławska 19. I. lewo. zdn 32 589

Pokój
dla pana. Zupańskiego 2 a. parter lewo. zdn 32 596

Elegancki
słoneczny jednoosobowy pokój elektryczność, centralne ogrzewanie, także utrzymanie. Wierzbicice 5. II. prawo od 4-8. zdn 32 593

Skromnie
umeblowany pokój starszemu skromnemu panu. Wielka 22. III. zdn 32 600

Przyjmę
pana na stację. Grobla 5 II. prawo. zdn 32 640

Pokój
panom wynajme. Matejki 65. I. lewo. zdn 32 636

Gwarna 19, III
Winiewiczowa, dwuosobowy, lepszy pokój z pół utrzymaniem, wejście z klatki schodowej, wynajme. zdn 32 609

Przyjmę
panne wspólny pokój. Tarczewska, plac Działowy 7. rw 12 054

Pokój
solidnym panom. Słowackiego 39. III. prawo. zdn 4 901

Pokój
dla dwóch panów. Paszkowski, Jackowskiego 43. zdn 4 900

Pokój
Strzelecka 11. II. prawo. zdn 32 666

Pokój
frontowy dwom panom lub małżeństwu, cztery miesiące zgóry. 40 zł. Oferty Kurjer zdn 32 712

Pokój Reja 3
niski parter, lewo zdn 32 658

Pokój
wynajme. Zupańskiego 3. II. lewo. zdn 32 668

Pokój
umeblowany Prusa 19. III. lewo zdn 4 903

12 SZUKA POKOJU

Kto?
odstąpi dwa duże lub 3-4 pokoje próżne. Oferty zdn 32 182

Bezdzietne
małżeństwo poszukuje pokoju lub dwóch kuchnia gazowa. Oferty do Kurjera zdn 32 131

3 studentów
poszukuje 2 pokoi łącznych, niekrepującym wejściem śródmieściu. Oferty Kurjer zdn 32 437

Pokoju
umeblowanego poszukuje stud. med. Zgłoszenia z podaniem ceny Kurjer zdn 32 423

Pokoju
z telefonem niekrepującego, elektrycznością, całkowitem utrzymaniem poszukuje. Zgłoszenia z ceną proszę pod zdn 32 447

Małżeństwo
poszukuje dużego próżnego ewentualnie częściowo umeblowanego pokoju używaniem kuchni. Oferty cena Kurjer zdn 32 450

Pani
z dzieckiem szuka pokoju. Oferty Kurjer zdn 32 484

Niekrepującego
pokoju podwójnego poszukuje zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdn 32 515

Pokoju
niekrepującego, elektryczność, łazienka, poszukuje 1 listopada dwóch skromnych studentów. — Zgłoszenia cena Kurjer zdn 32 506

Inwalida
na wózku szuka pokoju parterowego. Oferty Kurjer zdn 32 500

Pokoju
poszukuje pokoju w pobliżu dworca, elektryczność, bez pościeli, ewentualnie łóżka z klatki schodowej. Zgłoszenia cena Kurjer zdn 32 564

2 pokoi
w centrum na biura poszukuję od 1. II. 30. Oferty Kurjer zdn 32 616

Małżeństwo
z 2 dziećmi poszukuje skromnie umeblowanego pokoju. — Oferty Kurjer zdn 32 621

Ładnego
pokoju umeblowanego poszukuje pan od 1. XI. Łaskawe zgłoszenia wrzacam Kurjer zdn 32 598

Pokoju
jasnego, niekrepującego, w śródmieściu zaraz poszukuje. Oferty do Kurjera zdn 32 586

Pokoju
możliwie z używaniem fortepianu poszukuje dwóch solidnych panów. Oferty z podaniem ceny Kurjer zdn 32 717

13 LOKALE

Dwa
pokoje parterowe male, centralne ogrzewanie na biura lub pracownie przy Masztalarskiej 6 do wynajęcia. Zgłoszenia Jaroszewski, Masztalarska 6. zdn 32 234

2 ubikacje
na składnicę do wynajęcia. Zgłoszenia: Wierzbicice 2, gospodarz. zdn 32 713

Ubikacje
w centrum miasta duże i suche do wynajęcia. Oferty Kurjer zdn 32 704

Korporacja
kademicka poszukuje dużego pokoju, możliwe z korytarza na lokal. Zgłoszenia zdn 30 772

14 DZIERŻAWY

Skład
z przyległym mieszkaniem 2 pokoje i kuchnia w rynku w mieście blisko Poznania od gospodarza do wydzierżawienia. Oferty Kurjer zdn 12 042

Willa
pod Poznaniem 8 ubikacyj, dwie morgi ogrodu, wydzierżawie na 12 lat. 5.000 zł. Kossmann Prędry 6. zdn 32 591

Do wydzierżawienia
dom mieszkalny 5 pokojowy podwórze, stajnie i sklepy nadaje się na wszelkie przedsiębiorstwa Adres Kurjer zdn 32 601

Osadę
rentowa w Zabikowie wydzierżawie Oferty Kurjer zdn 32 661

Domu
pod Poznaniem 5-6 pokoi z budynkiem gospodarczym, kawałem ogrodowej ziemi, gdzie można hodować kury poszukuje celem dzierżawy Warunek: dobre połączenie do szkół do Poznania. Zgłoszenia z ceną Kurjer zdn 30 691

15 UZDROWISKA

Zakopane
wille mała sprzedam drugą wydzierżawie. Pokoje odstąpię, jeżeli zamienie na Poznań. Zgłoszenia Kurjer zdn 31 921

16 OSOBISTE

Ostrzeżenie
za długi żony mej Marii Tyczyńskiej z domu Wilke nie odpowiadam. Jan Tyczyński. zdn 32 436

Za
długi żony nie odpowiadam. Wacław Wilke, Zduny, plac Kościuszki nr. 17, nw 4 548/9

21 ZGUBY

Inteligentna
panienka zamieje się dziećmi jako dochodząca, znajomość języków reżnych robotek i szycia Oferty Kurjer zdn 32 421

Unieważniam
zagubione papiery wojskowe Wincenty Wieloch. zdn 4 934

22 ROZMAITE

Woolniane pończochy skarpetki korzystnie
pończochy, skarpetki korzystnie hurtowo detalicznie poleca hurtownia pończosznicza „Julipol” Poczta 11. (narożnik Rzeczypospolitej). Pw 5813 42 4

Robotki Siostry Streich
ul. Kantaka 4 II piętro. Wielki wybór rysowanych i skończonych Tw 412

Jansowidz
Pewukki, metapsychografolog wyjaśnia, rozwiązuje wszelkie najtrudniejsze sprawy. Woźna 18. III. prawo. zdn 32 253

Przyjmuję
bielizne do szycia specjalnie męska. Wielkie Garbary 5. Hamrol zdn 32 435

Prośba
Którę szlachetne państwo użyć biednej rodzinie wózka dziecięcego. Zgłoszenia Kurjer zdn 32 449

Dywany
kunsztownie naprawiamy. Wytwórnia dywanów. Kurjer zdn 31 400

Masażystka
dyplomowana, długoletnia praktyka poleca się. Telefon 61 34, od 10-12. Pw 5 961-57 331

Głuchota
uleczalna. Wynalazek Eufonia zdemontrowany specjalistom uszuwa przytępił słuch, szum, ciekawie uszu. Liczne podziękowania. Żadajcie bezpłatnej, pouczającej broszury. Adres: Eufonia, Liszki-Kraków zdn 1 643/4

Dwóch chłopców
oddam na własne lub na wychowanie. Zgłoszenia Kurjer zdn 32 612

Wypożyczam
ciężarowy samochód do przewozu mebli oraz innych towarów. Kucharzewski, ul. Polna, garaże Zagórskiego. Telefon 70-19. zdn 32 626

Wózki
dziecięce i lalkowe naprawiam. Telefon 13-53. Razer, Szewska 11. zdn 32 555/6

Przyjmuję
bielizne do prania, przeżenie firan po znionych cenach Kohnierzyk prasowanie 20 gr. z praniem 25. Pralna, Wielkie Garbary 42. zdn 32 637

Skład
z warsztatem szewskim z powodu wyjazdu zagranicę natychmiast na sprzedaż w wielkiej wsi kościelnej bez konkurencji. Do objęcia ca. 800. Zgłoszenia: Swoboda Aleksander, Kaźmierz, powiat szamotuński. rw 12 045

Pokoik
dla lalki, ładne mebelki tanio. — Wybieckiego 2. I. lewo. zdn 32 672

23 OZENKI

Pana
na stanowisku do lat 60 pozna w celu matrymonialnym wdowa lat 44, przystojna, inteligentna, 5 pokojowe mieszkanie i parę tysięcy gotówki Rzecz poważna i honorowa Oferty Kurjer zdn 32 602

Pani
lat 20, szatynka z szlacheckiej rodziny, bez majątku średniej figury pozna pana szlachetnego serca do lat 35 na stałym stanowisku, cel matrymonialny. Oferty Kurjer zdn 32 438

Kawaler
lat 30, właściciel nieruchomości, dobrze prosperującej, piekarni wartości 45.000 zł bez długu po szukuje żony dobrze wychowanej z zamianowaniem do interesu, przystojnej. Majątek mile widziany lecz nie konieczny Zgłoszenia z fotografią która zwracam do Kurjera zdn 32 499

Poznam
pania do 35, samotna, szlachetna własnym mieszkaniem Poznaniu. Cel matrymonialny. Spieszne zgłoszenia zdn 32 562

Chcesz
szybko i dobrze wyjść zamaż lub ożenić się? Napisz do największego Biura matrymonialnego — „Przyszłość” w Warszawie ul. Wspólna 58. m. 1. Pw 5363-62.538

Metalowiec
(podmistrz) kawaler lat 27 szuka znajomości pań do lat 24 z odpowiednim posarciem. Ewentualnie ożeni się z właścicielką posiadłości ziemskiej w celu założenia własnego warsztatu. Zgłoszenia z fotografią, która zwracam do Kurjera Poznańskiego zdn 32 648

Wdówka
lat 43, przystojna, posiadająca 2 realności, kilkadziesiąt tysięcy gotówki poszukuje odpowiedniej znajomości. Cel matrymonialny. Zgłoszenia poważnie Kurjer zdn 32 667

Panna
sympatyczna miłego usposobienia, z powodu braku znajomości pozna pana o szlachetnym charakterze do lat 40. Cel matrymonialny Zgłoszenia proszę do Kurjera Poznańskiego nw 4 545

Kawaler
właściciel restauracji rzymsko-katolik ożeni się z panną ładną, miłą, muzykalną, gospodarną do lat 24. Tylko poważnie myślenie panie zechcą się zgłosić do Kurjera Poznańskiego pod zdn 32 652

Panna
lat 37, sympatyczna, właścicielka dobrze prosperującego przedsiębiorstwa z mieszkaniem 5 pokojowym, poszukuje starszego, inteligentnego pana z kapitałem 20-30.000 zł jako współnika. Cel matrymonialny. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdn 32 703

Bezdzietna
wdowa po profesorze, lat 40 (Francuzka), posiadająca 3 pokojowe mieszkanie, centrum, Poznań, poszukuje odpowiedniej znajomości. Cel matrymonialny. Wyczerpujące informacje Kurjer zdn 32 707

Kawaler
lat 28, posiadający przedsiębiorstwo i wile na wsi wartości 25.000 zł pragnie nawiązać korespondencje z panną w stosownym wieku. Cel matrymonialny. Posag do 10.000 zł pożądany dla rozszerzenia przedsiębiorstwa — Zgłoszenia z dołączeniem fotografii do niniejszego numeru pod zdn 32 653

24 NAUKA

English lessons
Leçons de français
M Dolgow, ul. 3 Maja 5, m. adwokata Bernstejnna. zdn 30 866

Tańce
modne Stella Kledecka zbiorowe prywatnie. Poczta 29. Pw 5420-40-59

Nauka
pisanie na maszynach metoda nowoczesna. Zapisy codzennie w firmie Block-Brun w Poznaniu. Plac Wolności 8. I piętro. Pw 4 037-32.112

Kursy stenografii
pisanie na maszynach Kantaka 1. II. piętro. zdn 31 320

Angielka
udziela lekcji. zdn 32 414

Kuźnia
powozowa z mieszkaniem zaraz do wynajęcia. Oferty Kurjer zdn 32 673

Akademja tańców
daje Ci pełna gwarancja i rekordowa szybkość nauczenia Krecja sezonu: Valse-Anglaise Dobre towarzystwo. Prof. Wituskowsky. Dom Rzemieślniczy Fr Ratajczaka godz. 4-10. Pw 5954-43.41

Pedagog
stary, zamierzony udziela lekcji uczniom uczennicom lub prywatnym. Zgłoszenia Marcin 63. III. prawo. godz. 10-12 zdn 32 501

Szkoła Tańców Malicka - Mąkowski
do trzeciego kursu przyjmie kilka pań. Św. Marcin 40, 6-8. zdn 32 632

Korespondencji
handlowej, niemieckiej konwer. niemieckiej uczy prof gimn. germanista. Zgłoszenia zdn 32 489

Kto
udzieli lekcji korespondencji i gramatyki polskiej z podaniem wymagań? Oferty skierować Kurjer zdn 32 597

Krawcowa
szuka posady poza domem. Oferty Kurjer zdn 32 185

Leśnik
wyszkolony w swym zawodzie. Gómoślazak, podoficer wojsk polskich, obeznany z wszelkimi pracami zakładaniem szkółek użytkowaniem pielęgnacją drzewostanu bażantarnik, polowanie z rybołówstwem, poszukuje zaraz posady Łaskawe oferty Kurjer zdn 32 211

Krawcowa
rutynowana dziennie 3,50. Oferty Kurjer zdn 32 495

Bilans
księgowość zaliczaniw, lekcji w dzielam. Kurjer zdn 32 614

Kto
uczy dobrze, tania francuskiego? Oferty Kurjer zdn 12 052

Literat
udziela lekcji jez. polskiego i niemieckiego, także początkującym. Honorarium umiarkowane. Oferty Kurjer zdn 32 655

Student
udziela korepetycje, lub przyjmuję inne zajęcia, ewentualnie za mieszkanie. Oferty Kurjer zdn 32 633

25 MUZYKA

Udzielam
lekcyj gry fortepianowej. Podgórną

Poszukuje
posady jakiegokolwiek z kaucją, tylko w poważnym i zaufanym przedsiębiorstwie. Oferty Kurjer Poznański zdw 32 563

Garderobe
damska, dziecięca wykonuje — przerabiam. Św. Marcina 73, II lewo. zdw 31 850

Służąca
poszukuje posady do wszystkiego z gotowaniem i praniem i listopada. Oferty do Kurjera zdw 32 502

Elektromechanik
nawilacz prąd s. aly, zmienny, z sześciolletnią praktyką poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 32 497

Osoba
w średnim wieku o skromnych wymaganiach znająca dobra kuchnię przyjmie od zaraz lub 1 listopada służbę do wszystkiego. Oferty Kurjer zdw 32 496

Dziewczę
poszukuje posady do dziecięcych prac Zaleska w p. Wiliżowej. Wrocławia 17. zdw 32 493

Ekspedjentka
z branży tow. krótkich i półroczych poszukuje posady z skromnym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer zdw 32 531

Dziewczyna
uczniwa do wszystkiego z gotowaniem poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 32 525

Maturzystka
z ukończoną wojskową przy-
mie posade zaraz lub później. —
Uczniwa w zakresie gimna-
zjum. Oferty Kurjer zdw 32 519

Panienska
inteligentna, z polskim, niemiec-
kim i francuskim, szyć i ro-
bótki, obejmie posade bonv. —
Zgłoszenia Kurjer zdw 32 610

Krawcowa
działa szuka pracy na domach.
Oferty Kurjer zdw 32 544

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady
od 1. Oferty Kurjer zdw 32 537

Sierota
poszukuje posady ucznia fryzjer-
skiego, utrzymaniem Oferty Ku-
rjer zdw 32 541

Biuralistka
z kilkoletnią praktyką, biegła ma-
szynistka poszukuje posady. Oferty
Kurjer zdw 31 839

Dam
300 do 500 zł za udzielenie posady
magazyniera lub woźnego. —
Zgłoszenia Agencja Kurjera
Sleszew. K. Barosiewicza.
nr 4 531

Panna
znająca szyć szuka posady do
dzieci. Oferty Kurjer zdw 32 424

Dziewczyna
ze wsi zdrowa silna szuka miej-
sca zaraz lub 1. jako służąca,
cośkolwiek z gotowaniem. Oferty
do Kurjera zdw 32 420

Dziewczyna
uczniwa, pracowała w krytycz-
nym położeniu poszukuje jakiej-
kolwiek posady bez gotowania.
Oferty Kurjer zdw 32 417

Panienska
szuka posady do wszelkiego szyć-
cia. Zgłoszenia do Kurjera
zdw 32 563

Uczniwa
kobieta poszukuje posługi. Oferty
Kurjer zdw 32 566

Osoba
energiczna, zaufana przyjmie po-
sade gospodyni zarządczyni na
folwarku lub w kszedza. Oferty
Kurjer zdw 32 569

Osoba
solidna, inteligentna, młoda, do-
brze przeczci, biegła korespon-
dentka polsko-niemiecka, maszy-
na, muzykalna, znajomość gospo-
darstwa domowego, poszukuje
posady sekretarki i reprezentant-
ki domu. Dobre świadectwa i re-
ferencje. Oferty Kurjer
zdw 32 615

DZISIAJ W KINIE
Aurora: „Im postrach preri“
Apollo: „Milość“
Casino: „Studentki flirt“
Colosseum: „Biały Szeik“
Corso: „Złote piekło“
Edison: „U progu szubienicy“
Hafia: „Perły i kobiety“ oraz
występy Carmo.
Kapitol: „Mocny człowiek“
Metropolis: „Mężczyźno, nie
grzesz“
Orzeł: „Krwawy porachunek“
Odeon: „Grzechy rozwódki“
Renaissance: „Żeński bata-
ljon śmierci“
Słońce: „Król walca“
Stylowe: „Raj dla kobiet“
Wilsona (Lazar): „Trzy na-
miętności“.

Szofer - mechanik
elektro-monter dłuższą praktyką
przeprowadza remonty samocho-
dów i traktatorów rolniczych. Po-
szukuje posady Oferty Kurjer
zdw 32 415

Sierota
ukończyła naukę szyć i kroju
poszukuje posady w magazynie
lub pracowni za małym wynagro-
dzeniem. Oferty do Kurjera
zdw 32 413

Służąca
do wszystkiego przyjmie posade
od pierwszego. Oferty do Kurje-
ra zdw 32 406

Panienska
inteligentna z dobrej rodziny po-
szukuje posady do dwójki dzieci
od 1 listopada, miejscowość obo-
jętna. Oferty do Kurjera
zdw 32 405

Podróżujący
poszukuje posady. Kurjer
zdw 32 401

Sierota
16 letnia z prowincji przyjmie
posade jako uczennica z utrzy-
maniem w jakiegokolwiek branży.
Łaskawe zgłoszenia Kurjer
zdw 32 395

Biuralistka - kasjerka
poszukuje posady może złożyć
kaucję. Oferty Kurjer zdw 32 443

Kaucji 500 zł
złote za posade inkasenta por-
tjera lub zwykłej roboty. Oferty
Kurjer zdw 32 439

Uczniwego
pracownika nadającego się na
woźnicę lub do pracy przy ko-
niach polece. Zgłoszenia Libela
12, 11. pietro prawo tel. 30-69
zdw 32 434

Niania
poszukuje posady do dzieci. Oferty
Kurjer zdw 32 433

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady.
Oferty Kurjer zdw 32 432

Dziewczyna
uczniwa samodzielna poszukuje
posady do wszystkiego z gotowa-
niem. Oferty Kurjer zdw 32 430

Dziewczyna
poszukuje posady zaraz lub od 1.
11 z praniem i gotowaniem. —
Oferty Kurjer zdw 32 427

Pokojowa
dobrze polecona poszukuje jakiej-
kolwiek pracy. Zgłoszenia Ku-
rjer zdw 32 451

Asystent farmacji
poszukuje zastępcza lub kondy-
cji. Zgłoszenia: Poznań, ul. Bo-
nia 11a. dla właściciela domu.
zdw 32 460

Kupiec
działny podróżujący z kaucją po-
szukuje jakiegokolwiek posady. —
Oferty Kurjer zdw 32 458

Biurowa
3 letnia praktyką, pisząca na
maszynie poszukuje posady za-
raz. Oferty Kurjer zdw 32 469

Studentka
dobrze wychowana poszukuje
miejscia do starszych dzieci, kon-
wersacja francuska, angielska i
niemiecka. Oferty Kurjer
zdw 32 466

Panienska
umiejąca robić chryzantemy na
wielce szuka posady. Oferty Ku-
rjer zdw 32 472

Dziewczyna
szuka posady do wszelkich prac
domowych, najchętniej 1-2. —
Oferty Kurjer zdw 32 470

Uczniwa
służąca z dobrymi świadectwami
poszukuje dobrej posady do
wszystkiego z gotowaniem. Oferty
Kurjer zdw 32 488

Sierota
szuka posady z gotowaniem. —
Oferty Kurjer zdw 32 487

Panna
z dłuższą praktyką poszukuje po-
sady z szyćem do dzieci, miej-
scowość obojętna. Oferty Kurjer
zdw 32 476

Pokojowa
z dobrą usługą poszukuje posady
od 1. 11. Łaskawe oferty proszę
do Kurjera zdw 32 511

Służąca
poszukuje posady z dobrem goto-
waniem do samotnej osoby lub
mniejszej rodziny w lepszym do-
mu. Oferty Kurjer zdw 32 510

Gospodyni
samodzielna znająca się na do-
brej kuchni, z dobrem długolet-
niemi świadectwami, poszukuje
posady od 1. 11. 30 r. lub później
Oferty skierować proszę Kurjer
zdw 32 504 5

Sierota
dobrze wychowana, lat 19, umie-
jąca dobrze gotować szuka po-
sady, najchętniej w bezdzietnym
małżeństwie. Łaskawe oferty Ku-
rjer zdw 32 584

Dziewczyna
uczniwa z dobrymi świadectwa-
mi, z dobrem gotowaniem posu-
kuje posady 1 listopada. Zgłosze-
nia Kurjer zdw 32 588

Dziewczyna
starsza uczniwa poszukuje posady
do wszystkiego z gotowaniem
od 1. XI. Oferty Kurjer
zdw 32 500

Uczniwy
chłopiec poszukuje posady do po-
sług. Zgłoszenia Kurjer
zdw 32 607

Posługaczka
z świadectwami poszukuje posłu-
gi. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 606

Skarbowiec
b. urzędnik podatkowy poszukuje
pracy za małym wynagrodzeniem.
Zgłoszenia Kurjer zdw 32 633

Poszukuje
posługi. Zgłoszenia do Kurjera
zdw 32 635

Panienska
z dobrej rodziny przyjmie posade
jako pomocniczą ekspedientką w
każdej branży, celem wydoskonal-
enia się, za małym wynagrodze-
niem. Oferty Kurjer jw 4 898

Kino Edison 27 Grudnia 20.
U PROGU SZUBIENICY
Wallace Beery — Alice Lake — Noah Berry. Pw 5566-47,35

Szofer
z dłuższą praktyką poszukuje po-
sady, może być z kaucją. Oferty
Kurjer jw 4 899

Pracznica
prasowalczą z świadectwami po-
szukuje stałej pracy. Oferty Ku-
rjer zdw 32 670

Tokarz
w drzewie poszukuje pracy zaraz.
Zgłoszenia: Judkowiak, Wrunki,
Poznańska nw 4 544

Nauczycielka prywatna
z koncesją państwową z długo-
letnią orytką w szkołach pań-
stwowych, później na majatkach,
z referencjami jaknajlepszymi
poszukuje posady w domach pry-
watnych zaraz lub później. Zgło-
szenia do Kurjera Poznańskiego
zdw 32 650

Rutynowana
bona wychowawczyni
nader miła i niezmiernie kocha-
jąca dziec poszukuje posady w
zamożnym i nieprzerwanym in-
telegentnym domu. Łaskawe zgło-
szenia do Kurjera zdw 32 647

Pracznica
uczniwa szuka prania. — Oferty
Kurjer rw 12 040

Bieliźniarka
poleca się poza dom. Jezuicka 3,
11. Oweczarczak. zdw 32 662

Pomocnik
do składu del katesów
od 1 listopada po-
trzebny. Zgłoszenia
z podaniem pretensji
przy wolnym utrzy-
mianiu lub bez do
Kurjera pod zw 26172

Poszukuje
posady woźnego lub magazyniera
za kaucją lub pożyczką 1.000 zło-
tych. Oferty Kurjer zdw 32 711

Panienska
inteligentna, z lepszej rodziny,
znająca szyć i robótki, poszukuje
posady do dzieci, miejscowość
obojętna. Łaskawe zgłoszenia u-
prasza się do Kurjera Poznań-
skiego zdw 32 709

Kucharka
poszukuje posady 1 listopada do
wszystkiego, najchętniej do
dwóch osób. Łaskawe oferty Ku-
rjer zdw 32 699

Poszukuje
posady pokojowej z szyćem lub
bez, a'bo do dzieci z szyćem 1
listopada. Świadectwa bardzo do-
bre i wzorowe. Łaskawe zgłosze-
nia do Kurjera Poznańskiego
zdw 32 674

Małopolanka
uczniwa, pracowała poszukuje po-
sady do wszystkiego 1. 11. Oferty
Kurjer zdw 32 684

Dziewczyna
czysta, bezwzględnie uczniwa, z
gotowaniem do bezdzietnego mał-
żeństwa, lub do samotnej osoby,
poszukuje posady od 1. 11. Oferty
Kurjer Poznański zdw 32 679

Dziewczyna
starsza poszukuje posady zaraz
do wszystkiego z gotowaniem. —
Oferty Kurjer zdw 32 697

Panienska
lat 17, poszukuje posady do skła-
du. Oferty Kurjer zdw 32 689

Szofer
z praktyką i dobrymi poleceniami
poszukuje posady zaraz lub póź-
niej, kaucja 300 zł. Łaskawe ofe-
rty Kurjer zdw 32 681

Książkowa maszynistka
poszukuje posady. Wyształcenie
gimnazjalne. Oferty Kurjer
zdw 32 675

Kotlarz spawacz
bardzo dobrze obeznany w oby-
dwóch zawodach, z wieloletnią
praktyką, poszukuje posady. Ła-
skawe oferty Kurjer zdw 32 695

25 WOLNE MIEJSCA

Dziewczyna
do dzieci, prac domowych po-
trzebna. Adres Kurjer zdw 32 590

Uczeń
syn uczniwych rodziców, nie po-
nad lat 17, potrzebny do składu
kolonialnego, win i wódek. Zgło-
szenia pisemnie: J. Dembiński,
Swarzędz. rw 12 043/4

Podróżujący
inkasent z branży kolonialnej na
prowincje z kaucją potrzebny. —
Auto do dyspozycji. Oferty do
Kurjera Poznańskiego zdw 32 582

Chcesz
otrzymać posade? Musisz oń-
czyć kursy fachowe koresponden-
cyjne im profesora Sekulowicza
Warszawa Żurawia 42. Kursy
wyczuja istotne bucharteri-
rachunkowe, kupieckie kores-
pondencji handlowej stenografii
nauk, handlu, orawa kaligrafii
pisana na maszynach, owa o-
znawstwa angielskiego francu-
skiego, niemieckiego, pówny
gramatyki polskiej oraz ekonomji.
Po ikończeniu świadectwa Za-
dajcie prospektów na 4236

Vortancerki
młode od zaraz poszukiwane.
Adres wskaze Kurjer Poznański
zdw 32 362

Uczeń
i modelki potrzebni. Radziejew-
ski fryzjer obok kina Stylowe-
go. zdw 32 608

Poszukuje
początkującej biurowej Kanta-
ka 5, I., Szczepański, zdw 32 604

Uczennica
potrzebna. Pralnia, Woźna 13, I.
piętro. zdw 32 551

Pracownik
poszukiwany — zarabiał więcej
aniżeli poszukujący posady. Pow-
szehny Instytut Organizacji No-
woczesnej przesyła bezpłatnie po-
uczniawca książeczkę wskazującą
niezawodną drogę wyróbnienia
pracownika umysłowego. Prze-
śłać zawód znaczek jednozłoto-
wy Warszawa Hoża 35 35
Tr 490

Inkasentka
znająca prace biurowe gwaran-
cja wymagana 600-800 zł Oferty
Kurjer zdw 32 354

Posługaczka
z praniem na przed południe po-
trzebna Niegolewskich 7 parter
lewo. zdw 32 320

Pomocnik
fryzjerski dobra siła od 1 11
potrzebny. Ł. Czekanski; Gostyń
Kolejowa 1. nw 4 533

Syn
uczniwych rodziców mający chęć
wyczyć się techniki-dentystycz-
nej może się zgłosić. Adres wskaze
Kurjer zdw 31 826

Agenci
do sprzedaży narzędzi rolniczych
poszukiwani. Zgłoszenia „Na-
rzędzia“. Lwów Skrytka pocz. 262.
nw 4257

Uboczny
zarobek bez narazenia godności
stanu znajduje w dziale obligacji
inteligentne osoby, mające szero-
kie koła znajomości. Zgłosze-
nia listownie: Gospodarczy Za-
kład Kredytowy, Lwów, Walo-
wa 11a Pw 56 04-12.142

Służący
potrzebny do klubu w Toruniu,
żonaty, bez rodziny, żona musi
dobrze gotować. Zgłoszenia z od-
pisami świadectw, których się nie
zwraca, nadsyłać pod adres: dr.
Swinarski, Toruń, Szeroka 37.
Pw 5913-64.359

Osoba
inteligentna, umiejąca gotować
potrzebna od 1. 11. 30 do samot-
nego posiadziela. Zgłoszenia
wraz z odpisami świadectw wa-
punkami i fotografią uprasza się
skierować do Kurjera Poznań-
skiego pod zw 32 456

Ekspedjentka
li tylko z branży kolder bieliz-
ny pościelowej, firan może zaraz
się zgłosić. Zgłoszenia pomiędzy
godz. 6—7 Aleja Marcinkowskie-
go 25, Fabryka Kolder, Poznań,
zdw 32 660

Potrzebna
pokojowa z szyćem. Szewska 19,
III. lewo. rw 12 053

Zawidowcy
starszego poszukuje od 1. 1. 31.
do apteki. Zgłoszenia w języku
niemieckim z podaniem wymaga-
niów pensji przy wolnym mieszka-
niu z kawą uprasza aptekarza
Schütte, Czersk (Pomorze).
zdw 32 651

Akwizytor akwizytor
ogłoszeniowi, tylko wykwalifiko-
wane siły, potrzebny zaraz na sta-
le do pierwszorzędnego wydaw-
nictwa. Bardzo dobre warunki.
Zgłoszenia Kurjer zdw 32 659

8 panów, 2 panie
natychmiast poszukuje do wy-
szkolenia w doborowej pracy wy-
wewnętrznej. Warunek: dobra wy-
mowa i odpowiednia prezencja.
Wyształcenie bezpłatne. Posada
siała. Wynagrodzenie dla początku-
jących 20—40 zł dziennie, prócz
tego udział w obrotach. Zgło-
szenia osobiste z dokumentami w
środe i czwartek od 10—11 3. 6.
Pocztowa 31 a, wysoki parter, le-
wo. Pw 5 967-43.34

Maszynistka
z praktyką w biurze adwokackim
potrzebna zaraz. Zgłoszenia
z odpisami świadectw do Kurje-
ra zdw 32 701

Chłopcy
pozaszkolni mogą się zgłosić, kauc-
cja 15 zł. Piekary 20/21, Masz-
czyk. zdw 32 694

Szofer
na doroczną, kaucja 200 zł. Oferty
Kurjer zdw 32 678

Stenotypista
lub stenotypistka tylko siła ru-
tynowana z kilkoletnią praktyką
ze stenografią polską i niemiecką,
potrzebna zaraz na kilka go-
dzin dziennie. Zgłoszenia z do-
kładnym życiorysem i podaniem
wymagań uprasza się do Kurje-
ra nw 4 547

Agentów
domokrajnych uczniwych do
sprzedaży garniturów kuchennych
aluminowych poszukuje
„Krieha“, Poznań, Babinski 60
7. Zgłoszenia od 9—1 przed pol.
Pw 5 969 57.392

Posługaczka
potrzebna zaraz z praniem. Świa-
dectwa. Focha 84 I pr. lewo
zdw 32 413

Służąca
starsza, która dobrze gotuje i do
prac domowych potrzebna od 1.
11. Gawroński, św. Wojciech 2 a
zdw 32 409

Uczeń
do składu kolonialnego, żelaza
potrzebny Wolne mieszkania, u-
trzymanie Oferty Kurjer
zdw 32 397

Do adwokata
potrzebna lepsza dziewczyna uc-
niwa skromna czysta z dobrem
samodzielnym gotowaniem od 1.
11. 30 Adres wskaze Kurjer Po-
znański zdw 32 442

Uczennica
do składu kolonialno delkatego-
wego potrzebna. Zgłoszenia ży-
ciorysem i świadectwami Bernard
Grodzki, Marszałka Focha 63,
zdw 32 440

Potrzebna
doskonała kucharka do wszyst-
kiego, dwie osoby. Dr. Górski,
Działyskich 6, I. zdw 32 431

Dziewczę
niżej lat 16 do lekkiej pracy do
mowej, kilka godzin dziennie.
Zgłoszenia 6—8 wieczorem Si-
korska, Waly Jana III 12.
zdw 32 551

Służąca
uczniwa, czysta z gotowaniem
potrzebna. Śnisdeckich 26 I.
zdw 32 550

Sprzedawcy
pensja, karta kolejowa, artykuł
sezonowy, Patent, Aleja Mar-
cinkowskiego 16, III, zdw 32 309

Pielęgniarka
lub dziewczyna która pracowała
przy chorych potrzebna zaraz do
szpitalizowanej z całym utrzy-
maniem. Zgłoszenia Marsz Fo-
cha 35 parter prawa
zdw 32 197

Humor zagraniczny

— Nie wolno wynosić kwiatów z ogrodu!
— Ależ ja te kwiaty już miałam, wchodząc do ogrodu!
— Może być... ale regulamin nie zakazuje wchodze-
nia z kwiatami, tylko wychodzenia...
(London Opinion). S. F.

Przedpłata na listopad 1930, za oba wydania razem włącznie tygodniowego do-
datku ilust. „Ilustracja Poznańska“ i „Nowiny Sportowe“ w po-
znaniu w eksped. zł 4,00, w agencjach zł 4,50 z odnośnikiem
do domu w Poznaniu zł 4,70, z odnośnikiem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4,94,
kwartalnie zł 14,80, pod opaską w Polsce zł 9,60, pod opaską w innych krajach zł 11,00.
W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeskóń w zakładzie, strajków i t. p.
wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagan-
ia się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6-lamowej 30 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu
redakcyjnego 75 gr. na stronie czwartej 120 gr. na stronie drugiej
150 gr. przed wiadomościami tocznemi 240 gr. od 1-lamowego milim.
Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 90% nadwyżki. Ogłoszenia do wy-
dania porannego przyjmujemy do godz. 18.30, w nagłych wypadkach do godz. 22 a stróża do
wydania wieczornego (tłsię) do godz. 10, w dni przedświąt, do godz. 9 przedpołudn. Drobne ogłosze-
nia: słowo napisowe (tłsię) 30 gr. każde dalsze słowo 20 gr. Za różnicę między zestawem
a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek matrycowania wydawnictwo nie odpowiada

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materiał poświęcony danej uroczystości
w niedziele, święta i nocą tylko 1476 i 3524. — P. K. O. Poznań nr 200 149

Telefony do Redakcji i Administracji: 4161, 1476, 3307, 3524, 4072, 2305.